

ORÁLNÍ HISTORIE –
SOUDOBÉ DĚJINY
Fakulta humanitních studií

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Orální historie – soudobé dějiny

Bc. Dominik Muszela

Transformace forem kriminality od roku 1989 do
současnosti očima policistů

Diplomová práce

Praha 2023

Odevzdáním této diplomové práce na téma Transformace forem kriminality od roku 1989 do současnosti očima policistů potvrzují, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů, literatury a pořizovaných rozhovorů. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Místo a datum odevzdání práce:

Rád bych poděkoval doc. PhDr. Pavlu Mückemu, Ph.D., z Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy, za vedení a konzultační pomoc při zpracování diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Cíl práce a představení tématu	9
3. Úvod do tématu a jeho zpracování v České republice	14
4. Proměny organizačních struktur Policie ČR po roce 1989 se zaměřením na kriminalistické složky	23
5. Praktická část – úvod	28
5. 1. Policie očima veřejnosti a policistů, zhodnocení jejich práce u sboru	35
5. 2. Násilná trestná činnost	40
5. 2. 2. Proč Stodolovi?	47
5. 3. Ekonomická kriminalita	52
5. 4. Drogová kriminalita	58
5. 5. Organizovaný zločin	65
5.6. Technika u policie.....	69
5. 7. Mezinárodní spolupráce a role médií	76
5. 8. Trest smrti.....	82
6. Závěr	86
7. Přehled použitých legislativních nařízeních, tematické literatury a pramenů	90

Abstrakt

Téma diplomové práce se zabývá reflexí policejní práce od roku 1989 do současnosti. Práce je rozdělena na část teoretickou, kdy jsou popsány organizační struktury policie se zaměřením na kriminální složky, použitá literatura a také diplomové práce mých předchůdců. Dále praktickou, ve které je za pomoci řízených rozhovorů zjišťována reflexe policistů, jenž slouží u policejního sboru celou určenou dobu na jednotlivé okruhy kriminální činnosti. Cílem práce je seznámit veřejnost s názory policistů na jejich práci a její vývoj v průběhu času od revoluce do současnosti.

Klíčová slova: Policie České republiky, reflexe, kriminalita, orální historie,

Abstract

The topic of this thesis is a Reflection of police work from 1989 to the present. The thesis is divided into a theoretical part, which describes the organization structures of the police with a focus on criminal police, the literature I used, and the thesis of my predecessors. Further the practical part, in which the reflection of the police officers who serve in the police force for the whole specified period of time on the different areas of criminal activity is determined with the help of guided interviews. The aim of the thesis is to provide the public with the views of police officers on their work and its development over time since revolution to this day.

Keywords: Police of the Czech Republic, reflection, crime, oral history,

1. Úvod

Téma kriminality, destabilizace společenských pořádků, a naopak snahy o jejich udržení ze strany vládnoucí moci provází lidstvo minimálně od doby utváření nejstarších států. Formy kriminality a reakce složek snažících se udržovat ve státech a společnosti řád se postupně proměňovaly v závislosti na charakteru společností i jednotlivců od nejstarších dob, až do období soudobých dějin. Tuzemské historické poměry v tomto ohledu nejsou žádnou výjimkou.¹ Kriminalita v někdejší Československu po roce 1989 a později v České republice, prošla dynamickou transformací v souvislosti se změnami poměrů ve společnosti, otevřením hranic, svobodným podnikáním a ostatních demokratických hodnot. To, co bylo prezentováno v tehdejší socialistickém bloku oficiální propagandou jako důsledek prohnulosti tehdejšího kapitalistického společenství, se začalo objevovat i na území států, kde se v post-socialistických podmínkách utvářela svobodná a demokratická společnost. Nadále nepřestal existovat nelegální trh s nejrůznějšími zakázanými komoditami, pouze jejich seznam, druh a objem se oproti předlistopadové době kontinuálně proměňoval.² Bezpečnostní složky v mnoha ohledech nebyly na nové formy kriminality připraveny a nebyly ani schopny aktivně reagovat na pronikání široké škály forem organizovaného zločinu do společnosti. V neposlední řadě s průnikem podnikatelských zájmů a politiky, se začaly objevovat nové možnosti ovlivňování veřejných zájmů a tím i pronikání organizovaného zločinu do politiky. Nastalo období nezměrných možností, kdy se některé kriminálně závadové osoby, souzené za minulého režimu, stávaly vlivnými podnikateli. Tyto osoby pak měly možnosti participace na státních zakázkách, s tím související ekonomické a násilné kriminalitě. Se soudobým otevřením státních hranic se tehdejší Československo, a později Česká republika, stala nejen tranzitní, ale i cílovou destinací pro skupiny mezinárodních obchodníků s drogami, zbraněmi a vojenským materiálem, organizovanou prostitucí a dalšími oblastmi organizovaného zločinu. Skupiny mezinárodního organizovaného zločinu si začaly mezi sebou rozdělovat celá

¹ Přehledově viz např. Francek, Jindřich: *Velké dějiny země Koruny české..* Tematická řada, Zločinnost a bezpráví /. Jindřich Francek. Vyd. 1. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2011; z více konceptuálního hlediska viz např. PAVEL HÍML, Pozorovat, popsat, stvořit. Osvícenská policie a moderní stát 1770–1820, Praha 2019. K dějinám policejní činnosti v mezinárodní perspektivě viz např. SLUŠNÝ, Jaromír. *Světové dějiny policie: starověk*. Orac, 2002; SLUŠNÝ, Jaromír. *Světové dějiny policie: středověk, novověk*. Slávy dcera, 2006.

² K problematice černého trhu před rokem 1989 viz např. Havlík, Adam. "Od pouliční šmeliny ke „strýčkům ze Západu“. Černý trh pozdního socialismu v česko-německém kontextu." *Soudobé Dějiny* 21, no. 03 (2014): 340-363; k problematice subkultury nelegálního obchodu s valutami a dalším zbožím z historické perspektivy viz Havlík, Adam: *Marky, bony, digitálky: veksláci a fenomén veksláctví v socialistickém Československu*. Adam Havlík. Vydání první Praha : Vyšehrad : Ústav pro studium totalitních režimů, 2022. 335 stran : ilustrace (některé barevné), 1 mapa, faksimile ; 23 cm (Moderní dějiny) ISBN:978-80-7601-694-1; 978-80-7516-004-1.

území státu a docházelo kvůli zájmům k násilným vyřizováním účtů navzájem.³ Výraznou proměnou prošly také samotné bezpečnostní složky, a to v podobě personálních a organizačních proměn, kdy docházelo k očištnému procesu v bezpečnostních složkách, které byly redukovány, transformovány či zcela rušeny a v souvislosti s prověrkami zejména příslušníků bývalé Státní bezpečnosti, bylo prověřována a propuštěna celá řada příslušníků této organizace.⁴ Řada z nich, kteří prověrkou prošli, byli transformováni do nově vzniklých útvarů, případně byli přesunuti na chybějící pozice zejména v oblasti kriminální služby. Výrazně do situace promluvil také rozpad společného státu, kdy řadu stávajících agend a činností bylo nutno od základu změnit a aplikovat do složek vzniklých nástupnických států. Nastalou porevoluční situaci měla začít řešit tehdejší federální, později republiková policie, která se postupně transformovala z původního a formálně jednotného předlistopadového Sboru národní bezpečnosti (SNB).⁵

Jak ještě bude rozebráno později, hlavní cílem diplomové práce je přispět k zachycení pohledu dobových aktérů z řad někdejších policistů, kteří nastoupili a sloužili v policejním sboru po roce 1989. Za pomoci orálněhistorického výzkumu (a také s podporou historické obsahové analýzy dalších pramenů), se budu zabývat jejich retrospektivním pohledem na proměny kriminality a vnímání různých aspektů jejich specifické profese. Domnívám se, že témata kriminality po roce 1989 sice v poslední době slouží jako kulisa a zdroj inspirace pro nejrůznější umělecká díla – zejména různé kriminální seriály – ovšem ty, navzdory podílu některých spoluvůrců z řad bývalých policistů, mají často k serióznímu postihu dobové reflexe přirozeně značně daleko a někdy jsou dokonce s míněním z řad policejní komunity v rozporu.⁶

Pokud bych měl představit strukturu práce, v rámci teoretické části bude krátkým historickým exkurzem rámcově nastíněna. Dále bude vysvětlen dobový kontext situace těsně

³ K této problematice viz dobová práce NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

⁴ Blíže k reflexi viz Pavel MÜCKE, *Jménem zákona! Malé zamyšlení nad životními příběhy příslušníků policejních sborů*. In: Miroslav VANĚK – Lenka KRÁTKÁ (eds.), *Příběhy (ne)obyčejných profesí. Česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*. Praha, Karolinum 2014, s. 123–176.

⁵ Přehled organizačních dějin SNB viz MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva. IV. díl. Československo. Praha: Police history*, 2011. ISBN 978-80-86477-55-8.

⁶ Viz např. rozhovor se spoluvůrcem z řad bývalých kriminalistů. Případ klánovického vraha byl majstrštyk, dělali jsme na tom dva roky, říká kriminalista Mareš. https://www.irozhlas.cz/kultura/televize/josef-mares-kriminalista-rozhovor-vrazdy_2210242107_afo ; https://www.expres.cz/celebrity/josef-mares-jan-malinda-jiri-strach-tereza-ramba-ivan-trojan-miniserie-docent-ceska-televize-rozhovo.A230112_194751_dx-celebrity_sal K historizujícím a prameny podloženým debatám na téma devadesátých let nejnověji viz PEHE, Veronika a kol. *Věčná devadesátá. Proměny české společnosti po roce 1989*. Brno: CPress, 2023. 271 s. ISBN 978-80-264-4965-2.

po listopadové revoluci, zejména s ohledem na tehdejší změny. Následovat bude popis nejdůležitějších rysů transformace policejních složek a policejní kultury po rozdělení Československa v roce 1993 a tehdejší aktuální problémy nastupujících kriminálních struktur s přihlédnutím na nové poznatky o kriminalitě, se kterými se zejména kriminální policie potýkala.⁷ Rovněž budou zmíněny nové trendy z pozdější doby, které vyvstávaly postupně se změnami v kriminálním prostředí a na něž policie jako celek za pomoci nových metod byla nucena reagovat, pokud chtěla plnit úkoly, vyplývající ze zákona o policii a reagovat na nové, dosud málo známé formy kriminality. Součástí diplomové práce je představení několika soudobých v rámci rozhovorů, které vhodně dokreslují dobový kontext a které měly, podle mého mínění i odborné literatury, výrazný vliv na změny v policejních postupech.

V praktické části je za pomoci polostrukturovaných orálněhistorických rozhovorů s několika dělesloužícími vybranými policisty, kteří zažili devadesátá léta jako aktivní policisté, zjišťován jejich pohled na tehdejší práci u policie. Jelikož všichni respondenti u policie pracují do současné doby, je zajímavé porovnávat z jejich pohledu a odstupem času změny některých pojednávaných událostí, od kterých uplynulo více než dvacet let. Tato část se bude zabývat jejich pohledem na změny v práci policie, v charakteru kriminality a z toho vyplývající pozitiva a negativa pro policejní práci. Na základě analýzy a interpretace rozhovorů, jak vztahujících se k práci policie, tak i k některým prezentovaným případům, bude uskutečněn pokus o interpretaci osobního pohledu na roli policie od polistopadových událostí do současnosti.

⁷ Pro svůj výzkum jsem si vypůjčil termín „policejní kultura“, který bývá používán zejména v anglosaském prostředí expertů zabývajících se kriminologií a problematikou policejních sborů na pomezí spíše „exaktně“ a objektivisticky pojímaných sociálních věd a „aktérsko-kulturálně“ a konstruktivisticky tvořících humanitních věd. Ke konceptu blíže viz Cockcroft, Tom (2007) Police culture(s): some definitional, methodological, contextual and analytical considerations. In: *Police Occupational Culture: New Debates and Directions*. Sociology of Crime, Law and Deviance, Vol. 8 . Emerald Group Publishing, pp. 85-102. ISBN 9780762313075 DOI: [https://doi.org/10.1016/s1521-6136\(07\)08003-7](https://doi.org/10.1016/s1521-6136(07)08003-7); viz též Westmarland, Louise. "Police cultures." In *Handbook of policing*, pp. 281-308. Willan, 2012. (k dispozici na <https://static1.squarespace.com/static/5b7ea2794cde7a79e7c00582/t/632d9bcc133e185bbb0f350a/1663933391323/handbook-of-policing-.pdf#page=282>)

2. Cíl práce a představení tématu

Cílem práce je nahlédnout na práci policie v uplynulých třiceti letech nejen očima odborné literatury v teoretické části, ale také skrze rozhovory s policisty v části praktické. S pomocí orálněhistorických rozhovorů chci získat pro historický výzkum relevantní pohled narátorů na jednotlivé okruhy trestné činnosti, které ovlivňovaly vývoj kriminality na našem území od devadesátých let dosud. Okruhy byly vyčleněny do několika témat, která vyplynula během zpracování. Celkově má práce primárně sloužit jako určitá sonda do řad policie, smýšlení jejich příslušníků se zřetelem tzv. „policejní kultury či kultur“ jako celku. Za pomoci řízených a polostrukturovaných rozhovorů byly získány dle mého názoru pro historická bádání zajímavé informace, ke kterým by se běžný tazatel dostával složitěji. Práce by mohla posloužit jako určitý základ budoucího sociálně-kulturního historického výzkumu v řadách policie pro hlubší pochopení jejího fungování, pochopení názorů policistů, zkoumání jejich narativů a obecně policejní kultury „zevnitř“, neboť většina podobných bakalářských či diplomových prací se zabývá zejména sondou mezi většinovou veřejností.⁸ Jak uvádí jeden z tvůrců přístupu zkoumání policejních kultur, právě zkoumání potenciálních rozporů mezi historickým jednáním a způsobem, jak se o něm hovoří a jakým způsobem mu narátoři dávají smysl patří doposud ke spíše ojedinělým cestám, jak se o policejním prostředí doposud bávalo a obecně jak se nad jeho kulturou uvažuje.⁹ Jako student mám názor, že je posláním oboru orální historie takováto témata zpracovávat, a právě metoda řízených rozhovorů může pomoci toto téma lépe rozvinout.

Téma diplomové práce jsem si vybral mimo jiné proto, že je mi oblast policie velmi blízká a osobní. Dnes má podle výzkumů veřejného mínění policie vysokou důvěryhodnost, a stejně tak tak jako lidé, kteří v policii či jako její servis, působí. V nedávné době, několik desetiletí zpět, takovou důvěru policie u veřejnosti neměla. Diplomová práce taky reflektuje i určitou společenskou proměnu.

Důležité je i určitá reflexe práce policisty na rodinu a jeho život, kde má profese značný dopad a ovlivňuje její chod. Je obecně známá skutečnost, že práce policisty je časově a psychicky náročná. Při přijímacích testech proto více než polovina uchazečů neprojde

⁸ Knížek David, Vliv reformy Policie České republiky v letech 2007 až 2009 na službu policistů Praha, 201. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta Sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky

⁹ Cockcroft, Tom (2007) Police culture(s), s. 23-25.

stanovenými základními psychotesty¹⁰. Sám mohu určitým způsobem reflektovat tento dopad z hlediska příslušníka policie a jeho rodiny na osobní život, neboť jako syn policisty jsem zažil dopady časové náročnosti práce rodiče ve vztahu k výchově. Pokud bych byla porovnávána výchova v rodině tradiční a rodině příslušníka, tak lze docházet k několika postřehům. Zejména lze u dětí policistů pozorovat určité samostatnosti, neboť ne vždy je rodič k dispozici s ohledem na neplánované služby či nenadálé události, související se službou. Policista je vázán ze zákona k plnění služebních povinností i mimo pracovní dobu a je v osobním životě omezován zákonem o služebním poměru. Potomci policistů také s ohledem na práci rodiče často promítají svůj vztah k policii i v pozdějším věku, kdy se stávají také policisty. V současnosti již policisté jsou veřejností vnímáni pozitivně, mají respekt a veřejnost má v nich důvěru. V případě, kdy policie potřebuje pomoci, může se obrátit na veřejnost a ta snadno a rychle reaguje, což je snadné vidět při pátracích relacích typu dítě v ohrožení nebo mimořádných pátracích relacích. Respekt a nápomoc veřejnosti se často ukazuje i formou zvýhodněných nabídek firem, které nabízí pro složky integrovaného záchranného systému uplatnění výhodných nabídek i slev.

Porovnáním života v policejní rodině a rodině nepolicejní, bývá zjišťováno mnoho rozdílů, které jsou ovlivněny časovou náročností povolání, odloučením a zvýšených bezpečnostních opatření, vyplývající z činnosti policisty. Může se jednat o ohrožení rodiny ze strany pachatelů a pomsty osob, které vnímají své dřívější zadržení a odsouzení velmi osobně.

Jelikož policisté musí splňovat fyzické testy ve svém zaměstnání, které jsou opakovaně prováděny každý rok, směřují policisté v roli rodičů své děti k pohybu. Policisté s ohledem na pevná pouta mezi sebou se mezi sebou druží, často celé rodiny, takže potomci policistů mají mnoho známých a přátel v policejní komunitě. To pak vede, k již zmiňovanému výběru povolání policisty dětmi.

Osobně jsem tuto cestu podstoupil také a v současnosti jsem nově příslušníkem policie také. Za relativně krátkou dobu jsem získal zatím ne zcela úplný přehled o fungování v policejních řadách, který se bude časem rozvíjet. Docházím tak zpětně ke zhodnocení pohytek některých z respondentů, kteří z časových důvodů odmítli rozhovor. O to víc je třeba si vážit skutečnosti, že respondenti si vyčlenili svůj čas a poskytli informace důležité pro pořízení rozhovorů a následné analýzy. Při zpětném zhodnocení pořizovaných rozhovorů je nutné si přiznat, že některé otázky by bylo možné formulovat jiným způsobem či by je bylo možné

¹⁰ Armáda a policie i letos verbují tisíce lidí, většina vypadne v psychotestech, Deníkcz, 12.1.2022, https://www.denik.cz/z_domova/armada-policie-nabor-psychotesty-20220110.html

specifikovat jinak. V době, kdy byly rozhovory vedeny jsem však jako tazatel nebyl ještě policistou a otázky byly vedeny z pohledu laika, kdy jsem chtěl v souladu s historickým oborem zjistit zejména názor příslušníku na problematiku a provést i malou sondu do jejich života. Policejní sbor je velkou rozvětvenou skupinou, kde lidé navzájem komunikují a vychází si vstříc. Jestli by tento faktor nějak měl ovlivnit přístup respondentů k tazateli, nejsem si úplně jistý. Někteří z respondentů jsou mi déle známi, proto rozhovory mohly proběhnout v přátelské atmosféře. Je možné, že někteří, jenž odmítli rozhovor poskytnout, by na něj přistoupili, ale bohužel v současné době a v budoucnosti by bylo velmi problematické sladit časový harmonogram respondenta a tazatele. Oproti minulému zaměstnání, kdy jsem pracoval na Úřadu práce, je zde mnoho povinností a standardů, které je nutno dodržovat. Vysoké nároky jsou na mě kladeny jak po profesní, tak i po lidské stránce. Vzhledem k mé zatím krátké kariéře u policejního sboru a vlivem toho, že jsem ještě neprošel celostním základním školicím policejním systémem, nemohu ještě věci hlouběji komentovat.

Převážná část dosavadní odborné literatury se zabývá policisty před rokem 1989 a rozebírá práci příslušníků v rámci tzv. „socialistickém zřízení“.¹¹ Některé tituly, včetně diplomových prací, se zabývají policií po roce 1989, ale téměř žádný titul se nezabývá samotnými policisty. Jak oni pohlíželi na svou práci a jak se dle nich vyvíjela technika, která ji ovlivňovala a zejména jak se měnily jednotlivé oblasti kriminality, které musela policie řešit. Na KHV FHS UK a jejich předchůdcích byly již úspěšně obhájeny diplomové práce, které se zabývaly policií, konkrétně pak například diplomová práce *Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek* od Ondřeje Kapra, který zpracovával reflexi polistopadové policejní práce. V rámci své teoretické části zahrnul přijímací řízení, platové podmínky a základní odbornou přípravu. Prostřednictvím analýzy a interpretace rozhovorů mapoval kariéru vybraných policistů v rámci těchto etap, a to se zaměřením na středočeský region. Této práci byla v oponentním řízení vytýkána vedle formálních nedostatků značná míra metodologické neukotvenosti a také nejasná pozice pisatele-výzkumníka na pomezí historika a aktivního policisty-insidera, vůči které se plně nevymezil.¹² Druhá práce, která mi sloužila

¹¹ Nejnovější komplexní bibliografie k tématu viz Luboš Kokeš – David Hubený, VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE K DĚJINÁM BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK na území Československa 1918–1991. https://www.nacr.cz/wp-content/uploads/2022/09/Bibliografie_bezp_slo%C5%BEky_2022_Huben%C3%BD_Koke%C5%A1.p_df

¹² KAPR, Ondřej. *Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin.

jako určitá inspirace, je diplomová práce od Romana Macka s názvem *Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*, která se zabývá životem a prací příslušníků SNB a pozdější Policie ČR na přelomu politických režimů. Tato práce pak reflektuje zejména zkušenost pražských policistek a policistů. Podle mínění oponenta práce neobsahovala metodologickou část a také se autorovi zcela ne úplně podařilo interpretovat vlastní rozhovory.¹³ Obecně považuji tyto práce jako cenou inspiraci do mého výzkumu a pokusím se vyřešit sporná témata s nimiž se potýkali moji předchůdci a vyvarovat se chybám, které byly vytýkány v jejich absolventských pracích. K pracím kolegů Macka a Kapra se v diplomové práci občas obracím, díky podobnosti tématu.

Subjekty kvalitativního orálněhistorického výzkumu se staly v dnešní době již padesátiletí starší muži, kteří v době nástupu k policii byli mladíky, jenž neměli na předešlý režim fakticky žádné socio-profesní vazby. Nikdo z nich nebyl např. členem předlistopadové KSČ a jejich jedinou starostí bylo podle vlastních slov, vykonávat svou práci. Nejednalo se o generaci příslušníků, kteří by již sloužili u tehdejší bezpečnosti, ale naopak o čerstvé síly, jež byly často s „esenbáky“ (pejorativně nazývanými příslušníky Sboru národní bezpečnosti, jak se tehdy policie označovala) srovnávány. Dnes se lze setkat s názory, kdy tehdejší nováčci a současní již zkušenější, jsou bráni jako ti zkušenější, neboť na své mladší kolegy někdy působí rozhodně, přísně a vyžadují po nich výsledky. Ačkoliv je každá diplomová práce jedinečná, tímto akcentem se pravděpodobně má práce lišit od prací mých dvou předchůdců, které vznikly na půdě Univerzity Karlovy a Fakulty humanitních studií v rámci oboru Orální historie – soudobé dějiny. Nejen díky těmto předešlým výzkumům, ale i studiu další vybrané odborné či popularizující literatury byl utvořen soubor relevantních témat, která byla respondentům předkládána a byl očekáván na případný posun vnímání a jeho proměny v čase.

Kriminalita se stejně jako ostatní sociální aspekty společnosti vyvíjí kupředu a zločiny se přizpůsobují nové době. Dnes se dostává do popředí ekonomická kriminalita, zejména podvody související s podporou Evropské unie, daňové úniky, rozsáhlé podvody a nelze přehlédnout i značný nárůst zločinů v kyberprostoru. V období před rokem 1989, ale také v letech devadesátých, a ještě po roce 2000 ale byla především v popředí organizovaná

¹³ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii... Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin.

násilná trestná činnost, která svou brutalitou šokovala i odbornou veřejnost.¹⁴ Právě posledních třicet let bylo z hlediska vývoje kriminality a na nich navázaných kriminalistických technik klíčových v modernizaci práce policie, a proto se retrospektivní reflexi policejní práce v aktéřské perspektivě chci věnovat na následujících stránkách.¹⁵

¹⁴ KLÍMA, Josef. *Zločin, jak ho pamatuju*. str. 35. V Praze: Andrej Šťastný, 2018. ISBN 978-80-86739-72-4.

¹⁵ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 6. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

3. Úvod do tématu a jeho zpracování v České republice

Téma policejních dějin vztahujících se k období po roce 1989 bylo v oblasti české historiografie soudobých dějin zpracováno prozatím velmi okrajově. Výjimku tvoří spíše přehledové a jubilejní publikace, které vznikly v řadách bezpečnostních složek, poznatky z nich se i díky skutečnosti, že se často jednalo o interní či regionálně zaměřené publikace, bohužel mnohdy se nedostaly do povědomí širší veřejnosti.¹⁶Dále pak se jedná o přehledové a popularizující práce expertů v dané problematice (např. kriminalistiky), kteří se snaží prezentovat vývoj kontextu své každodenní činnosti a taktéž se tak z podstaty své specializace mívají s pozorností většinové čtenářské obce zabývající se o dějiny.¹⁷ Asi vůbec nejviditelnějším segmentem literatury, který je veřejností velmi čten a vnímán pak představují publikace věnující se porevolučním dějinám bezpečnostních sborů a obecně krimi-problematiky, kde reprezentuje zejména žánr literatury faktu, či různé popularizační a publicistické tituly. Ty byly zpravidla sepsány poučenými novináři a žurnalisty specializujícími se na bezpečnostní problematiku, případně se pak na jejich sepsání podíleli bývalí příslušníci bezpečnostních sborů.¹⁸ Právě vzpomínkově a biograficky laděné práce z oblasti bezpečnosti, kterých se v českém prostředí neobjevuje příliš velké množství pak obecně považují za velmi cenný vhled do problematiky, který je vhodný i pro potenciální komparaci např. s orálněhistorickým výzkumem¹⁹

¹⁶ MACHUTOVÁ, Marcela et al. *Historie dopravní policie*. Vyd. 1. Praha: Milpo media, 2009. 159 s. ISBN 978-80-87040-14-0; GREGOR, Milan. *Historie a současnost služby pořádkové policie od roku 1918*. Vydání: První. [Praha]: Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky, 2017. 207 stran. ISBN 978-80-270-1521-4; MACHUTOVÁ, Marcela et al. *Století dopravní policie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Moto Public, 2021. 160 stran. ISBN 978-80-906693-8-3; ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8; BRUŽEŇÁK, Vladimír, FLÁŠKA, Rudolf a BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana. *Historie a současnost policejních sborů na Sokolovsku*. První vydání. [Sokolov]: Muzeum Sokolov, příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2022. 80 stran. ISBN 978-80-86630-53-3.

¹⁷ Vzhledem k tomu, že autory těchto děl jsou špičkoví experti ve svých oborech, těmto pracím nelze upřít erudovanost a také velmi solidní úroveň práce s širokou paletou historických pramenů. Viz např. STRAUS, Jiří. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem: (do roku 1939)*. Praha: Police history, 2003. ISBN 80-86477-18-5; STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i*

obrazem II.: (od roku 1939 po současnost). Praha: Police history, 2005. ISBN 80-86477-28-2; STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-370-4.

¹⁸ Zde bych zmínil zejména publikační činnost Josefa Klímy, Jaroslava Spurného, nebo Jaroslava Kmenty, o jejichž některých dílech bude pojednáno později.

¹⁹ Viz např. RŮŽEK, Jiří. *V labyrintu zpravodajských služeb*. 1. vyd. Praha: Šulc – Švarc, 2014. 205 s. ISBN 978-80-7244-363-5; SPURNÝ, Jaroslav a RANDÁK, Karel. *Nepohodlný agent: rozhovor s Karlem Randákem o mafiánech, špionech a politicích*. Vydání první. Praha: Paseka, 2018. 230 stran. ISBN 978-80-7432-896-1; SPURNÝ, Jaroslav a MACHÁČEK, Zdeněk. *Nepohodlný policajt*. 1. vydání. V Brně: CPress, 2023. 191 stran. Skutečné zločiny. ISBN 978-80-264-4640-8.

Nicméně téma policie a trestné činnosti je v kruzích veřejnosti velmi populární a utváří zde jakýsi celkový obraz porevolučního období v české společnosti viděný např. skrze populární celovečerní filmy či televizní seriály. Ty však navzdory tomu, že se na jejich podobě podílejí také odborní poradci, představují produkty popkultury, kde ústřední roli představují umělecké postupy a ztvárnění.²⁰ I proto jsem se do svého diplomového výzkumu rozhodl zařadit tematický okruh, který se snažil poznat názor odborníků na tato díla, neboť se v policejním prostředí každodenně pohybují a hypotetické rozdíly/rozpory mezi „zažívanou realitou“ a uměleckým ztvárněním kriminální problematiky a každodenního života policie pravděpodobně vnímají.

Za základ diplomové práce byl využit reprezentativní soubor publikací vážící se bezpečnostní problematice, na jejichž základě jsem se jednak snažil získat kontextuální vzhled do problematiky a na jejich základě jsem si posléze vytvořil i sadu otázek, na které byli posléze průběhu orálněhistorických rozhovorů dotazováni respondenti z řad příslušníků policie. Vedle těchto publikací jsem se snažil prostudovat také relevantní internetové články z novinových deníků a klíčové filmové dokumenty k problematice bezpečnosti, které jsou dostupné například na webu České televize.²¹

První z mých informačních zdrojů a inspirací pro tvorbu jsou knihy od autora Miroslava Vaňury. Dotyčný je autorem několika publikací a dokumentů zabývajících se IZS. Působí zejména v tištěných médiích, ale také v televizi, například v pořadu Tísňová linka, který se věnuje problematice IZS. Také stojí za popularizací trestných činů publikacemi jako jsou Legendy kriminalistiky²², které popisují vybrané zločiny z 90. let. S pomocí vyšetřovatelů, kteří se tehdy účastnili vyšetřování těchto kriminálních případů, se snaží popsat místa činů a pachatele, kteří za těmito delikty stojí. V knize jsou popsány známé kriminální případy, které se odehrály zejména v 90. letech minulého století. Na tento titul navazuje další díl – Legendy kriminalistiky 21.století.²³ Jedná se o druhý díl z cyklu Miroslava Vaňury a věnuje se kriminálním případům, které se odehrály po přelomu milénia, kdy se kriminalita začala transformovat, začala být sofistikovanější a brutalita některých kriminálních činů překvapila i

²⁰ Případy prvního oddělení, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10354229723-pripady-1-oddeleni/>

²¹ Například Seriál natočen Českou televizí jménem Polosvět, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13811355924-polosvet/>

²² VAŇURA, Miroslav. *Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let*. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

²³ VAŇURA, Miroslav. *Legendy kriminalistiky 21. století*. V Praze: XYZ, 2019. ISBN 978-80-7597-505-8.

zkušené kriminalisty. Současně řešení některých případů donutilo policisty využívat nové metody k přesnějšímu určení pachatelů. Tyto tituly jsem si vybral, abych získal odborné povědomí zejména o uskutečněných násilných trestních činech, které se na území v ČR odehrávaly v posledních letech. Z pohledu zpracování práce knihy hodnotím velmi kladně, neboť jednotlivé případy jsou zde, a i pro méně zasvěceného čtenáře dobře popsány. Autor zde za pomoci výpovědí policistů dokumentuje průběh případů a následného vyšetřování, díky čemuž je možné si utvořit obraz proběhlých událostí. Je ale nutno poznamenat, že titul sám o sobě slouží spíše jako doplněk dokumentárního cyklu České televize *Legenda kriminalistiky* dostupného na webových stránkách.²⁴

Dalším titulem je *Padrino Krejčíř – Žralok*²⁵ od Jaroslava Kmenty, který byl a do současnosti je velmi aktivním novinářem v oblasti investigativního mapování a medializace kriminálních zločinů. V určitém období jeho života mu za jeho práci hrozila fyzická likvidace ze strany organizovaného zločinu. Tato publikace popisuje aktivity kontroverzního podnikatele a kriminálního bosse Radovana Krejčíře na počátku tisíciletí. Zabývá se únosy a vraždami spojenými s jeho osobou, který je v literatuře i obecném povědomí zainteresovaných znám pro svoji krutost. Kniha detailně popisuje nejasný útěk Radovana Krejčíře z jeho pražské vily, od jeho zatčení po domovní prohlídku, kdy se mu podařilo uprchnout a pod falešnou identitou se skrývat nejprve na Seychelách a později v Jihoafrické republice. Druhý díl pod názvem *Padrino Krejčíř Gangster*²⁶ od stejného autora pojednává o začátcích jeho kriminální kariéry v 90. letech, prostředí, které zde panovalo a přesně popisuje atmosféru doby, v níž Krejčíř rozšířil svůj zločinecký vliv. Tituly jsem si vybral pro lepší porozumění a pochopení skutečnosti, proč se z Krejčíře stal v jistém slova smyslu fenomén a zároveň proto, abych získal jisté povědomí o fungování této „větve“ dobového zločinu. Na základě uvedených knih jsem uvedl do svého dotazníku okruh otázek vázaný k tématu organizovaného zločinu. Knihy od Jaroslava Kmenty hodnotím pozitivně. Jsou plné informací nejen o Radovanu Krejčířovi, ale také o fungování státní správy, o korupci v ní existující. Autor v nich popisuje vztahy mezi jednotlivými figurami organizovaného zločinu. Jedná se o zajímavý titul s velkým množstvím informací, což je jeho silná stránka. V tomto bodě je nutno zmínit i jistou nevýhodu

²⁴ *Legenda kriminalistiky*, Česká televize, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legenda-kriminalistiky/>

²⁵ KMENTA, Jaroslav. *Padrino Krejčíř: žralok*. Nymburk: JKM – Jaroslav Kmenta, 2016. ISBN 978-80-87569-28-3.

²⁶ KMENTA, Jaroslav. *Padrino Krejčíř: gangster*. Nymburk: Nakladatelství JKM – Jaroslav Kmenta, 2015. ISBN 978-80-87569-23-8.

zmiňovaných titulů, neboť tím, že obsahují množství informací, které mohou být pro nezasvěceného čtenáře dosti nepřehledné, což vede k dezorientaci. Z hlediska informačního a edukativního se i tak jedná o kvalitní tituly, které jsou plnohodnotné, byť mohou být kriticky napadány pro popularizační ráz titulů. Jména většiny aktérů jsou změněna z důvodu ochrany osobních údajů, jako u knihy *Akce Přehrada*, což může být pro neinformované čtenáře matoucí. Některé prameny navíc nejsou plně uvedeny a odcitovány, neboť to charakter případu, o kterém autor píše, plně neumožňuje a informace tudíž nebylo možné ověřit z více zdrojů. I přes tyto nedostatky se jedná o celkem kvalitně napsaný titul, díky kterému je možné si udělat názor v rámci tohoto tématu.

Poté výběr titulů použitých pro znalost problematiky pokračuje knihou od Pavla Macka *Bezpečnostní služby*²⁷, která se zabývá postavením a činnostmi vybraných policejních oddělení jako jsou služba pořádkové policie, služba dopravní policie, obecní policie a podává jejich obecnou charakteristiku. Tyto informace budou sloužit k základnímu popisu některých útvarů pro lepší seznámení s policejní systemizací. Výhodou titulu je stručnost, jasný popis rozdělení útvarů policie a také jejich právní postavení. Je nutné poznamenat, že se jedná o učebnici původně napsanou pro studentky a studenty Policejní akademie ČR, a proto nemusí vyhovovat strohý popisný styl.

Do výběru byla dále zahrnuta kniha *Zločin, jak ho pamatuju*, od Josefa Klímy²⁸. Autor ve svém vzpomínkově laděném díle popisuje osoby jako dnes již zesnulého Ivana Jonáka nebo jednoho z hlavních organizátorů kriminální skupiny tzv. „orlických vražd“ Karla Kopáče, který později ve své cele spáchal sebevraždu, či Radovana Krejčíře s Jiřím Kajínkem. Věnuje se i Františku Mrázkovi, který byl označován za zásadní postavu kriminálního podsvětí a mnoha dalším kriminálním postavám, se kterými přišel v rámci své investigativně-novinářské kariéry do kontaktu a mohl s nimi provést několik rozhovorů, ze kterých vznikla tato publikace. Kniha jako celek je informačně naplňující. Autor zde obrazně a detailně rozepisuje většinu známých kauz, které pomohl zpopularizovat. Zmiňuje zde snad všechny zásadní od devadesátých let do současnosti. Jako problém je viditelný menší rozsah knihy, který nedovolil autorovi případy pořádně rozvést pojednávanou látku, a tak jsou často příběhy kráceny a sled vyprávění následně pokračuje jinou kauzou.

²⁷ MACEK, Pavel. *Bezpečnostní služby. 2., dopl. vyd.* Praha: Police history, 2008. ISBN 978-80-86477-48-0.

²⁸ KLÍMA, Josef. *Zločin, jak ho pamatuju*. V Praze: Andrej Šťastný, 2018. ISBN 978-80-86739-72-4.

Tato kniha, která byla zařazena do seznamu, se zabývá, jak již její titul napovídá její název – Orlické vraždy: Akce Přehrada očima vyšetřovatele²⁹. Knihu napsal Aleš Pivoda spolu s bývalým vyšetřovatelem Josefem Douchou. Publikace zpracovává hlouběji orlické vraždy očima policistů, kteří se zúčastnili vyšetřování, a proto byla zařazena jako jeden z titulů diplomové práce. Tento zločin si získal svým provedením mediální pozornost pro svou rozsáhlost a pro relativně malé obohacení pachatelů. Dopodrobna rozepisuje průběh většiny kriminálních skutků tak, jak byly získány z výpovědí pachatelů a také průběh policejního vyšetřování. Jména jednotlivých aktérů jsou v této publikaci opět pozmeněna, ale s ohledem na obecnou znalost případů lze snadno domyslet pravé postavy. Kniha detailně popisuje průběh vražedného jednání orlických vrahů, a i samotné policejní vyšetřování.

Knihu od Roberta Šlachty a Josefa Klímy jsem do své práce zahrnul zejména z toho důvodu, že byla vytvořena formou rozhovoru. Šlachta – Třicet let pod přísahou³⁰, vypráví o tématech, které tvarovaly českou kriminální scénu. Šlachta zde vypráví o vyšetřování velkých zločinců i o práci státních orgánů jak z kladné stránky, tak té negativní. Tato publikace tak může poskytnout dobrý materiál do kompilátu práce, neboť Robert Šlachta působil ve vedení policie a jejich útvarů několik dlouhých let. Kniha je sepsána formou rozhovoru, díky čemuž získává určitou autenticitu a odbornost a její předností je nepřehlédnutelný vypravěčský styl.³¹

Kniha Mezinárodní organizovaný zločin v České republice od autora Miroslava Nožiny³², rozebírá působení mezinárodních zločineckých skupin na území České republiky. Do seznamu prostudované literatury byla zvolena z důvodu zmínění činnosti organizovaných zločineckých skupin a jejich dopadu na policejní práci v období po revoluci, kdy se jim otevřely státní hranice. O těchto skupinách se v rozhovorech zmiňují i sami kriminalisté – narátoři, což titulu propůjčuje možnost hlubšího porozumění, jak zde tyto skupiny fungovaly a proč. Jako výhodu knihy spatřuji ve stylu popisu jednotlivých kriminálních zločinů a jejich

²⁹ DOUCHA, Josef a Aleš PIVODA. *Orlické vraždy: akce Přehrada očima vyšetřovatele*. Praha: XYZ, 2022. ISBN 978-80-7683-120-9.

³⁰ ŠLACHTA, Robert a Josef KLÍMA. *Robert Šlachta: třicet let pod přísahou*. Praha: Euromedia Group, 2020. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-6576-6.

³¹ Tato kniha mj. vznikla v souvislosti s odchodem Roberta Šlachty od bezpečnostních sborů přesněji ÚOOZ do civilu, a hlavně v souvislosti v jeho politickým angažmá včele hnutí Přísaha. O sledování mediální viditelnosti tohoto hnutí viz. HOLEČEK, Dominik, et al. Politický marketing zvolených politických stran se zaměřením na sociální média-volby do Poslanecké sněmovny České republiky. Bakalářská práce. Plzeň. FE ZČU 2021.

³² NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

metod, které do té doby byly u nás nezvyklé. Autor zde srozumitelně popisuje i cizojazyčné gangy a jejich osobitý styl jednání a norem. Jako malou vadu lze spatřit z dnešního pohledu časový odstup, neboť neproběhla žádná novější reedice a aktualizace vydání, které by doplnili o novější případy.

Dějiny policie a četnictva IV. Od Pavla Macka a Lubomíra Uhlíře³³ byly vybrány zejména proto, že se věnuje policii před rokem 89, ale zpracovává i počátky demokratické policie po období revoluce. Poznatky z této knihy jsou užitečné pro uvědomění si pokroku policie v rámci demokratického zřízení a její transformaci po roce 1989. Je klasickou knihou, která je pro většinu historiků zabývajících se policií poučná a užitečná, neboť zahrnuje velké množství informací o fungování sboru před rokem 1989, i když se primárně zabývá zejména organizačním vývojem a absentuje zde sociálně-kulturní a místy i politicko-historický rozměr problematiky. Je velkou škodou z pohledu historika, že nevychází další díly, které by se zabývaly naším aktuálním sborem po roce 1989, což je dílem způsobeno také prozatímní nedostupností části historických pramenů uložených v archivech a obecně se tato problematika potýká se skutečností, že bezpečnostní sbory jsou podle zákona nuceny chránit vybrané utajované skutečnosti a zároveň i respektovat ochranu soukromí občanů³⁴ Zde se proto potenciální badatelé ocitají mezi snahou zprostředkovat světu nové výzkumné poznatky prostřednictvím co nejkomplexněji založeného bádání a nutností udržovat informace v tajnosti (či v praxi v podstatě nemít možnost se k nim ani dostat).

Publikaci od Dušana Třísky pod názvem Kupónová privatizace: sborník textů³⁵ jsem zahrnul, s ohledem na reakci k průběhu kuponové privatizace a některé její aktéry, například na Viktora Koženého a jeho Harvardské fondy. Autor zde rozebírá kuponovou privatizaci, její výhody a negativa. V některých částech je kritický k vládním představitelům a ostatním státním subjektům. Finanční kriminalita byla podle mínění autorů z počátku spíše okrajovou záležitostí, ale díky kuponové privatizaci získávali ekonomicky činní lidé, postavy šedé ekonomiky, či zločinci stále více finančních prostředků. To vedlo k mnoha finančním podvodům ze strany například některých privatizačních fondů, které v té době existovaly. Ne

³³ MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva*. Praha: Police history, 2011. ISBN 978-80-86477-55-8.

³⁴ Jedná se o zákon 110/2019 Sb. Zákon o zpracování osobních údajů, 24.4.2019, hlavně o § 8 zákona č. 110/2019 Sb. a § 24 odst. 2 zákona č. 110/2019 Sb. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110>

³⁵ TRÍSKA, Dušan. *Kupónová privatizace: sborník textů*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

vždy byly fondy spravovány za účelem legálního zisku a díky navazující hospodářské kriminalitě vznikly miliardové škody. Jedná se o stručný titul, který z historického hlediska celkem podrobně popisuje mechanismy kuponové privatizace, díky čemuž je lépe možné pochopit její fungování s odstupem třiceti let od vlastního průběhu. Jako negativum titulu lze vidět nedostatečný popis záporné stránky kuponové privatizace, jakým byly podvody či daňové úniky s ní související a obecně retrospektivní nedůvěra většinové společnosti v tento typ ekonomické transformace. Současně je ze strany autora místy zlehčována ekonomická kriminalita.

Zrození ze zkumavky od Tomáše Ježka³⁶ slouží jako určitý průvodce během privatizace v 90. letech, která stála za zrodem vzestupu české ekonomiky, ale také korupce a kriminality. Publikace se snaží popsat formy a principy privatizace, které slouží k lepšímu pochopení tohoto procesu. Do zdroje diplomové práce byla zahrnuta pro pochopení systému kuponové privatizace. Kniha ji vysvětluje někdy až humorně popularizačním stylem, tudíž se jedná spíše o odlehčený titul, což není ke škodě podstaty obsahu knihy, ale je nutné filtrovat informace s ohledem na použitelnost. Nevýhodou knihy tak může být určitá neodbornost, neboť ne všichni historici akceptují popularizační literaturu, bez které by, ale často noví historici nevznikli.

Dále byla pro diplomovou práci jako jeden ze zdrojů vybrána publikace 30 let Policie České republiky napsaná plukovníkem Miroslavem Šteinbachem³⁷. Popisuje třicet let Policie ČR od jejího rozdělení, založení až do současnosti. Jedná se o jednu z položek, která je vhodná k seznámení se s prací policie v průběhu posledních třiceti let. Publikace dopodrobna rozebírá členění policie podle krajů a druhů zajišťovaných služeb. Popisuje hodnosti, náležitosti práce policisty a jejich morální a etický kodex. Jedná se o online titul, který je dostupný každému. Přehledně shrnuje třicet let historie naší nezávislé policie od jejího založení, členění, až po popis práce jednotlivých oddělení. Graficky je titul čtenářsky příjemně zpracovaný, přehledný a zahrnuje všechny důležité informace pro vytvoření si představy o základních rámcích fungování policejního sboru, zejména pak v legislativní, organizační i formální rovině.

³⁶ JEŽEK, Tomáš. *Zrození ze zkumavky: svědectví o české privatizaci 1990-1997*. Praha: Prostor, 2007. ISBN 978-80-7260-183-7.

³⁷ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

Dále byl využit pro seznámení se s prací příslušníků policie zákon č. 273/2008 Sb. - Zákon o Policii České republiky³⁸. Vymezuje základní úkoly a oprávnění Policie ČR k plnění úkolů, definuje policejní útvary a jejich organizační strukturu a určuje také práva a povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru a jeho vztah k veřejnosti. Ke studiu byl využit zákon č. 361/2003 Sb. - Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů,³⁹. který určuje základní aspekty služebního poměru policistů a příslušníků ozbrojených sborů, podmínky k zahájení a ukončení služebního poměru. Definuje celostně podmínky služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů, včetně práv a povinností a vymezuje pojmy důležité pro činnost.

Jak již bylo naznačeno výše, také byly v rámci studia sekundární literatury důkladně prostudovány diplomové práce Romana Macka a Ondřeje Kapra, díky kterým byly získány poznatky ke své diplomové práci a potenciální inspiraci, co se týče způsobu jejího členění. Práce Ondřeje Kapra se zabývala Reflexí policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek. Autor pracuje s velkým množstvím rozhovorů, které pořídil. Je velmi obsáhlá a zpracovává velké množství témat. Rozhovory, které byly získány, byly provedeny s policisty, což práci dodává výraznou míru autenticity. V tomto bodě bych na práci rád navázal, byť vlastním způsobem, neboť chci získat pohled příslušníků policie na transformaci kriminality u nás. Jako určité negativum shledávám ve využití obrazových materiálů v práci a někdy i stylistické úpravě. Dále jsem vycházel z diplomové práce Romana Macka Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie. Práce se zabývá prací policistů před rokem 1989. Snaží se zpracovat profesní život příslušníků a jejich zkušenosti ze sboru uvnitř totalitní policie. V rámci diplomové práce bych jako nedostatek viděl velký záběr tématu, kterému bych se chtěl vyhnout, k čemuž mi slouží v rámci výzkumu sada okruhů otázek a témat, které jsem si pro účel své práce vytvořil. Ale také by má práce mohla být pokračováním jeho titulu v některých oblastech práce policie, neboť zpracovává pohled policistů na určité problémy po roce 1989. Zároveň nemá působit jako jejich pokračování, či nějaká forma opisu. Svou práci i na základě získaných informací koncipuji jako historickou a kulturní sondu, která zpracovává

³⁸ Zákony pro lidi. Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. 11.8.2008. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

³⁹ Zákony pro lidi. Úplné znění Zákona č. 361/2003 Sb. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. 31.10.2003. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>

téma z pohledu policistů, jejich života a umožňuje náhled do této sociální skupiny, což je možné i díky využití orální historie.

Jako poslední zdroj spíše sekundárního charakteru jsem využil několik čísel specializovaného *Kriminalistického sborníku*, které jsem měl možnost prostudovat a načerpat vědomosti o povaze policejní práce i z odborného úhlu pohledu. Využití tohoto zdroje považuji za velmi cenné, neboť se jedná o pouze interní tisk, který je přístupný pouze odborné veřejnosti a byl zapůjčen díky laskavosti mě známých policistů. Jedná se o časopisy velmi kvalitní a recenzované, které disponují velkou mírou odbornosti, jež je díky svému zaměření v rámci České republiky unikátní. Neocenitelnou výhodou tohoto periodika je odbornost, zasvěcenost a faktografická bohatost, kterým se jiná periodika nemohou v dané oblasti rovnat. Sborník mj. také obsahuje autentické (a běžně jen těžko publikovatelné) fotografie z místa činů, a proto je určen pouze pro odbornou veřejnost. Z hlediska odborného přínosu se však jedná o běžný typ dokumentace, na niž jsou čtenáři sborníku uvyklí ze své každodenní praxe. Nedostupnost je sice z pohledu „civilních“ čtenářů nevýhodou, ale z etického hlediska se jedná o pochopitelný krok vydavatele, kterým je soudně znalecká instituce Kriminalistický ústav v Praze. K účelu zjištění dobového kontextu, vnímání atmosféry (včetně dobově podmíněné terminologie i diskurzu referování o pojednávaných událostech) a určité inspiraci jsem využil také online dostupného periodika časopisu *Policista*, které je vytvořeno za účelem veřejné prezentace policie, jak směrem dovnitř, tedy policistům, tak i vně, směrem k zainteresované, ovšem laické veřejnosti. Toto periodikum je volně dostupné na webových stránkách Ministerstva vnitra, negativem je, že některá čísla, či celé ročníky (uvést které) jsou v dnešní době nedostupné.⁴⁰

⁴⁰ [Policista – Ministerstvo vnitra České republiky \(mvcr.cz\). Nedatováno. 1997 - 2023](#)

4. Proměny organizačních struktur Policie ČR po roce 1989 se zaměřením na kriminalistické složky

Před policií České republiky (dále Policie ČR) v našem státě existovaly subjekty jiného jména, ale stejného významu. Před rokem 1989 se tehdejší policie označovala Veřejnou bezpečností (VB) a patřila pod Sbor národní bezpečnosti (SNB). Tyto bezpečnostní sbory neměly mezi veřejností zcela dobrou pověst. Po revoluci v roce 1989 bylo třeba sbor transformovat po vzoru demokratických států do bezpečnostního sboru respektujícího demokratické pořádky a hodnoty, a proto se SNB transformoval postupně do několika sborů. Dne 15. 7. 1991 byla Policie České republiky zřízena z české republikové části Sboru národní bezpečnosti. Zákon, který tento bezpečnostní sbor ustanovoval byl vyhlášen zákonem České národní rady č. 283/1991 Sb.⁴¹. Tento zákon byl později renovován a to zákonem 273/2008 Sb. o Policii České republiky⁴².

Nově vzniklá policie vznikala v dynamicky se vyvíjejících devadesátých letech, kdy bylo velmi složité vypořádat se s organizačními, personálními a dalšími změnami, neboť subjekt vznikl v době utváření Československé federace. Tuto situaci znesnadňovala federalizace republiky, neboť již od konce šedesátých let existovala tři ministerstva vnitra. Federální ministerstvo vnitra a ministerstva vnitra České a Slovenské republiky.⁴³

I přes tento fakt byl se Sboru národní bezpečnosti vyčleněn bezpečnostní sbor, který měl mít na starosti ochranu obyvatel, majetku a dodržování pořádku na území České republiky, stejný sbor vznikl na území republiky Slovenské. Je nutné poznamenat, že vznik těchto oddělených sborů měl za následek, právě potřeba Slováků na demokratickou autonomní kontrolu a oddělování jejich státních aparátů. Právě tlak slovenské strany tak vedl k rozdělování jednotlivých složek státu na České a Slovenské z federálního SNB, který zanikl. Pod FMV⁴⁴ i nadále patřily například složky pohraniční stráže či vojska ministerstva vnitra, ale například policejní sbory přešly na jednotlivé státy zvlášť. Tato jistá nepřehlednost v soustavě jednotlivých sborů, skončila v roce 1993 definitivním rozdělením Československé federativní

⁴¹ Zákon České národní rady o policii České republiky, z 15.7.1991. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-283>, Zákon č. 283/1991 Sb. Zákon České národní rady o Policii České republiky, Další útvary s celorepublikovou působností pak byly dotvořeny po rozpadu Československa po roce 1993.

⁴² Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

⁴³ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 21. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁴⁴ Federální ministerstvo vnitra

republiky na Českou republiku a Slovenskou republiku. Od 1. ledna 1993 tak existovala a samostatně fungovala na našem území již jen Policie České republiky. Zbylé povinnosti, které vykonával federální sbor, byly přiděleny například službě kriminální policie, letecké službě či dalším bezpečnostním složkám⁴⁵.

Policie je od jejího vzniku podle zákona nezávislá, ale systémově spadá pod Ministerstvo vnitra, které zajišťuje podmínky pro její činnost. Ostatní ozbrojené a bezpečnostní složky státu spadají pod jiné resorty. Například Vězeňská služba České republiky pod Ministerstvo spravedlnosti, Celní či Finanční správa pod Ministerstvo financí, vojenská policie pod Ministerstvo obrany atd. Dále se dělí na jednotlivá krajská ředitelství, která působí v rámci krajů, tak různé obory služby, které příslušníci ve službě vykonávají. Pořádkovou činnost, resp. ochranu veřejného pořádku také vykonává městská policie, co jsou zaměstnanci obecních úřadů, kteří ale nemají tak širokou pravomoc, jako policie státní a jejich činnost řídí města. Dále pak existují soukromé bezpečnostní agentury, které ovšem ještě nemají zákon, který by přesně vymezoval jejich činnost. Prakticky se jedná pouze o osoby, které chrání majetek a osoby na základě pracovního poměru a smluv, které vůči policii vystupují jako soukromé osoby a jako běžný občan mají také stejné povinnosti a práva. V mnoha případech se ale jedná o bývalé členy bezpečnostních sborů, kteří mají zkušenosti z předchozího působení, což bývá podobné u městských a obecních policií.

Policisté v zákonech

Věc příslušníků a jejich vztahu ke státu a službě řeší Zákon č. 361/2003 Sb. O služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Tento zákon definuje postavení příslušníka v rámci jeho služby, hodnostní označení, ale například také platové ohodnocení. Hodnostní označení příslušníku se po vzoru armády dělí na praporčíky a důstojníky.

<i>Přehled hodností</i>	
<i>1. Rotný</i>	<i>referent</i>
<i>2. Strážmistr</i>	<i>vrchní referent</i>
<i>3. Nadstrážmistr</i>	<i>asistent</i>
<i>4. Podpraporčík</i>	<i>vrchní asistent</i>
<i>5. Praporčík</i>	<i>inspektor</i>
<i>6. Nadpraporčík</i>	<i>vrchní inspektor</i>
<i>7. Podporučík</i>	<i>vrchní inspektor</i>
<i>8. Poručík</i>	<i>komisař</i>

⁴⁵ ŠTEINBACH, Miroslav. 30 let Policie České republiky. str. 23. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

9. Nadporučík	<i>komisař</i>
10. Kapitán	<i>vrchní komisař</i>
11. Major	<i>vrchní komisař</i>
12. Podplukovník	<i>rada</i>
13. Plukovník	<i>vrchní rada, státní rada</i>
14. Generál	<i>Generál</i>

46

V rámci těchto hodností jsou policisté rozlišeni nejen podle pravomocí, ale také podle jejich platového ohodnocení. Policie má dále příplatky za velení, pohotovostní či rizikové příplatky. Plat se zvyšuje s přibývajícím odslouženými léty, dle tabulek.⁴⁷ Liší se dle hodností a funkcí, ale určitých hodností je možné dosáhnout jen s určitým stupněm vzdělání, například důstojníci musí mít nejméně bakalářské vzdělání. Od roku 2018 je možné nastoupit k policii s výučním listem na pozici rotný⁴⁸, ale do dalších hodnostních stupňů je potřeba úplné střední vzdělání s maturitní zkouškou, jedná se o hodnosti strážmistr až nadpraporčík. Od hodnosti poručík až do hodnosti majora je nutné disponovat, jak bylo již zmíněno, bakalářským vzděláním a do hodnosti podplukovníka a plukovníka je nutné mít vystudované ucelené vysokoškolské vzdělání v magisterském studiu.

Uchazeč o službu u policie musí splnit také specifické požadavky, které jsou požadovány při přijímacím řízení. Přijímací řízení se skládá z psychologického testu, osobnostního posouzení uchazeče, testu fyzické zdatnosti⁴⁹ a komplexní zdravotní prohlídkou. Pokud tímto sítím uchazeč projde, nastupuje na základní odbornou přípravu, což je základ znalostí policisty a poté slouží u jednotky, ke které je přidělen, toto téma například zpracovává jedna z citovaných diplomových prací.⁵⁰ Pokud chce přejít ke kriminální policii musí splnit přísnější psychotesty, mít vysokoškolské vzdělání a mít bezpečnostní prověrku, kterou uděluje Národní

⁴⁶ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 240-241. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁴⁷ Rexter. Platy policie, kolik bere policista a tarifní třídy. 4.1.2023. https://www.rexter.cz/rubriky/finance/platy-policie-kolik-bere-policista-a-tarifni-tridy_746.html

⁴⁸ Policie ČR. Náborová stránka policie. nedatováno. dostupné <https://nabor.policie.cz/clanek/pozadujeme.aspx>

⁴⁹ Policie ČR. Fyzické testy. Nedatováno. <https://www.policie.cz/clanek/posouzeni-fyzicke-zpusobilosti-uchazece.aspx>

⁵⁰ KAPR, Ondřej. Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel., str 46.

bezpečnostní úřad.⁵¹ Takový příslušník se poté stane kriminalistou, jakými jsou například respondenti této práce.

Co je SKPV?

V rámci své práce se setkávám s příslušníky SKPV – Služby kriminální policie a vyšetřování. To jsou policisté, kteří pracují na oddělení kriminální policie mají na starosti vyšetřování zvláště závažných trestných činů, při nichž byl vážně ohrožen majetek, zdraví či život. Do roku 2002 tuto činnost měly na starost dva sbory, služba kriminální policie a služba ochrany ekonomických zájmů a spadaly pod policejní ředitelství⁵². Oba tyto sbory procházely různými reorganizacemi, kdy se postupně měnily jejich nadřízené orgány. „*Dnem 1. ledna 2002 byl novelou trestního řádu zrušen institut vyšetřovatele a v důsledku toho došlo ke sloučení služby kriminální policie, služby policie pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti a úřadů vyšetřování do služby kriminální policie a vyšetřování,*“⁵³ Jejich primárním úkolem je shromažďovat důkazy a na jejich základě zjistit pachatele těchto trestných činů, popřípadě jim i předcházet, pokud je to v jejich silách. Základní dělení kriminalistů je na obecnou a hospodářskou kriminalitu, kdy se tato dále větví na různé specializace. Kriminalisté se rozdělují na vyšetřovatele, kteří mají na starost trestní procesní stránku prověřování a vyšetřování. Dalšími jsou operativci, kteří se zabývají sbíráním důkazů proti podezřelým a analytici, kteří vytváří z dostupných informací analýzy mapující složitější důkazní situace, potřebné pro dokazování konkrétní trestné činnosti. Kriminální policie se dělí na další celorepublikové útvary. Těmito útvary jsou Národní centrála proti organizovanému zločinu, Národní protidrogová centrála, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, Útvar speciálních činností, Útvar zvláštních činností, nejnověji také byla vytvořena Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě. Tyto útvary velmi často spolupracují se zásahovými jednotkami, které patří pod službu pořádkové policie a se soudními znalci. Výjimečně, v případě velmi nebezpečných pachatelů, spolupracuje i s Útvarem rychlého nasazení – URNA.⁵⁴

⁵¹ NBU. Ochrana utajovaných informací. nedatováno <https://www.nbu.cz/cs/ochrana-utajovanych-informaci/personalni-bezpecnost-oznameni-pro-v-osvedceni-d-t-pt-certifikaty/1041-kdo-a-kdy-ma-pristup/>

⁵² ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 91. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁵³ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 96. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁵⁴ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 117. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

Zásahová jednotka

Jedná se o jednotky určené k zadržení zejména zvláště nebezpečných pachatelů nebo případů, kdy je nutné provádět specializované akce k záchraně lidského života, zdraví nebo rozsáhlých škod na majetku. Příslušníci prochází náročným výcvikem a musí zvládat stresové situace. Jsou speciálně vyškoleni v různých znalostech a dovednostech, které pak využívají v rámci týmového výkonu. S ohledem na jejich operační nasazení se předpokládá, že jejich zákroky mohou končit i fatálními konci vůči pachatelům, a proto je jejich nasazení schvalováno jednotlivě.⁵⁵

Kriminalisticko-technická a znalecká služba

Má na starosti sběr důkazů na místě činu a jejich vyhodnocení. Policie disponuje několika ústavy v rámci celé republiky. Na krajských úrovních se jedná o odborná pracoviště – Odbory kriminalistické techniky a expertíz, která zajišťují odborné a znalecké posudky z různých spekter oborů například daktyloskopii, ale i mechanoskopii a trasologii a dalších.⁵⁶ Na celorepublikové úrovni se pak jedná o Kriminalistický ústav, sídlící v Praze, který provádí vysoce specializované znalecké posudky.⁵⁷

⁵⁵ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 79. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁵⁶ ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. str. 103. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

⁵⁷ Policie České republiky – Kriminalistický ústav. Stránky Kriminalistického ústavu. <https://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha.aspx>

5. Praktická část – úvod

Metodologická východiska využití orální historie

„Problematika orální historie je úzce spjata s lidskou pamětí. Bez jejího fungování, ale také bez obecnějšího poznávání a porozumění jejím principům by je těžko bylo možné realizovat jakýkoli výzkum a zachytit pro budoucnost lidská svědectví.“⁵⁸ Metoda orální historie je moderní interdisciplinární metodou sběru dat, která výzkumníkovi dovoluje získávat unikátní prameny s informacemi pro výzkum, které by z jiných zdrojů nemohl získat. I z tohoto důvodu jsem se rozhodl do mé práce zapojit primárně rozhovory, které jsem spolu se svými narátory touto metodou pořídil, neboť k tomu bylo i dané téma vhodné. Rozhodnutí, proč jsem si tuto metodu vybral, pramenilo zejména z podstaty mé diplomové práce, jež se zabývá policisty jejich názorem a pohledem na určité formy kriminality a toho, jak se nelegální činnost, zejména její formy a oblasti měnily v průběhu času. Na toto téma vznikly odborné tituly, které se věnovaly většinou jednomu případu, či oblasti. Prostřednictvím rozhovorů jsem chtěl získat autentické a exkluzivní informace. Tím, že rozhovory jsou nahrávány přímo s policisty, jsou obsažené informace jedinečné, skrývají v sobě jejich mnohaletou zkušenost, ale jsou také specifické jejich úhlem pohledu na danou problematiku a obsahují také reflexe jejich pocitů a osobní názory na problematiku. Podobně jako řada dalších autorů se domnívám, že poslání orální historie spočívá mimo jiné v možnosti zachytit historii běžných obyvatel, ne pouze politických, ekonomických, nebo kulturně-společenských elit. Právě díky rozhovorům jsem mohl přinést názor a pocity příslušníků ze středního patra policejní hierarchie. Každý narátor disponoval osobními a unikátními zážitky a dojmy, které byly cenné nejen pro můj výzkum, ale zároveň mě osobně obohatily. Téma policie je mi velmi blízké. Zároveň jsem postupně pozoroval, jak se určité segmenty kolektivní paměti vyskytující se v rámci kolektivu policistů objevují v určitých aspektech jednotlivých rozhovorů. Nejčastěji narátoři při charakteristice své práce akcentovali její náročnost, v oblasti individuální psychiky, nutnosti věnovat jí množství času a také potřebě každodenně vyvíjet značnou intelektuální činnost, přizpůsobovat se a řešit velké množství úskalí nevšedních životních situací. Práci policisty vykreslili jako poslání, které vyžaduje osobní obětí a také od jejich rodin, díky čemuž se veřejnost může cítit bezpečně a Česká republika patří mezi bezpečné země světa. Vzorek policistů byl odlišný od policistů, které využili ve své práci kolegové a předchůdci na poli

⁵⁸ VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie. 2., přepracované a doplněné vydání. str. 124. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2931-5.

orálněhistorického bádání mezi policisty Kapr a Macek. V diplomové práci Romana Macka⁵⁹ byli rozhovory provedeny s příslušníky předlistopadové policie, kteří v tomto sboru působili na přelomu 80. a 90. let. Jednalo se převážně o starší generaci mužů, kteří zažili oba politické režimy a jejím cílem je převážně hodnocení práce policie v 80. letech a na přelomu 90. let, kdy bezpečnostní sbory procházely zásadní transformací. Většina Mackových narátorů pocházela hlavně z chudých poměrů, takže práci u sboru vnímali a mohli vnímat jako katapult lepších podmínek života a zároveň jejich část narátorů pocházela z Prahy, byť vzorek obsahoval i narátory mimopražské. Ne všichni byli otevřeni ke všem tématům, na které se kolega Macek ptal, což mohlo být zapříčiněno jejich předlistopadovými osudy a minulostí strávenou členstvím v komunistické straně. Někteří jeho narátoři byli příslušníky pohraniční stráže, tudíž nebyli klasickými příslušníky pořádkového sboru, ale předlistopadových struktur ministerstva vnitra. Všichni narátoři byli muži, kteří sloužili jak u základních útvarů, tak u kriminální policie. Zatímco práce kolegy Kapra⁶⁰ zahrnuje pestrý vzorek policistů, od řadových praporčíků až po nižší důstojníky z různých oddělení a pohlaví, ne každý z nich sloužil po třicet let a na útvarech s celorepublikovou působností. Jednalo se tak o řadové policisty, neboť Kapr zde chtěl využít jednu z předností orální historie a pokusit se popsat život příslušníků základních útvarů. V rámci respondentů je proto velké časové rozpětí v délce služby mezi jednotlivými příslušníky, když někteří sloužili třicet let, někteří jen deset let. Zachycení rozdílů chtěl kolega Kapr využít také z důvodu, aby se pokusil porovnat podmínky služby jednotlivých skupin policistů a potažmo jejich generací. Narátory díky svému služebnímu poměru a zařazení oslovoval osobně. V jeho skupině jsou přítomné i ženy policistky, což je významný genderový rozdíl proti práci kolegy Macka, či mé vlastní, které se opírají pouze o pamětní svědectví narátorů mužů. Skupina mých respondentů se liší od předchozích dvou hlavně tím, že téměř všichni jsou délesloužící, což byla moje primární podmínka, která mi zúžila jejich možný okruh. Od předešlých skupin se liší i tím, že se jedná o čistě první „demokratickou“ generaci policistů, která se již nemusela vypořádávat s předsudky veřejnosti ohledně jejich předlistopadové minulosti a ohledně výkonu jejich povolání před rokem 1989. Pro většinu z nich byla podle jejich slov práce policisty vysněným povoláním, kterému se toužili věnovat již nějaký čas před tím, než se jim podařilo

⁵⁹ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii... Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel.

⁶⁰ KAPR, Ondřej. *Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel.

k policejnímu sboru nastoupit. Jedná se o muže vyššího středního věku, kteří slouží u policie minimálně od první poloviny devadesátých let, což bylo zároveň mé kritérium pro samotný výběr narátorů. Ve vzorku narátorů není přítomen ženský prvek, neboť se bohužel pro potenciální možnost srovnání životních pohledů žen – narátorek, nepodařilo nalézt. Dotazovaní respondenti pracují v Praze, nikdo z nich v jiném kraji. Jejich specializace jsou obecná kriminalita, tedy drogová či násilná trestná činnost. Většina z nich pracuje na pozici operativců, ale jsou zastoupeni i vyšetřovatelé.

Primárním cílem práce bylo zjistit, jaký náhled a osobní zkušenosti mají respondenti s transformací různých oblastí kriminality po roce 1989. Vzhledem k tomu, že se jedná o odborně specializované detektivy, kteří přichází často do styku s nebezpečnými zločinci, bylo žádoucí přistoupit k ochraně jejich totožnosti, a proto byl zvolen pouze strohý popis jejich osobností a pracovních zkušeností v jejich stručných životopisných medailoncích. Všechny rozhovory jsou s ohledem na jejich ještě současnou aktivní kariéru anonymizovány a nejsou zde kromě vybraných případů, či kauz uváděná konkrétní jména. V tomto bodě musím ještě připomenout, že některé své respondenty znám osobně již delší dobu, a i to byl jeden z faktorů, proč na vedení orálněhistorických rozhovorů přistoupili. Jeden, což je policista číslo 4, se sám nabídl, neboť chtěl pomoci s vypracováním práce. Je možné, že kdyby podobné téma zpracovával někdo jiný než já, kdo je pouhým „civilistou“ a osobou pro něj neznámou, nebyl by ochoten s ním dělat rozhovor. To se týká i dalších respondentů, se kterými mi setkání domluvil respondent č. 1, který je mým rodinným příslušníkem. Myslím si, že skutečnost, že mě někteří respondenti znali, bylo i jistou výhodou, neboť při rozhovorech byli uvolnění a mluvili o všem otevřeně a podle mého názoru upřímně. Vzhledem k jejich časové vytíženosti a zaneprázdněnosti byl proveden s každým narátorem jeden rozhovor od délky sto minut do délky čtyřiceti minut. Všechny přepisy rozhovorů jsou přiloženy ve formě přílohy, aby si mohli čtenáři jednak ověřit příslušné pasáže citované v praktické části mé práce a také přečíst celá vyjádření narátorů. Přepisy nejsou nijak upravovány a jsou zachyceny tak, jak byly řečeny, tedy v hovorové podobě. Výrazy dokreslují jedinečnou povahu vyjádření jednotlivých respondentů, kterou se od sebe odlišují.

Metodické využití orální historie a struktura práce

Praktická část mého výzkumu se bude zabývat analýzou a interpretací rozhovorů, Tyto rozhovory, jak již bylo naznačeno výše, jsem vedl s vybranými respondenty-narátory v souladu s metodologickými východisky orální historie. V praktické části své diplomové práce se chci pokusit interpretovat určitá témata, která jsem si vytipoval na základě znalosti

dosavadní odborné literatury a v kontextu dosavadního poznání. Tento oddíl diplomové práce bude sestávat z šesti hlavních kapitol na základě okruhů otázek, které jsem vytypoval předem na základě studia relevantní literatury. Jedná se o otázky obecnějšího charakteru, neboť primárním účelem bylo zjistit úhel pohledu příslušníků na dané události a problémy se kterými se tento represivní útvar potýkal od revoluce. Otázky jsou pokládány ve všech rozhovorech. První kapitola se bude zabývat tím, jak je práce policisty vnímána nejen dotazovanými, ale i veřejností, jejich názorem na tuto práci, popřípadě jejich spokojenost a historií s prací u sboru. Další čtyři kapitoly se budou týkat kriminálních oblastí, respektive okruhů zločinů, tak jak jsem je rozdělil pro potřeby rozhovoru a diplomové práce. Tyto okruhy jsou násilná trestná činnost, drogová kriminalita, organizovaný zločin a ekonomická kriminalita. Poslední kapitola bude sestávat z mixu ostatních otázek, kde je rozebírána přeshraniční spolupráce s policií, názor příslušníků na média na teoretickou otázku trestu smrti v našem právním řádu. Jejich odpovědi budou v rámci kapitol slučovány dohromady, což může být směrodatným ukazatelem jednotlivých názorů a někdy i jejich protichůdnosti, což zapříčiňuje rozdílné pracovní zařazení a zkušenosti těchto policistů. Primárním cílem je zjistit jejich pohled na problematiku týkající se násilných trestných činů, drog, ekonomické kriminality a organizovaného zločinu v rámci jejich profese. S těmito okruhy se setkali dotazovaní, i když se často nejednalo o jejich odbornost. Primárním cílem otázek bylo zjistit, jakým způsobem se okruhy těchto činností změnila za posledních třicet let. Tyto otázky měly za cíl zjistit úhel pohledu těchto policistů z jejich profesního hlediska.

Výzkumný vzorek vychází z pěti policistů, kteří až na jednu výjimku slouží od 90. let. Jeden z respondentů slouží od roku 1985. Výzkumný vzorek jsem si vybral, neboť jsem chtěl téma řešit s příslušníky, kteří slouží u policie, pokud možno od 90. let. Tím se okruh velmi zmenšil, neboť policie má velkou fluktuaci pracovníků, takže bylo obtížné najít narátory, kteří splňovali má stanovená kritéria. Své respondenty jsem převážně oslovoval přes rodinného příslušníka, který je členem policie přes třicet let. Následně jsem dané osoby kontaktoval telefonicky a domluvil si s nimi schůzku. Všechny rozhovory byly nahrávány na jejich pracovištích, která se nacházejí po celé Praze (krajské ředitelství, obvodní oddělení, Národní protidrogová centrála). Čas, kdy byly nahrávky pořízeny byl v rozmezí leden–březen 2023. Doba a místo byl od začátku podřízen respondentům, převážně z důvodu jejich pracovního vytížení. Někteří se výzkumu jednoduše účastnit nechtěli a někteří se báli možného rozpoznání i přes možnost anonymizace. Rozhovory proběhly v uvolněné a přátelské atmosféře, neboť policisté o své práci rádi mluví a byli rádi, že se mohli podělit o své

zkušenosti a pomoci mi při tvorbě této práce. Rozhovorů, které jsem provedl je dohromady pět, což je malý, ale kompaktní vzorek. Všichni vybraní jedinci slouží v rámci útvaru, SKPV – Služba kriminální policie a vyšetřování. V době jejich nástupu do výkonu služby se jednalo o osmnáctileté či dvacetileté mladé muže, kteří jsou dnes na vyšších postavení v rámci této organizace v hodnostech plukovníků, nebo podplukovníků. Dále je nutné zmínit, že jsou všichni, neboť to vyžaduje i jejich služební zařazení, vysokoškolsky vzdělaní v oblasti ekonomie, práva a veřejné správy. Jedná se o osobnosti s širokým přehledem a chutí se učit novým věcem, což je vlastnost, která je důležitá i pro jejich profesi. V dalším odstavci budou stručně charakterizováni jednotliví policisté.

Policista č.1. – 51 let, podplukovník, délka služby 33 let

Jedná se o příslušníka v hodnosti podplukovníka u útvaru Národní protidrogové centrály. Tento policista nastoupil ke službě v roce 1990 a byl zároveň zprostředkovatelem schůzek u ostatních příslušníků. U NPC slouží již dvacet pět let. Působí jako operativec. V současnosti pracuje velmi aktivně v mezinárodním prostoru se zahraničními sbory. Je cílevědomý, pečlivý a má rád obtížné případy, které jsou pro něj výzva.

Policista č. 2. – 57 let, plukovník, délka služby 37 let

Pracuje v kanceláři náměstka ředitele pro SKPV Krajského ředitelství policie Hlavního města Prahy jako protidrogový koordinátor v hodnosti plukovníka. U policie pracuje již od poloviny 80. let, kdy sloužil ještě v tehdejší Veřejné bezpečnosti. Tento příslušník je ve výkonu 39 let a má velmi bohaté zkušenosti z kriminální praxe. Práce policisty je pro něho posláním, sám by jinde pracovat nechtěl. Publikuje v odborných periodikách. V minulosti byl oceněn cenou Policista roku, což považuje za jeden ze svých největších profesních úspěchů. Nejdelší část své kariéry sloužil jako vyšetřovatel u SKPV. Jeho primární činností je koordinace práce protidrogových týmu působících nejen u Policie ČR, ale také u městské policie či u různých občanských sdružení. Je skvělým řečníkem, přednáší na vysoké škole. Vystupuje často na veřejnosti a je odborným poradcem kriminálních seriálů, například Případů prvního oddělení.

Policista č. 3., 49 let, podplukovník, délka služby 28 let

U policie pracuje též od 90. let. U SKPV pracuje již přes dvacet let. Vzhledem se jedná o neortodoxního policistu v tom směru (má netradiční úřes, je filozoficky zaměřený). Na první pohled není typický policista. Také aktivně spolupracuje se zahraničím a je velmi spokojený s prací u policie. Zajímavostí je, že byl kolegou a spolupracovníkem na oddělení, kde působili

někteří lidé zapleteni do Berdychova gangu. Je velmi přemýšlivý a pečlivý, rád komunikuje s lidmi.

Policista č. 4., 50 let, podplukovník, délka služby 30 let

Je policejním radou u národní protidrogové centrály. Rozhovor s ním byl nejkratší, neboť se jedná o přímého a rázného člověka. Sám o sobě říká, že jde rovnou k jádru věci, a proto mohou být jeho odpovědi někdy strohé, ale nesou v sobě potřebnou informaci. U policie slouží téměř třicet let. Povolání je i jeho koníčkem. U svých kolegů je respektovaný i díky tomu, že je manuálně a technicky zručný, rád řeší technické problémy. Má vynikající organizační schopnosti.

Policista č. 5., 49 let, plukovník, délka služby 29 let

Je zástupce vedoucího kriminální služby na Obvodním ředitelství Prahy I.⁶¹ v hodnosti plukovníka. K práci u policie se dostal dle svých slov oklikou přes studia a jiná zaměstnání. U policie působí od poloviny 90. let. Jeho profesním zaměřením jsou násilné trestné činy zejména loupeže, vydírání, u kterých strávil mnoho let a kde byl přítomen u mnoha případů a kauz. Je brán jako cílevědomý a čestný policista. Umí svým podřízeným naslouchat a díky tomu má mezi nimi respekt. Na svou pozici se dostal díky své pílí a vynikajícím výsledkům.

Všem těmto policistům bych chtěl poděkovat za jejich ochotu zúčastnit se tohoto výzkumu. Také jim chci poděkovat za jejich věnovaný čas a informace, které mi byly poskytnuty a jež využiji pro vypracování této práce. Všechny rozhovory, které byly vyhotoveny v rámci výzkumu jsou uloženy v mém soukromém digitálním archivu na PC. Jejich informované souhlasy jsou uloženy také v archivu.

Narátorů bylo osloveno více, ale ne všichni byli ochotni absolvovat rozhovory z různých důvodů, například se nechtěli veřejně prezentovat. Vzhledem k tomu, že vzorek byl velmi úzce profilován, tak vykryštovali respondenti, jež jsem obsáhl do této práce. Pokud bych chtěl na výzkum v budoucnu navázat, pokusil bych se oslovit ještě nějaké policisty z oddělení ekonomické kriminality. Průběh všech rozhovorů hodnotím velmi kladně. Všichni uchazeči obětovali svůj čas v osobním volnu, aby se mnou nahráli rozhovory. Odpovídali na otázky věcně. Dozvěděl sem se nové poznatky a poznal jsem nová místa a osobnosti. Ve svých vyjádřeních byli velmi otevření a upřímní. Častým tématem, které v rámci pořízených

⁶¹ Jedná se o dělení Prahy z hlediska policejního, které nekoresponduje s rozdělením jednotlivých městských částí. Policejně je Praha rozdělena na čtyři obvodní ředitelství, kdy například pod okresek Prahy I. spadají městské části Praha 1, Praha 6 a 7.

nahrávek vyplynulo, bylo konstatování zvýšené kriminality, kterou v budoucnu příslušníci očekávají vlivem konfliktu na Ukrajině.⁶² Kdy, jak sami uvádějí, začínají vidět nárůst ve všech sektorech kriminality počínaje násilnou a konče drogovou kriminalitou. Pokud mohu srovnávat své respondenty s těmi, kteří byli součástí výzkumu v pracích mých kolegů, tak musím konstatovat, že policisté, jež poskytovali rozhovory jsou velmi otevření nejen v mé práci, ale i v pracích ostatních kolegů. Ve srovnání s narátory pana Kapra či Macka se jednalo o kratší rozhovory z důvodu pracovní vytíženosti respondentů, ale na nejdůležitější otázky, které bylo potřeba odpovědět v rámci výzkumu sdělili svůj názor a snažili se mi na ně odpovědět co nejlépe podle svého uvážení. Dále jsem jim pokládal dotazy, které občas v rámci rozhovoru vyplynuly z konverzace. Primárně jsem se držel utvořené kostry okruhů otázek.

⁶² Viz např. Ruská agrese změnila bezpečnost v Česku, říká výroční zpráva NCOZ. <https://www.policie.cz/ncoz-archiv-tiskovych-zprav.aspx>

5. 1. Policie očima veřejnosti a policistů, zhodnocení jejich práce u sboru

Kapitola se věnuje jednotlivým rozhovorům v rámci tématu policie a její reputaci ve společnosti dle policistů. Zahrnuti jsou názory všech pěti respondentů.

První respondent má na práci u policie a veřejné mínění na ni velmi pozitivní názor: „*Tak dneska už když to vidím třeba na Instagramu, Facebooku, spousta policistů se chlubí tím, že jsou v uniformě, dávají ty své příběhy jako nestydí se za to jsou rádi, že jsou policisté. Vypadá to dobře. Dá se říct, že a zase to je taková věc, třeba i ty uniformy. Jo je to taková hloupost, ale ty uniformy jsou daleko hezčí, takže ty lidi v těch uniformách vypadají líp, než byly ty uniformy zelené na přelomu 90. let ještě takže ono, ono je to takový jako prestižní si myslím zaměstnání.*“⁶³. Dle něj je spousta policistů na svou práci hrdá. To je dle mého názoru způsobeno zvýšením prestiže policisty jako povolání a zlepšením finanční situace u sboru, kdy nastupující policista má vyšší výplatu než, například pokladní v supermarketu. Také je to způsobeno zmodernizováním sboru a jeho komunikací s veřejností, kdy policie disponuje i sociálními sítěmi, jako jsou Facebook a Instagram, které rozšiřují dosah zejména mezi mladé, jenž tak získávají pozitivní přístup k této organizaci a mohou aktivně sledovat její pracovní náplň. Policie na jednotlivých sítích vydává příspěvky, které se liší svým obsahem, například na portálu YouTube je možné nalézt videa se základními prvky sebeobranu, či sekvence, jež vysvětlují fyzické testy a požadavky, které je nutné splnit k přijetí.⁶⁴

Také mě zajímal jeho pohled a ohlédnutí za práci policisty za uplynulých třicet let z pohledu respondenta a sboru jako organizace. Respondent sám uznává, že policistů je méně, ale za to přibylo specialistů, které nutně potřebuje. „*Vlastně ta policie se více profiluje a odborněji profiluje a sofistikovanější metody používá k dosažení svých cílů. Takže z tohoto pohledu si myslím za těch 30 let je tam velký skok, kdy jsme schopní dneska objasňovat věci, které jsme před 30 lety jako, neměli šanci třeba objasnit.*“⁶⁵. Toto specializování si žádá zejména dnešní kyberprostor, do kterého se velká část kriminality stahuje, ale také ostatní druhy oddělení jako jsou drogy nebo finance, kde je zapotřebí specialistů v oboru. Zde je problém, který zazní i v jiných rozhovorech a to ten, že policie má problém tyto specialisty zaplatit. Například specialista IT v kapitánské hodnosti má nástupní plat u policie 32 000 korun hrubého. Běžný pracovník tohoto druhu v soukromém sektoru si vydělá dvakrát i třikrát tolik. Situace se v tomto segmentu lepší zatím jen velmi pomalu.

⁶³ Citace z rozhovoru s policistou č. 1

⁶⁴ Policie ČR. Sociální sítě. 21.6.2017. <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-spoustime-komunikaci-na-socialnich-sitich.aspx>

⁶⁵ Citace z rozhovoru s policistou č. 1

V rozhovoru s policistou č. 2 se věnuje rozhovor reputaci práce policisty a jak se vyvíjel dle něj pohled veřejnosti na policii. Respondent srovnával situaci před a po revoluci, neboť slouží již od poloviny 80. let, a tak může srovnávat dobu před a po revoluci. Před revolucí dle jeho názoru měli policisté reputaci dobrou, ale zejména zde fungoval jistý faktor strachu, neboť policisté byli díky tehdejšímu politickému zřízení nedotknutelní, protože mohli být lidé potrestáni za urážku příslušníka. Dnes je situace opačná. Lidé často znají svá práva, ale ne povinnosti. Nepomohou policistům, a naopak jim práci ztěžují, či jim spílají, naštěstí se jedná jen o okrajovou záležitost. Tento jev bych přičítal demokracií, svobodě a určitému propadu morálky ve společnosti. Tím nemyslím, že je demokracie špatná, spíš se jedná o způsob, jak ji někteří jedinci chápou. I přes to mohu dle své osobní zkušenosti a pozorování říct, že policie od 90. let získala velký kredit a prestiž a v současné době se jedná o jedno z nejvíce respektovaných povolání a státních institucí dle výzkumu CVVM: „*Největší důvěře ze zkoumaných veřejných institucí se těší policie ČR (79 %) a armáda (73 %), nejméně lidé důvěřují politickým stranám a hnutím (18 %).*“⁶⁶. To vše je dle mého názoru odměnou za dobrou práci, kterou policie pro naši společnost vykonává.

Svou práci hodnotí tázaný jako poslání. S tímto názorem se mezi policisty, kteří slouží takto dlouhou dobu setkávám často a souhlasím s ním. Práce policisty je psychicky a fyzicky náročná a příslušník jí musí obětovat svůj osobní život často na úkor rodiny, tento fakt podtrhuje i sám respondent což má za následek velkou rozvodovost, rozpady rodin, fyzické a psychické problémy a též vysokou fluktuaci ve sboru, tento fakt například zmiňuje ve svém příspěvku v knize Příběhy neobyčejných profesí pan docent Mücke⁶⁷, kdy policejní povolání je již spíše zaměstnáním a koníčkem než běžnou profesí, kam lidé chodí odpracovat svůj časový tribut. Směny jsou ráno, odpoledne i přes noc. Výjimkou nejsou ani čtyřiatvaceti hodinové směny. Odměnou jim jsou zatčení pachatelé a vyřešené zločiny, díky kterým je v naší zemi bezpečno.

Třetí respondent se v názoru ztotožňuje se svými předchozími kolegy. Policii vnímá jako organizaci, která se po sametové revoluci očistila od starých struktur a stala se moderním bezpečnostním sborem. Zároveň poukazuje na to, že v začátcích kariéry nebyl brán veřejností vždy vlídně: „*A zároveň trošku z nás jako dělali ty komunistický jakoby policajty, který prostě*

⁶⁶ Centrum pro výzkum veřejného mínění. Důvěra k vybraným institucím veřejného života a mezilidská důvěra jaro 2022. 9. 5. 2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5560-duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-a-mezilidska-duvera-jaro-2022>

⁶⁷ VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace. str. 173–175. Praha: Karolinum, 2014. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

*někde, mlátili, mlátili ty lidi v těch kriminálech v 50. letech a podobně*⁶⁸. Přitom tehdy se jednalo o mladého dvacetiletého muže, takže první demokratickou generaci našich policistů, který tyto činy nemohl provádět. Jeden takový incident stručně popsal: „*Zrovna pamatuju, třeba když jsem ještě sloužil jako pochůzkář, tak věčně na mě řval Landovský za bolševického mlátiče a prostě věci a jsem mu říkal, jako jseš pěknej idiot, prostě, ty jsi možná větší komunista než kterýkoliv z nás v rodině.*“⁶⁹. I přes tyto peripetie vnímá svou práci u sboru pozitivně a je rád policistou, neboť jak sám říká v soukromé firmě orientované na zisk, kde je běžné podrážet své kolegy by pracovat nemohl. Podle něj se proměnil i policejní sbor, kdy i díky moderním technologiím zmiňuje jako předchozí respondenti, že při zákrocích musí policisté více dbát na formality, neboť za nedodržení zákonů a postupů čekají příslušníky tvrdé tresty, ale i lidé se změnili. Srovnává to se situací z 90. let, kdy údajně policisté běžně pili alkohol ve službě. Tento fakt zmiňují i příslušníci v jiných publikacích.⁷⁰ Ne po práci, ale i během výkonu služby, tudíž docházelo k nehodám, kázeňským přestupkům, které právě s formalizací sboru téměř vymizely. Vyjadřuje však obavy vzhledem k současné politické situaci v západních zemích, kde vládou často krajně levicové strany, aby se modely uplatňované v těchto zemích nepřenesly sem. V těchto zemích totiž dle něj nastává situace, kdy jsou některé zločiny tak časté, že nad nimi policie raději mávne rukou a neřeší je. On sám se u policie dle svých slov ocitl omylem, ale nelituje a váží si toho, že zde může pracovat, neboť je to práce záslužná a potřebná.

Čtvrtý respondent svou práci u policie vnímá pozitivně i přístup veřejnosti se v některých oblastech dle něj zlepšil, byť jsou věci, jež by si lidé dřív nedovolili. Situaci shrnul tak, že kriminálníci budou vždy prohlašovat o policistech to nejhorší. Lidé, kterým pomohou jim budou navždy vděční, nikdy se nezavděčí všem. Policií bere jako vzorek obyvatelstva a stejně tak se jako organizace chová, se chová i zbytek populace, je to vybraný článek společnosti. Pokud je společnost dobrá, bude dobrá i policie a naopak. Stejně je to podle něj s veřejným míněním k policií. Respekt má podle něj policie velký, ale zmiňuje faktor lokality. Jsou lokality, zejména vyloučené, kde nemá policista tu reputaci takovou, jako například v Praze. Celkově v přístupu společnosti k nim vidí zlepšení. Se svojí prací u sboru je spokojen. Policistou chtěl být od mládí, a to se mu splnilo: „*Spokojenej, spokojenej, tak jako. Já to*

⁶⁸ Z rozhovoru s policistou č. 3

⁶⁹ Z rozhovoru s policistou č. 3

⁷⁰ VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace. str. 165. Praha: Karolinum, 2014. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

vnímám tak, že jsem chtěl zavírat hajzly a ty zavírám, takže. To беру takhle jako. Tím tako to jsem chtěl dělat a zatím to ještě dělám.“⁷¹

Poslední respondent vnímá svou práci jako poslání, byť sám uznává, že to může působit jako klišé. Být policistou pro něj nebyl od mala sen jako pro některé z respondentů, ale postupně k němu v životě přes studia a jiná zaměstnání došel. Práci u policie má velmi rád, neboť přináší neustále nové výzvy a možnosti se zlepšovat po profesní i lidské stránce. Co se týče jeho vnímání hodnocení policie očima veřejnosti, tak ho vnímá jako kladné, vlivem dobré práce, kterou policie odvádí.

V této části kapitoly se pokusím interpretovat data zjištěná od respondentů a účastníků výzkumu. Dle všech respondentů panuje dobrý názor na práci policie ze strany veřejnosti, tento fakt je podepřen i výzkumy veřejného mínění, kdy jsou policisté braní jako jedna z nejvíce důvěryhodných státních institucí⁷² což je velký rozdíl oproti 90. letům, kdy důvěra v tyto instituce byla na nízké úrovni⁷³. To je dle mě primárně vlivem dobré práce policejního sboru, kdy během let po revoluci dokázala mít velkou míru objasněných případů, a zvyšujícím se morálním a etickým kreditem, kdy díky těmto úspěchům je v očích veřejnosti vnímána pozitivně, kdy dle výzkumů veřejného mínění ji důvěřuje až 79 %⁷⁴ obyvatel: „*Spokojenost s činností policie jak na republikové, tak místní úrovni vyjádřily více než tři čtvrtiny oslovených a je tak nejvyšší od začátku sledování, tedy od roku 2002.*“⁷⁵. Je nutné dodat, že toto je velkou zásluhou dobrého přístupu k policii i ze stran Ministerstva vnitra, které do ní v posledních letech vkládá velké finanční prostředky, zpracovává různé metodiky a příslušníkům poskytuje mnoho školení a vzdělávání, které je vede k osobnímu rozvoji. Dále má také policie dobré renomé díky sociálním sítím. Z mého pohledu s nimi pracuje velmi dobře, neboť je na nich aktivní což, jí umožňuje udržovat kontakt s mladou generací, která je ve virtuálním prostředí

⁷¹ Z rozhovoru s policistou č. 4

⁷² Centrum pro výzkum veřejného mínění. Důvěra k vybraným institucím veřejného života březen 2020. 11.3.2020 <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5191-duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-brezen-2020>

⁷³ Týden.cz. Armádě a policii důvěřuje nejvíce lidí od 90. let. 9.10.2013. https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/armade-a-policii-ted-duveruje-nejvic-cechu-od-90-let_285230.html

⁷⁴ Centrum pro výzkum veřejného mínění. Důvěra k vybraným institucím veřejného života jaro 2022. 9.5.2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5560-duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-a-mezilidska-duvera-jaro-2022>

⁷⁵ Centrum pro výzkum veřejného mínění. Veřejnost o svých obavách pocitu bezpečnosti a spokojenosti s policií listopad a prosinec 2022.1.2.2023. <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/ostatni/negativni-jevy-bezpecnost/5635-verejnost-o-svych-obavach-pocitu-bezpecnosti-a-spokojenosti-s-policii-listopad-a-prosinec-2022>

zběhlá⁷⁶. Mě samotnému se tato organizace objevila na sociálních sítích a musím uznat, že její profily jsou vedeny dobře, čistě a mají smysl, dobře kombinují humorná a vážná témata, díky čemuž organizace získává pro běžné občany svou lidskou tvář a sympatie, v této oblasti musím pochválit Facebook a Instagram organizace, kde velmi dobře využívají příběhů a reels, jenž tyto sociální sítě poskytují. Dalším možným tématem k interpretaci je povaha jednotlivých respondentů s čímž souvisí to, proč chtěli být policisté. Všichni jsou vnímáni jako mírní lidé toužící po spravedlnosti což je charakterová vlastnost, jež by měl mít každý policista, i když jak říká třetí respondent, na zločince musíte mít i lidi, co se chovají jak oni sami. I přes to vnímám rozdíl mezi nimi a zločinci v tom, že svou práci vykonávají hlavně z morálního hlediska, které je odlišuje právě od té druhé strany barikády, jíž jde o pouhý zisk i za cenu porušování zákona. Ke zlepšení jejich práce pomohl nábor specialistů na určitá specializovanější místa, jedná se například o ekonomický, právní či IT sektor. Díky tomu může policie udržovat se zločinci profesní udržitelnost. Tento krok je velmi prospěšný a důležitý co se týče jednotlivých druhů kriminality. Policisté se díky tomu mohou zaměřit na svou práci, zatímco specialisté řeší tyto konkrétní případy. V čem spatřuji nevýhodu v tomto systému je státní systém tabulek, který zabraňuje policii přijímat více odborníků. Služebních míst, která jsou neobsazená je hodně, ale z důvodu nízkých mezd na ně nikdo nenastupuje. Proč? Protože Nástupní mzda je například v 8. tarifní třídě u policisty pracujícího v IT 36000,- Kč hrubého⁷⁷. Na tomto místě je vyžadováno vysokoškolské vzdělání v bakalářském stupni. Odborník z vysoké školy technického směru, za tyto peníze půjde pracovat jen výjimečně⁷⁸. Řešení bych viděl ve zvýšení tarifních mezd pro tyto pracovníky, neboť jen tak se může policie stát konkurenci schopnou. Dalším tématem je jejich spokojenost s prací, kterou ve sboru odvedli. Téměř všichni pracují na útvarech s celostátní působností, což je pro policistu jedna z nejvyšších met, jež může dosáhnout. Většina z nich je za tento postup vděčná a zároveň dosaženou úrovně berou jako určitý závazek pro to, aby dále odváděli kvalitní práci.

⁷⁶ Policie ČR. Policie a sociální sítě. 21.6.2017. <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-spoustime-komunikaci-na-socialnich-sitich.aspx>

⁷⁷ Rexter. Platy policie, kolik bere policista a tarifní třídy. 4.1.2023. https://www.rexter.cz/rubriky/finance/platy-policie-kolik-bere-policista-a-tarifni-tridy_746.html

⁷⁸ Businnesinfo. V královských platech IT specialistů jsou velké rozdíly mezi nováčky a zkušenými.9.11.2022. <https://www.businessinfo.cz/clanky/v-kralovskych-platech-it-specialistu-jsou-velke-rozdily-mez-novacky-a-zkusenymi/>

5. 2. Násilná trestná činnost

„Obecně násilná kriminalita asi ve všech policejních sborech jedna z takových těch forem nejméně jako viditelná. Teda policie nebo ty bezpečnostní sbory, nebo orgány prosazující právo, jak je pojmenujeme se samozřejmě velice intenzivně věnují prověřování a objasňování této trestné činnosti, protože tam je ten nejzávažnější následek. A to je lidský život, nebo potažmo lidské zdraví.“⁷⁹

V této kapitole se v rozhovorech věnuji násilné trestné činnosti. Jako nápovědu jsem zde uvedl Orlické vrahy, Stodolovi nebo Roubala. Další průběh, o čem budou dotazovaní hovořit, jsem nechal na nich samotných, neboť každý z nich má jiné zkušenosti s touto oblastí kriminality. Zajímalo mě hlavně jejich náhled na problematiku a popřípadě zda tyto případy nějakým způsobem změnil práci policie. V tomto ohledu je zmiňován případ manželů Stodolových, jejichž případ je dále podrobněji rozepsán, tak aby čtenář věděl, proč je tento případ tak důležitý v dějinách naší kriminalistiky. Na tento případ vzpomínají i sami respondenti jako na určitý pomníček české kriminality.

První rozhovor jsem uskutečnil s operativcem z NPC, který je v rámci práce veden pod jménem policista č. 1. Ten poukazuje na příčinu porevolučního rozmachu násilné trestné činnosti a tím bylo otevření ekonomiky. Lidé si mohli vydělávat všemi možnými způsoby. Akumulovali bohatství a vznikali první milionáři⁸⁰. To vedlo logicky k rozvoji násilné činnosti, kdy se objevili zločinci, parazitující na zbohatlících. Velkou měrou se na rozvoji kriminality dle něj podílely cizojazyčné skupiny: *„začali jezdit ty cizojazyčné skupiny, ať už to bylo z Ruska, nebo ze severní Afriky nebo z Balkánu, tak i ten styl kriminality se tady změnil, takže najednou sem přijížděly tady ty skupiny a ty pracovaly úplně jinak, takže začaly být brutálnější začaly vydírat, začaly zabíjet.“⁸¹* Toto byl velký problém, neboť po revoluci se zde vyskytlo mnoho cizojazyčných skupin zejména z Balkánu, zemích bývalého SSSR, ale i Itálie či Číny⁸². Dnes je taková kriminalita, dle respondenta velmi vzácná, zejména vraždy, neboť tím gangům a vrahům vzniká problém, kam s tělem. Proto je dnes časté zejména vydírání a jiné druhy násilností. Respondent zde uvádí případ manželů Stodolových, který je podrobněji popsán v jiné části této práce. Tento případ je pro dějiny naší kriminalistiky

⁷⁹ Z rozhovoru s policistou č. 5

⁸⁰ TRÍSKA, Dušan. Kupónová privatizace: sborník textů. str.85. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

⁸¹ Rozhovor s policistou č. 1.

⁸² NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. str. 155-175. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

klíčový, neboť poukázal na díry ve vyšetřování a práci policie⁸³: „*Jak jsem říkal, ty metody se měnily a jak jste tady říkal k tomu, jak k těm Stodolovým, tak třeba u těch Stodolových to bylo tak, že jo? Nevím, když to tady takhle. Připomenu to, to byli manželé, kteří zabíjeli starší lidi a způsobem, který vypadal, že ti lidi, ti mrtví, spáchali sebevraždu.*“⁸⁴. Dle něj se jednalo o případ, kde byla provedeno mnoho chyb, neboť se policisté s takovým případem do té doby nesetkali. Obdobně to bylo i u jiných případů z 90. let například u vraha Roubala: „*Bylo to, bylo to jiné příklad třeba u toho Roubala taky najednou byl nějaký člověk, který zabíjel lidi takovýmhle způsobem a jak jakým zabíjel Roubal, to znamená dost jako brutálně a třeba v několika případech se tvrdí, že Roubal zabil lidi, které, kteří zmizeli a do dneška nebyli nalezeni, protože on je házel prasatům. To je taky, dřív jsme se s tím nikdo nesetkali a najednou bylo něco takovýho, takže, takže je to, je to velká změna.*“⁸⁵. Důvodů proč se lidé začali po pádu železné opony chovat takto brutálně a agresivně je dle mého názoru několik, prvním bylo zrušení trestu smrti, byť tento bod může být sporný, ale někteří zločinci uvádí, že to, proč dělali své kruté zločiny, bylo zapříčiněno neexistencí trestu smrti, který by je mohl postihnout⁸⁶. Dále to byla uvolněná atmosféra 90. let a téměř bezvládní jak po právní, tak ekonomické stránce a v neposlední řadě amnestie vydaná tehdejším prezidentem Václavem Havlem⁸⁷, díky které se dostalo na svobodu mnoho delikventů. Tyto aspekty sloužily ke zvýšení kriminality v zemi a díky vlivu cizojazyčných kriminálních skupin ze zemí bývalého východního bloku zde rostla i brutalita. V dnešní době je situace dle respondenta jiná. Násilné trestné činy nejsou tak časté, a to hlavně díky jisté kultivaci kriminálního prostředí: „*Obecně, když pracuju s různýma lidma z podsvětí, tak oni sami mi řeknou, proč bysme někoho měli zabít, když tady těch peněz se válí spousta, ať už to jsou obchody s drogama, dá se tam sehnat spousta peněz, ať už je to majetková trestná činnost krádeže v organizované krádeže, hospodářská trestná činnost.*“⁸⁸. Dle něj a jeho zkušeností se násilná trestná činnost a její vykonavatelé přesunuli do sfér ostatních kriminálních kruhů, kde budí méně pozornosti pro policii, neboť objasněnost vražd je u nás vysoká.

⁸³ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str.9. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

⁸⁴ Rozhovor s policistou č. 1.

⁸⁵ Policie ČR. Statistika počtu vražd a loupeží v ČR od roku 1989. 10.12.2018. <https://www.policie.cz/clanek/pocet-vrazd-a-loupezi-od-roku-1989.aspx>

⁸⁶ DOUCHA, Josef a Aleš PIVODA. Orlické vraždy: akce Přehrada očima vyšetřovatele. Praha: XYZ, 2022. ISBN 978-80-7683-120-9.

⁸⁷ Článek v k výročí amnestie - <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3016445-pred-30-lety-vyhlasil-vaclav-havel-nebyvale-rozsahlou-amnestii-kritizoval>.

⁸⁸ Z rozhovoru s policistou č.1.

Dle druhého respondenta, kterého jsem se dotazoval byla oblast násilných trestných činů a jejich proměna od roku 1989 do dnešních dnů pozvolná. Policista zde popisuje situaci zejména po revoluci jako „utrženou ze řetězu“, neboť většina lidí vnímala probíhající události jako určitý katalyzátor a nabytou svobodu vnímala jako záminku pro to, aby si zde mohli lidé dělat co chtějí, došlo dle něj k prudkému nárustu vražd⁸⁹ kdy v některých letech dosahoval jejich počet téměř tří set. K tomuto tématu respondent rozebírá zejména působení různých ruskojazyčných skupin ze zemí bývalého Sovětského svazu: „*Já, co jsem dělal na těch vraždách, tak jsme byli svědky, že byla neúcta ke zdraví a životu. Zejména u obyvatel bývalého Sovětského svazu, ať už to byli Rusové, Ukrajinci, Dagestánci cokoliv. Banální problémy, které my bychom si vyřešili nějakýma pár fackama, se řešily střelením.*“⁹⁰. Podobně se vyjadřoval i respondent v jiné diplomové práci.⁹¹ Vlivem toho zde zejména v 90. letech byla velká vlna vražd, nejen ze strany těchto skupin, ale i z řad obyvatel české národnosti, proto jsem jako náповědu využil při pokládání otázek Orlické vraždy, Stodolovi nebo Roubala. Vyšetřovatel č.2 ve své výpovědi na tuto otázku popisuje, jak zločinci vykonávají své činy, dle něj se nemění brutalita, ani provedení, neboť každý vrah je svým způsobem originální. Spíše se vrací k brutalitě východních národů, která je proti našim zločincům vyšší⁹². Příčina proč tomu tak je, se nalézá obecně v mentalitě těchto národů. V bývalých zemích SSSR měl život i vlivem tehdejšího politického zřízení menší hodnotu než v demokratických zemích. Tento názor zastává nejen tento, ale i ostatní narátory, kteří mají zkušenost s kriminalitou těchto národů, díky své činnosti v 90. letech. Mnoho mužů, kteří tyto zločiny dělali prošlo například válkou v Afghánistánu nebo v Čečensku, tudíž jejich úcta k životu, pokud denně zabijíte lidi je nižší než u běžného člověka a není pro jejich osoby problém zabít i naprosto nevinné občany jen pro peníze nebo potěšení, tento jev byl častý právě u veteránů z Afghánistánu, kteří byli známí pácháním válečných zločinů⁹³. Oblast násilných trestných činů se snížila v jejich četnosti, vraždy dnes již nejsou tak časté i díky vysoké objasňenosti, navíc jak v prvním rozhovoru tvrdí respondent, je pro zločince snazší jednat s živým člověkem než přemýšlet nad tím, jak se zbavit těla, aby si toho nikdo nevšiml. Z rozhovoru plyne, že poznat

⁸⁹ Policie ČR. Statistika počtu vražd a loupeží v ČR od roku 1989. 10.12.2018 <https://www.policie.cz/clanek/pocet-vrazd-a-loupezi-od-roku-1989.aspx>

⁹⁰ Rozhovor s policistou č. 2

⁹¹ ⁹¹ MACEK, Roman. *Od Sboru k policii... Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Str. 78. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin.

⁹² NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. str 87. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

⁹³ Rodric Braithwaite, *Afgantsy: The Russians in Afghanistan, 1979-1989*, Oxford University Press, USA, 2011. ISBN 9780199832651

vraha není možné ani pro zkušeného policistu, tento případ udává respondent na případu vraždy dětského prostituta, který sám vyšetřoval: „*Nějaký tvrzení vypadá jako vrah a takovýhle ty. Já jsme tady měl vraha, který brutálně zardousil a brutálně zavraždil svého třináct a půl letého kamaráda, taky homosexuálního prostituta a jemu bylo 15,5 roku. To byl sympatický blondáček s modrýma očima, který kdyby vás na ulici poprosil, jestli ho někam odvezete, tak určitě to uděláte, protože to bylo v podstatě dítě.*“⁹⁴. Zde je nutné poznamenat, že toto přesvědčení pramení zejména ze stran běžné populace, která je ovlivňována různými druhy médií a seriálu, jenž jim zkreslují představy o těchto zločincích na jejichž základě si vytváří určité archetypy lidí, kteří jsou pro ně automaticky vrazi, nicméně policisté těmto pocitům podléhat nemohou a často se při vyšetřování ukazuje, že mají pravdu. Pachatelé těchto trestných činů jsou často na právní pohled „spořádaní“ občané.

Spíš, než změna v oblasti vykonávání vražd proběhla dle respondenta transformace na poli vyšetřovacích postupů těchto zločinů. Největší vliv na jejich změnu měl případ již zmíněných Stodolových, který jsem v práci popsal, aby měl čtenář hlubší představu, proč je tento zločin pro moderní kriminalistiku tak důležitý. Dle respondenta byly zločiny prošetřovány pečlivěji. Pokud se přijelo k mrtvému, tak byly v případě úmrtí brány všechny možné varianty i to, že se mohlo jednat o vraždu. Všechny důkazy a podezřelé nálezy se evidují včetně krevních stop a dalších. Policisté na místě činu jsou vybaveni overaly, které mají zabránit kontaminaci místa činu vlasy a mrtvou kůží přítomných policistů. Pro jistotu všichni policisté z výjezdové skupiny poskytují své DNA, aby se vyloučili z případných nálezů stop⁹⁵. Tento fakt je velmi málo známý, a i pro mě byl novinkou. Je nutné poznamenat, že to všechno by nebylo možné bez moderních technologií a postupů, které má současná policie k dispozici. Z mého úhlu pohledu nemají na zlepšujících se výsledcích policie podíl jen moderní technologie, ale i lidé, kteří s nimi zacházejí. Ukazuje to na fakt, že Policie ČR v tomto ohledu ušla velký kus cesty. Ale poukázal i na nedostatky, které tato technologie má a to, že jsou plně odkázáni v některých případech pouze na ně. Například při hledání pachatelů, podle fotky, která může být stará například devět let, neboť od té doby se hledaný nenechal vyfotit na jiný doklad. Z toho pramení nebezpečí, že policie doopravdy neví, jak může daný jedinec vypadat, ale pokud by stát chtěl tento nedostatek napravit musel by nařídit, nějakou častější formu

⁹⁴ Rozhovor s policistou č. 2

⁹⁵ Poznatek z rozhovoru s policistou č. 2

pořizování fotografií obyvatel, což by mohlo být bráno jako určité omezování svobody obyvatel.⁹⁶

Třetí respondent vnímá násilnou kriminalitu jako vážnou, ale hodně zpopularizovanou televizí. Dle něj jsou stejně jako podle druhého policisty lidé zmanipulováni televizí, ale násilná kriminalita tak úplně dle jeho slov dnes není. Dle něj zažily tyto trestné činy boom v 90. letech hlavně proto, že lidé uvolnění poměrů vnímali jako rozvolnění i pro právní rámec a dělali si prakticky, co chtěli. Ti zločinci, kteří páchali tuto kriminalitu v 90. letech jsou dnes často prarodiče, kteří by toho již pravděpodobně nebyli schopni, nebo jsou eliminováni ve vězeních. Obavu vyjadřuje nad probíhající válkou na Ukrajině, stejně jako ostatní respondenti i tento uvádí, že příliv uprchlíků z Ukrajiny vede ke zvýšení kriminality na území České republiky. Tento fakt shrnuje i policie na svých stránkách⁹⁷. Kdy jen vražd bylo spácháno o 42 % více než v loňském roce, byť velká část byla ve stádiu pokusu. K nárustu došlo i v ostatních ukazatelích o deset a více procentních bodů. Právě tento respondent poukazuje na vývoj psychiky ukrajinských mužů, kteří se během války nebo i po ní přijedou za lepším životem, který jim nemusí být poskytnut a pokud byli zvyklí zabíjet, nebude jim to dělat problém ani zde. Konkrétně to popisuje v část rozhovoru: *„To to jakoby určitě, ale vemte si, co tam ty lidi, které zažívají, že jo? Jestli strávíte teďka já nevím 100 dní v Bachmutu prostě každé den tam zamordujete 30, 40 lidí a přežijete to, že jo za 3 roky, kdy se tam skončil a viděli byste, že máte vyvražděnou rodinu a všechno vlastně skončilo pro vás ten to je, když se nezabijete a řeknete si dobře, tak já půjdu na ten západ, tam se nějak jako vzpamatuju a uvidím. Přijdete do Prahy, tady se dostanete mezi nějaký lidi, který uvidí, když mají peníze, mají všechno a máte pocit, že vlastně. Vy jste nás zachránil, protože těm Rusákům jste nedovolil dál. Ty jo, a sám jste úplně o všechno přišel a nikdo vám teďka nechce dát jakoby ten podíl z toho, tak vám je mu jedno koho zamorduje, protože už jste zabil, já nevím 500 lidí. Jo tak jako proč bysme nezabil ještě 2, 3 další 10 dalších 15 jo, já si myslím, že takovýhle lidi prostě můžou přijít.“*⁹⁸. Tuto tezi podepírá komunistickými procesy v Československu v 50. letech, které umožnilo dle něj právě prožité válečné drama, které lidem vzalo stavidla a dovolilo jim páchat takové zločiny⁹⁹. Násilná trestná činnost je dle něj stejná, akorát ubyla její četnost oproti 90. letům což přičítá jistému vyčistění prostředí a jeho kultivaci. Mohutně se rozmohla

⁹⁶ Rozhovor s policistou č.2

⁹⁷ Policie ČR. Vývoj registrované kriminality v roce 2022. 13.1.2023. <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>

⁹⁸ Rozhovor s policistou č. 3

⁹⁹ DEJMEK, Jindřich. Československo: dějiny státu. str. 504-527. Praha: Libri, 2018. ISBN 978-80-7277-572-9.

kriminalita bílých límečků, o níž bude pojednáno dále. Také si myslí, že zločinci na sebe nechtějí lákat pozornost, a proto se kriminalita přesunula hlavně do oblasti drog a hospodářských podvodů.

Čtvrtý respondent na vraždách nikdy nepracoval, nemá s nimi tedy zkušenosti. Jeho názor na tuto oblast kriminality je i přesto ovlivněn jeho prací. Podle něj se klasické vraždy v afektu nezměnily, ty jsou pořád stejné, stejně jako loupežné vraždy. Kde vidí ze svého profesního pohledu změnu jsou vraždy na objednávku, profesionální vraždy. Zmiňuje však, že skupiny zde působící, si náš trh již rozdělily a přesunuly se do sfér finančních a obchodních, než aby se zabíjely. Je otázkou času, až sem přijdou jiné skupiny: *„když sem přijdou Arabové a černoši z Afriky jo, jestli se to tam nějak budou tlačit, nebo Mexikáni, to už já nedokážu predikovat tady.“*¹⁰⁰. To může změnit vývoj na trhu, ale to se nedá dle jeho vyjádření predikovat, záleží, jestli sem tyto skupiny dorazí a začnou zde působit a v jakých odvětvích.

Poslední policista násilnou kriminalitu vnímá jako okruh činnosti, který je u policie nejvíce viditelný veřejností, neboť zde dochází k úmrtí osob, či újmám na zdraví. Násilné kriminalitě se věnuje většinu své kariéry ať už jako řadový detektiv či zástupce vedoucího. K její proměně došlo, zde respondent připomíná, že může mluvit hlavně za Prahu, neboť hlavní výkon jeho činnosti je v Praze a okolí. Díky práci policie se z Prahy v průběhu let stává bezpečnější město nejen v Evropském, ale i světovém měřítku: *„dalo by se to doložit statistikami jeden z takovejch z těch nejčastějších trestných činů za to poslední období bylo trestný čin loupeže, to znamená zmocnění se za užití síly nějaké cizí věci.“*¹⁰¹. Na tomto případě uvádí, že na území Prahy bylo v letech 2004 a 2005 přepadeno 60 bankovních ústavů. V posledních letech se tato činnost snížila na několik jednotek. Tento propad přičítá několika faktorům. Zlepšení zabezpečení bank a také bezhotovostním platbám, kdy čím dál méně lidí využívá hotovost, čemuž se přizpůsobily i banky, jež mají v trezorech méně hotovosti. Sám uvedl, že šetření násilné trestné činnosti není citově tak náročné. Co je těžké pro příslušníky jsou následky pro dané osoby, které byly nějak poškozeny: *„Co asi víc ty policisty, kteří vyšetřujou tady tu závažnou násilnou trestnou činnost zasáhne, jsou spíše příběhy těch obětí nebo těch poškozených. Jo my dokonce provádíme i v prvním kole vyrozumívání pozůstalých, a to je jako samozřejmě náročný úkon pro ty policisty obsahují samozřejmě příslušná školení na my tomu říkáme sdělování nepříjemné zprávy, ale tuhle tu první jakoby činnost ve vztahu k těm rodinám provádí policie. Provádí jí samozřejmě osobně, provádí to ty proškolení*

¹⁰⁰ Rozhovor s policistou č. 4

¹⁰¹ Rozhovor s policistou č. 5

policisté, popřípadě interveni.“¹⁰². To je dle respondenta na té práci to nejtěžší. Pokud lidé vraždí je to v dnešní době zejména kvůli majetku. Sám uvádí, jeden z jeho známých případu, kdy muž zavraždil starší manželský pár kvůli vile v Praze¹⁰³. Nejtěžší bylo se naučit komunikovat s pozůstalými a po psychické stránce tyto věci zvládat.

Dle respondentů se násilná kriminalita nezměnila ve svojí brutalitě jako spíš ve své formě. Zatímco dřív se lidé zabíjeli na ulicích, či v barech, dnes se přesunula do ekonomických a jiných podniků. Tato transformace se dle mého názoru udála na základě úspěchů naší policie. Pokud má policie velkou objasňenost případů je logické, že kriminálníci se pokusí najít si jiný druh činnosti, který není tak nápadný a přináší zisky. Vražda je sice rychlé řešení určité situace, ale pak vystává otázka, co s tělem? Dále po dotyčném bude určitě někdo pátrat a hledat kam se ztratil. To jsou atributy, které přispěly k tomu, že vražd během let ubylo a zároveň proč se přesunula násilná trestná činnost do sfér ekonomiky a drog. Jako určitý milník vnímají respondenti v této oblasti případ Stodolových¹⁰⁴, který byl pro českou kriminalistiku revoluční v několika ohledech. Při šetření případu byla prokázána nedůslednost od vyšetřujících policistů, až po lékaře, kteří ohledávali těla¹⁰⁵. Příčinou toho na základě studia literatury, může být nezkušenost policistů, ale také jejich dbaní například na pracovní dobu, kdy místo aby pokračovali ve vyšetřování skončili s tím, že je konec pracovní doby. Stodolovi navíc páchali vraždy, jež vypadaly jako sebevraždy, takže někteří vyšetřující policisté místa činu dál neohledávali. V tomto bodě spatřuji změnu, neboť na základě této kauzy, kdy se začaly řešit nedostatky, které během případu nastaly, se policejní práce změnila a prošla velkou evolucí. Dle některých respondentů může být také v budoucnu větší násilná kriminalita vlivem uprchlíků z Ukrajiny. V tom spatřuji velké nebezpečí, ne v tom, že přijedou uprchlíci, ale ve skladbě těchto uprchlíků. Jak je již zmíněno největší nebezpečí představují veteráni, kteří se vrátí z bojů, či vlivem zranění nebudou moci bojovat a bude jim umožněna emigrace. Zde vidím podobnost s takzvanými ztracenými generacemi, kdy muži, kteří bojovali ve válce a často se jednalo o mladé muže po jejím ukončení nedokázali pracovat, pracovní trh je nepřijal, neboť měli různá traumata z bojů na frontě. Nebezpečí spatřuji i v několikrát zmiňované neúctě k životu, neboť dle respondentů mají východní

¹⁰² Rozhovor s policistou č. 5

¹⁰³ IDNES. Soud výjimečný trest – Dvojnásobná vražda ve vile v Bubenči. 29.6.2022. https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/soud-vyjimecny-trest-dvojn Sobna-vrazda-vila-bubenec.A220629_140048_pardubice-zpravy_mvo

¹⁰⁴ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování neznámějších zločinů divokých 90. let. str.9. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹⁰⁵ Kriminalistický sborník: časopis pro kriminalistiku, soudní lékařství, trestní právo a příbuzné obory. Praha: Vydavatelství časopisů MNO, číslo 4/2016. 1952 - dodnes.

národy z jejich vlastních zkušeností menší úctu k životu. Dle mého názoru neúcta k životu a traumata z války, kterými si někteří prošli může vést k vyššímu počtu vražd a pokusům o ně, neboť pokud se pro někoho stane zabíjení rutinou tak bude zabíjet bez ohledu na konsekvence.

5. 2. 2. Proč Stodolovi?

Tento případ jsem se rozhodl zařadit do výčtu kriminalistických případů na které se chci respondentů dotazovat, neboť se jednalo o velmi brutální vraždy, které spolu zdánlivě nesouvisely, Stodolovi je často páchali tak, že vypadaly jako sebevraždy. Tehdejší metody byly nepřesné, nepoužívaly se například ještě metody DNA¹⁰⁶ a kriminalistům neumožňovaly přesné usvědčení pachatele. Zároveň policisté, jenž byli zodpovědní za objasňování prvních vražd, prováděli ohledání míst činu povrchně a následné pitvy byly také nedůsledně provedeny. Kvůli tomu tak byly případy často uzavírány, aniž by byly označeny za vraždy: „Protože je kutnohorská kriminálka na základě povrchního šetření uzavírala jako sebevraždy nebo nešťastné náhody.“¹⁰⁷ Zločinci, kteří stáli za těmito vraždami, byli manželé Stodolovi, Dana a Jaroslav. Dopouštěli se loupežných vražd, převážně na starších lidech, dokonce se pokusili zavraždit jednoho ze svých prarodičů, neúspěšně. Celkově měli na svědomí osm vražd, tři muže a pět žen.

První pokus o vraždu spáchali manželé dne 30. 9. 2001 přepadením 77letého důchodce z Chaběric. V noci vnikli k němu do domu a za pomoci fyzického násilí z něho dostali informaci, kde schovává 160 tisíc korun. Poté byl svázan a zanechán svému osudu. Shodou náhod ho našla druhý den jeho sousedka, která mu zavolala pomoc. O několik měsíců později dotyčný zemřel v nemocnici.

Druhou trestný čin spáchali dne 28.11.2001, kdy se vkradli do domku sousedky jejich první oběti. Ta totiž uvedla, že viděla z domu poškozeného vycházet dva lidi. Stodolovi se zalekli možného svědectví, a tak se rozhodli starší sousedku také zabít. Proto ji večer přepadli, mučili a později uškrtili. V domě odcizili veškeré cennosti a mrtvolu zahrabali na zahradě spolu s jejími osobními věci, tak aby to vypadalo, že dotyčná odjela pryč. Policie znovu neodhalila žádné stopy i přes upozornění nálezu polštáře potřísněného krví u králíkárně poškozené. Na

¹⁰⁶ DNA je zkratka pro deoxyribonukleovou kyselinu, která je nositelkou genetické informace – je využívána v genetických testech pro ztotožnění pachatele. - <https://www.policie.cz/clanek/zkoumani-dna.aspx>

¹⁰⁷ VANURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 13. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

jaře příštího roku byly na zahradě nalezeny ostatky oběti. Policie případ přehodnotila na vraždu a byl znovuotevřen.

Jednou z vražd, která v budoucnu prokázala vinu Stodolových, byla vražda pana Stanislava v obci Slavošov. Bohužel se pan Stanislav vrátil z krmení hospodářských zvířat dřív. Stodolu ve svém domě našel a po krátké roztržce mezi nimi vzal Stodola kabel a pana Stanislava uškrtil. Ještě před tím stihl od zavražděného zjistit, kde ukrývá svou hotovost a poté jeho mrtvolu odnesl do postele. Pak zapálil po domě svíčky a odebral se pryč. Dům poté hořel a na místo byli přivoláni hasiči, kteří našli již jen ohořelou mrtvolu. V tomto případě nastalo několik problémů. Prvním bylo zničení stop zásahem hasičů. Další chybou bylo ignorování nálezu krevních stop na místě činu. Pokud by se jednalo o nešťastnou náhodu, nemohlo by se na daném místě nacházet tolik krve. Z místa činu zmizely také cenné předměty, na což poukazovala rodina, ale policisty byl tento fakt ignorován. Poslední chybou bylo vyhodnocení patologa, který po pitvě stav mrtvolu vyhodnotil, jako srdeční selhání i přes zjevné poranění v oblasti hlavy, které by si nemohl ležící člověk způsobit. Při výslechu bylo zjevné, že Stodola kriminalistům lhal a nebylo možné, aby se události staly tak jak je líčil on sám (pachatel). Proto bylo přistoupeno k vyzvednutí (exhumaci) ostatků oběti z jejího hrobu. Při jejich další pitvě bylo zjištěno, že: „*prokázala opomenutí prvotní pitvy a odhalila zranění způsobená násilím vedeným proti krku v oblasti hrtanu – zlomeninu jazylky*“¹⁰⁸. Z těchto poranění patrných na kostře oběti bylo zřejmé, že si tato zranění nemohl způsobit postižený sám. Stal se tedy obětí násilného trestného činu. To byla věc, kterou lékaři na pitevně tehdy přehlédli, díky jejich přístupu v procesu pitvy.

Zhruba ve stejné době, v jaké byl spáchán tento zločin, se odehrála v obci Slavošov série sebevražd. Tak tyto skutky byly klasifikovány místní policií. Zajímavým faktem, na který místní kriminalisté přišli bylo to, že v dané obci bydlí jistý Jaroslav Stodola. Ten Stodola, který byl spojován s trestným činem výše uvedeným. Místní policisté o něm věděli, že má záznamy v rejstříku, ale nemysleli si, že by vrah zabíjel své oběti, tak blízko svého bydliště. Při podrobnějším ohledání jednoho z míst takzvaných sebevražd, bylo podezřelé, že způsob smrti neodpovídal sebevraždě. Mrtvý by se nemohl oběsit, dle kriminalistů, kteří tyto činy znovu prošetřovali na trámu tak, jak se oběsil dle prvních závěrů on sám. Další indicií byl čin Jaroslava Stodoly. Ten po sérii výslechů spolykal velké množství prášků na spaní, takže téměř

¹⁰⁸ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 24. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

zemřel, zachránila ho jeho manželka, která přijela z návštěvy své matky. Po těchto událostech začali kriminalisté tušit, že Stodolovi budou mít s těmito trestnými činy nějakou spojitost.

Další vraždu spáchali manželé ve městě Měchonice. Zde koncem července 2002 přepadli a zavraždili manželský pár. Stodolovi je přepadli a poté uškrtili. Pustili plyn na sporáku, aby skutek vypadal jako sebevražda. *„Třicátého července našli mrtvé manžele jejich příbuzní. Při vyšetřování jejich smrti vyvstala řada nesrovnalostí, v kamnech byla například zajištěny nedopalky cigaret, i když manželé nekouřili, a ztratily se některé věci – přesto byl případ uzavřen jako sebevražda.“*¹⁰⁹

Další vraždu, tentokrát v sólo provedení měla na svědomí Dana Stodolová. Ta v obci jménem Kardašova Řečice zavraždila postarší majitelku zdejšího penzionu. Vražda byla provedena brutálním způsobem několika bodnými ranami. Zarážející byla chladnokrevnost pachatelky, která na místě činu ještě přespala, i když ve vedlejší místnosti byla mrtvola majitelky. Tuto vraždu se snažila mimo jiné svést na svého manžela, který zde nebyl přítomen. Zde udělala Dana chybu. Komunikovala s místními, kteří ji později při dotazování policie poznali a dosvědčili, že se v době, kdy vražda proběhla, nacházela na území obce.¹¹⁰

Další vraždu provedli ve Slavošově na podzim roku 2002, kdy Dana měla nutkání znovu zabít. Přemluvila proto svého manžela a napadli během dne v obydlí jejich protějšího souseda, kterého brutálně zbili a svázali. Poté jej Jaroslav udeřil pěstí. Oběť upadla do bezvědomí, ze kterého se neprobudila. Při ohledání těla soudní lékař nezjistil cizí zavinění a případ vyhodnotil jako sebevraždu. Po nějakém čase policisté procházeli spis tohoto incidentu a všimli si, že při ohledání místa činu byly dioptrické brýle oběti o patro, níž než mrtvola. Muž byl ale téměř slepý a bez brýlí nemohl téměř existovat. To byla další indicie pro vyšetřující policisty.¹¹¹

Další trestný čin, který měli Stodolovi na svědomí, byl spáchán 2. prosince 2002. Tehdy svou dvaadevadesátiletou babičku našel rodinný příslušník, který se jí marně snažil dozvonit, když ji chtěl navštívit. Zavolal proto policii ČR, která provedla vstup do domu. V jedné místnosti byla nalezena mrtvá žena, jejíž ostatky nesly známky po škrcení, druhá mrtvá byla nalezena bez známek života v koupelně s podřezaným zápěstím. Poslední žena byla nalezena ve své

¹⁰⁹ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 40. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹⁰ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 40. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹¹ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 16. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

posteli, ve velmi špatném stavu, ale živá. Na jejím těle bylo možné spatřit známky útoku. „Byla psychicky velmi rozrušená ze zážitku, který té noci zažila a nebyla schopná téměř mluvit.“¹¹²

Po ohledání místa činu, jež bylo velmi nepřehledné byla soudním lékařem určena následující diagnóza: „*diagnózu u uškrcené jsme potvrdili zcela jednoznačně, zatímco u druhé sestry jsme vyloučili vitální známky v místě poranění na zápěstí a seznámili jsem orgány policie s nálezem na krku a hrudníku. A protože ten nález nebyl tak přesvědčivý, tak jsme to uzavřeli jako úrazový šok při tupém násilí, které působilo proti krku a hrudníku...*“¹¹³

Zde kriminalisté získali stopu, neboť tato zranění si nemohly ženy přivodit samy. Bylo tedy jasné, že zde byl přítomen pachatel, kterému není cizí brutální násilí. Z výpovědi přeživší navíc bylo zjištěno, že napadení provedl muž „z Kolářovic vily. „*Na tu informaci o tom vysokém z Kolářovic vily jsme kladli velký důraz*“¹¹⁴. Kolářovic vila bylo pojmenování místní vily, ve které sídlila ubytovna. Kriminalisté šetřením zjistili, že v tomto domě se v posledních dnech zdržoval Jaroslav Stodola spolu se svojí manželkou Danou. Jaroslav Stodola měl bohatou trestní minulost plnou násilností a menších deliktů, a tak ho kriminalisté zařadili na seznam podezřelých pro budoucí vyšetřování. Údajně byli se svou partnerkou v den vraždy na návštěvě u její matky. Stodola byl během svého výslechu ke kriminalistům vstřícný, byť pokud došlo k otázkám na zavražděné byl údajně nervózní a ztrácel kontrolu nad svým chováním. „Vyšetřovatelé na základě výslechů a sledování Stodoly požádali o souhlas se zadržením, který byl ale odmítnut státním zastupitelstvím, neboť důkazy pro jeho zadržení byly podle státního zástupce nedostačující.“¹¹⁵

Důležitý milník a obrat ve vyšetřování nastal dne 3. února 2003, kdy byl napaden v chalupě na své samotě jistý pan Peroutka. Napadení údajně popsal tak, že ho napadl muž a žena nožem, když se jim snažil pomoci. Žena před tím totiž sehrála malé divadlo s nevolností. Oběť ji chtěla pomoci a byla napadena Stodolou. Poté byl vyslýchán, bit a bylo po něm vyžadováno, aby jim sdělil místo, kde schoval své cennosti a úspory na své chalupě. Poté co jim napadený řekl o příjezdu svého syna, oba pachatelé z místa činu utekli. Cestou z chaty

¹¹² VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 14. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹³ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹⁴ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 16. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹⁵ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. informace ze strany 17, V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

byli Stodolovi zachyceni policistou, který Stodolu znal z pracovního života, neboť byl Stodola kriminálně velmi činný a jednalo se o kriminálně závadovou osobu. Poté co v policejní relaci proběhla informace o trestném činu v chatě, policista oba na místě zadržel.¹¹⁶

Po tom, co byli podezřelí zadrženi, se Jaroslav Stodola přiznal ke kriminálním činům, které spáchali. Trestné činy se snažil vzít na sebe, a svou ženu z nich vyvinit. Vše zdůvodňoval svou zoufalou situací. Byl do své ženy zamilovaný a chtěl jí chránit.

Dana Stodolová vypovídala tak, že obviňovala ze všech činů svého manžela, který byl dle ní za vše zodpovědný. Po delším čase si do svých výpovědí začala protiřečit a dle některých jejích verzí, které upravovala při výslechu, bylo patrné, že byla přítomna na místech činu. Později při jednom z výslechů, kdy Dana naléhala na Jaroslava, aby se přiznal, že vše spáchal on, se manželé pohádali a Jaroslav Stodola začal vypovídat již podle skutečného děje. Dle kriminalistů to byla hlavně Dana, kvůli které Jaroslav vraždil. Jednalo se o inteligentní ženu, která dokázala tohoto muže využívat k násilným činům. Sama se do vražd aktivně zapojovala. Jejich motivem bylo zbohatnutí, neboť staří lidé mají často našetřené úspory a jejich fyzický stav jim nedovoluje se aktivně bránit. To vše bylo příčinou toho, proč oba vraždili. Oba manželé byli soudem odsouzeni k trestům odnětí svobody na doživotí. Tresty si odpykávají ve věznicích s nejvyšší ostrahou. Dana s okolím moc nekomunikuje a ve věznici se se svým manželem Jaroslavem rozvedla. Jaroslav naopak s médii občas komunikuje.¹¹⁷

¹¹⁶ VAŇURA, Miroslav. Legendy kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let. str. 19. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

¹¹⁷ Vzpomínám na vraždění se směje. Podívejte se, jak Jaroslav Stodola popsal odklizení mrtvého těla, 18.9.2023, <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/jaroslav-stodola-rozhovor-366463>

5. 3. Ekonomická kriminalita

„Majetková kriminalita byla v roce 2021 se 77 562 skutky zdaleka nejčastějším typem trestné činnosti, tyto skutky tvořily přibližně polovinu všech registrovaných trestných činů,“¹¹⁸

S policistou číslo 1 jsem vedl část rozhovoru i na téma ekonomické kriminality. Jako příslušník se s ní setkal pouze okrajově, neboť jeho zaměření jsou návykové látky. Zajímal mě hlavně jeho pohled na tuto oblast zločinu a její proměnu za dobu co on sám slouží u policie. Rozhovor začal Viktorem Koženým. U tohoto případu zmínil podstatnou věc a to, že Kožený využil neznalosti lidí po otevření trhu. Lidé z tehdejšího Československa nevěděli, jak funguje akciový trh a kapitalismus¹¹⁹. Viktor Kožený, který studoval ve Spojených státech a velkou část života v nich strávil, to věděl: *„Takže třeba ten Kožený začal tím, vyloženě podvod tím, že začal skupovat kuponové knížky, začal pracovat s něčím, co ti lidi neznali – akcie.“¹²⁰* Kožený této neznalosti využil a slíbil lidem jistotu výdělku desetinásobku. Tuto jistotu desetinásobku založil na faktu, že akcie měla nominální hodnotu, která nekorespondovala se skutečnou. Zastřešovala majetek, který měl mít teoreticky vyšší hodnotu než hodnota akcie, ale nebylo tomu tak¹²¹. Lidé tak investovali do privatizačních fondů, které často sloužily pouze za účelem nelegálního obohacování.¹²² Tato velmi lákavá nabídka přilákala mnoho lidí, kteří například do Harvardských fondů vložili velké množství svých kuponových knížek a poskytli Koženému kapitál v rádech jednotek miliard korun. Na tehdejší dobu se jednalo o značné bohatství. Tyto peníze Kožený vzal a uprchl do zahraničí. Zde je nutno poukázat na skutečnost, že Kožený tento trik použil také v Ázerbájdžánu, kde byl neúspěšný a kde i o část finančních prostředků přišel, neboť místní úřady jej začaly podezřívat z podvodu, takže opět musel uprchnout ze země. Tyto podvody byly něco nového na co lidé v té době nebyli zvyklí: *„Jo ta hospodářská trestná činnost byla tady v plenkách a ty, co dokázali toho využít, tak to prostě využili, a to nebyl jenom Kožený, to byl Krejčíř, to byl to byl dejme tomu Mrázek ano, klasicky Mrázek. Ten se v tom uměl pohybovat. Ten vlastně byl známý tím, že on páchal tu hospodářskou trestnou činnost tím, že ti lidi mu ty zodpovědní lidi mu dávali vydělat a on jim za to dával, ne velký úplatky. On jim dával bedny se salámem třeba, takže. To popisuje dobře*

¹¹⁸ Český statistický úřad. V roce 2021 byla kriminalita nejnižší za 10 let. 10.1.2023. <https://www.czso.cz/csu/czso/v-roce-2021-byla-kriminalita-nejnizi-za-10-let>

¹¹⁹ TRÍSKA, Dušan. Kupónová privatizace: sborník textů. str. 85. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

¹²⁰ Rozhovor s policistou č. 1

¹²¹ TRÍSKA, Dušan. Kupónová privatizace: sborník textů. str. 79. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

¹²² JEŽEK, Tomáš. Zrození ze zkumavky: svědectví o české privatizaci 1990-1997. str 163-192. Praha: Prostor, 2007. ISBN 978-80-7260-183-7.

v knize *Kmenta, Kmotr Mrázek*.¹²³ Netýkaly se, jak je výše uveden kus rozhovoru jenom Koženého, do těchto podvodů a machinací byli zapleteni i další a menší zločinci. Dle respondenta se tak policie musela naučit přizpůsobit těmto novým podvodům. Zálžitosti jako Ponzioho schéma¹²⁴ tu nikdo do té doby neznal, do toho již výše zmínění prováděli své finanční podvody a machinace. Dále zde první respondent zmínil vstup do Evropské unie v roce 2004¹²⁵. To byl dle něho další spouštěč finančních machinací. Policie se tak musela opět učit nové dovednosti, neboť docházelo ke zneužívání dotací. Dle respondenta, zločin vždy využije mezer v zákonech a je o krok napřed před policií. V těchto věcech se naše policie učila zejména od západních kolegů, kteří již měli s touto kriminalitou zkušenosti.

Druhý respondent se nepodílel na vyšetřování hospodářských deliktů on sám je ani přímo nevyšetřoval. V rámci své práce jsem chtěl získat pohled policisty, jenž sice tyto kriminální činy nemá ve své náplni práce, ale může se k nim vyjádřit. Názor pracovníka z oboru, který je pro něj blízký svým zaměřením, ale dalekým svou odborností. Co se týká ekonomické kriminality poukazuje respondent zejména na nezkušenost, důvěřivost, neznalost a dnešními slovy řečeno finanční nigramotnost lidí v 90. letech, stejně jako první respondent, kdy do České republiky dorazil kapitalismus. Lidé mohli být oběti podvodu a často se jimi stávali. Nejslavnější jméno si udělal v rámci této činnosti dle druhého respondenta již zmiňovaný Viktor Kožený. Využil neznalosti tehdejší populace a za pomoci takzvaného pyramidového schématu, vymámil z lidí několik miliard korun¹²⁶ což byl do té doby zdaleka největší podvod v naší zemi. Pyramidové schéma (*těž bývá nazýváno pyramidová hra nebo letadlo*) je definováno jako: „*obchodní model, v němž je výdělek závislý na přivedení dalších účastníků do schématu. Každý nový účastník musí za vstup do schématu zaplatit poplatek a za to dostává právo inkasovat tento poplatek (nebo jeho část) od dalších účastníků, které sám získá.*“¹²⁷ díky tomu získal Kožený velký obnos peněz, neboť s přibývajícími lidmi v něm rostly jeho finance. Dle slov kriminalisty se finanční kriminalita dnes nezměnila, jen se přesunula na internet. Nikdo nikoho neokrádá přes hotovostní platby. Dnes probíhají pokusy o podvody na internetu. To je způsobeno hlavně tím, že většina peněz v dnešní době jsou bezhotovostní, a tudíž pro podvodníky je ještě pohodlnější okrádání neznalých lidí, tentokrát

¹²³ Rozhovor s policistou číslo 1

¹²⁴ Banky.CZ. Ponzioho schéma. Nedaťováno. <https://www.banky.cz/slovník/ponziho-schema/>

¹²⁵ České předsednictví v radě Evropské unie. Cesta ČR do evropské unie. 28.6.2022. <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/cesta-ceske-republiky-do-evropske-unie/>

¹²⁶ Peníze.cz. Jak Viktor Kožený v Česku nikoho neokradl. 16.1.2015. https://www.penize.cz/akcie/294674-jak-viktor-kozeny-v-cesku-nikoho-neokradl#element_74_8643

¹²⁷ Finance pro radost. Co je to pyramidové schéma. 6.5.2021. <http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-pyramidova-hra-alias-letadlo-aneb-jak-husakovy-deti-naletely-na-sny-o-velkem-bohatstvi>

starší generace, která s technologiemi není tak dotčena. Stejně jako respondent si pokládám otázku, proč například čtyřicetiletá žena je schopná poslat několik set tisíc korun americkému plukovníkovi, kterého nikdy neviděla¹²⁸. Podle mě je to způsobeno několika faktory. Za prvé lidé jsou nezkušení, v našem státě není žádná doktrína, která by už mladé lidi na školách učila čelit těmto podvodným inzerátům a nabídkám, takže jsou v pozdějším věku snadnějšími oběťmi těchto útoků. Za druhé je to i technická vyspělost lidí, která se nedá ovlivnit ve všech aspektech, například velmi záleží na tom, jak často má daný jedinec možnost se v těchto oblastech pohybovat a vzdělávat.

Okruh ekonomické kriminality třetí respondent otevírá citátem: „*Kdo neokrádá stát, okrádá rodinu*“. Dle tohoto citátu se řídily hlavně v 90. letech tehdejší podvodníci. Vypráví, jak se vynořilo mnoho „šmejdu“, kteří zneužívali neznalosti lidí, kteří nebyli zvyklí na kapitalismus. Ekonomickou kriminalitu v 90. letech popisuje jako živelnou. Nikdo nevěděl nic a někteří na tom vydělali. Dodnes se podle něj ekonomická kriminalita velmi změnila. Přesunula se do firem a různých daňových rájů, nazývá to kriminalitou „bílých límečků“, kdy jsou zakládány firmy přímo na praní špinavých peněz. Tato forma zločinu skrývá pro polici nebezpečí v tom, že je těžké zločince, popřípadě celé syndikáty usvědčit. Firmy jsou obklopeny právníky, kteří policii práci znesnadňují. Vlivem těchto okolností vnímá respondent boj s ekonomickou kriminalitou jako ne příliš úspěšný pro naši policii.¹²⁹

Ekonomická kriminalita zažila dle čtvrtého respondenta v 90. letech rozkvět, neboť bylo snadné někoho podvést. Jak již bylo několikrát zmíněno i tento respondent zmiňuje malé zkušenosti lidí s trhem a penězi, díky tomu se snáze okrádali. Od té doby se ekonomická kriminalita transformovala dle něj do firem a jiných obchodních aktivit. Firmy jsou zakládány převážně kvůli podvodům s dotacemi a odpočtům DPH. Pro policii je těžké tyto zločiny řešit, neboť experty není policie schopná zaplatit. Policista, který by disponoval potřebnými znalostmi by měl stejný tabulkový plat jako ostatní na jeho místě, zatímco v soukromém sektoru by měl peněz mnohem více. Podle dotazovaného ekonomická kriminalita nezajímá širokou veřejnost, protože se jí samotné často nedotýká a také není tak zajímavá i z toho důvodu není atraktivní pro policisty a je těžké do tohoto odvětví získat nové policisty.¹³⁰

Poslední respondent vidí největší změnu u ekonomické kriminality v nástupu informačních technologií. Sám by ekonomickou kriminalitu přesunul pod termín internetová kriminalita,

¹²⁸ Policie ČR. Preventivní informace k falešně výhodným investicím. 25.11.2021. <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-falesne-vyhodne-investice.aspx>

¹²⁹ Z rozhovoru s policistou č.3

¹³⁰ Na základě rozhovorů se všemi policisty

neboť se velká část přesunula právě na internet.: „*A to je právě třeba příklad těch přepadených bank. Jo nějaký počet přepadených bank jsem zmiňoval. A dneska, pokud někdo bude chtít prostě zaútočit na banku, tak k tomu využije tu klávesnici, nebo ten mobilní telefon nebo jinou platformu, jo ať už zaútočí na tu na ten finanční subjekt jako takový, anebo spíš samozřejmě na ty klienty té banky jo, takže i formy.*“¹³¹. Největší segment ekonomické kriminality, kterým se policie zabývá již od revoluce jsou podvody, ale zatímco dřív bylo nutné pro tento čin aspoň nějakého mezilidského kontaktu, dnes postačí mobilní telefon a počítač, neboť se vše odehrává na internetu¹³². V tomto segmentu dochází k velkému nárustu, kdy policie eviduje škody již v jednotkách miliard korun. Policie tak věnuje své úsilí prevenci ve spolupráci s bankovními ústavy, kdy se snaží uživatelům vštípit základní bezpečnostní návyky.

Nejvíce zmiňovaným tématem v rámci celé kapitoly jsou vzpomínky na 90. léta, neboť respondenti nesloužili na odboru ekonomické kriminality, tak kauzy, které zmínili se týkají témat, se kterými se aspoň okrajově setkali nejen jako občané, ale hlavně jako policisté. Nejvíce zmiňovanou oblastí kriminality byly podvody, které se zde odehrávaly po revoluci. Důvodem proč tomu tak bylo, byla malá zkušenost tehdejších lidí se začínajícím trhem na bázi kapitalistických pravidel. Lidé, kteří byli vychováni v socialistickém zřízení, kde „všechno bylo všech“ a neměli elementární znalosti trhu. Občané nevěděli, jak fungují akciové trhy, a proto často bezmyšlenkovitě vložili peníze do pochybných podniků, které slibovaly velké zisky. Toho využil i zmiňovaný Viktor Kožený a další investiční fondy, které vznikaly hlavně z toho důvodu, že tehdejší zákony je nijak neřešily a neregulovaly.¹³³ Otázkou je, proč tolik lidí bylo podvedeno a složilo do jeho rukou majetek v hodnotách miliard. Dle mého názoru za tím stálo jisté charisma jeho osobnosti, ale také jeho „zkušenost“, kterou obelhal občany. Většinu života prožil na západě a měl přehled o fungování kapitalistického trhu. Navíc vystudoval bakalářský program na Harvardově Univerzitě v oboru ekonomie, což mu propůjčilo jistou důvěryhodnost, neboť se jedná o jednu z nejprestižnějších univerzit na světě¹³⁴. Tohoto faktu on sám také využíval v reklamách na své produkty. Kožený ovšem nebyl sám a nezastupitelným soupeřem byl i Boris Vostrý, bývalý policista, který byl od roku 1971 do roku 1990 příslušníkem Státní bezpečnosti na

¹³¹ Rozhovor s policistou č. 5

¹³² Policie ČR. Podvody na internetu se množí i přes častá varování. 10.6.2022. <https://www.policie.cz/clanek/podvody-pres-internet-se-mnozi-i-pres-casta-varovani.aspx>

¹³³ JEŽEK, Tomáš. Zrození ze zkumavky: svědectví o české privatizaci 1990-1997. str 166. Praha: Prostor, 2007. ISBN 978-80-7260-183-7.

¹³⁴ Wikipedia. Viktor Kožený. Nedatováno. https://cs.wikipedia.org/wiki/Viktor_Kožený

tehdejší VI. správě Federálního ministerstva vnitra. V roce 1990 byl propuštěn ze služebního poměru v rámci prověrek příslušníků Státní bezpečnosti. Stejně jako Kožený uprchl a v současné době se skrývá v Belize. V nepřítomnosti byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 10 let a úhradě několika miliard Kč.¹³⁵ Kožený fond, který měl podporu masivní reklamy, jež slibovala velkolepé zhodnocení až desetinásobku a který propagovalo mnoho známých osobností, lidi zaujal.¹³⁶ Díky nezkušenostem nikomu nepřišlo divné, že Kožený slibuje nesplnitelné a své peníze mu v zaslepenosti za ziskem, nezkušenosti a zbohatnutím svěřili. Chybějící ekonomické vzdělání problém ještě prohloubilo. Důvod proč dle mého názoru tento podvod byl zrealizován, bylo právní vakuum, které v naší zemi panovalo v ekonomické oblasti¹³⁷. Většina práva vycházela ze socialistických právních aktů, které nebyly připraveny na nové právní pořádky. Policisté nemohli zasáhnout, neboť z hlediska práva byla velká část těchto podvodů na první pohled legální a chyběla zkušenost s vyšetřováním. Postupem času se dle respondentů přesunula ekonomická kriminalita do firem a na internet. Důvodů proč tomu tak je, je dle mého názoru několik. Do firem se ekonomická kriminalita přesunula za účelem lepšího skrývání nekalých obchodních praktik, jež se v uzavřeném prostoru lépe schovávají. Dále slouží jako legalizace finančních prostředků, které souvisí se zdrojovou trestnou činností. Za pomoci různých finančních machinací, fiktivních odpočtů daně z přidané hodnoty a dotací z evropských fondů tak firmy čerpají další finance. Dle respondentů se přesunula kriminalita do kyberprostoru, neboť dnes je uživatelem internetu každý, kdo vlastní telefon. Důvodů proč se dle mého názoru kriminalita přesunula na internet je snadnost jejího provedení. Dnes je možné odcizit peníze z bankovního účtu své oběti přes internet předstíráním, či vydáváním se za rodinného příslušníka a podobně. Zloději nemusí vykrádat banky a postupovat riziko zatčení, neboť internetové prostředí je anonymní a pro policisty je těžší vypátrat pachatele. Techniku k takovému zločinu má doma každý. Navíc policie nemá dostatek kvalifikovaných pracovníků pro výkon služby v IT. Zde si myslím, že může mít policie do budoucna velké problémy a podobný názor mají i respondenti, neboť nástroje, jak se s takovými zloději vypořádat jsou velmi omezené.¹³⁸ Policisté jsou také často omezeni zákony a musí dodržovat zákon, navíc bývají pachatelé této trestné činnosti často politicky činné osoby, které jsou schopny svými kontakty vyšetřování komplikovat svým

¹³⁵ Vyplývá z rozhovoru s respondentem č. 1, který s ním paradoxně pracoval velmi krátkou dobu na stejném pracovišti u Federálního ministerstva vnitra

¹³⁶ TRÍSKA, Dušan. Kupónová privatizace: sborník textů. Str. 79-80. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

¹³⁷ JEŽEK, Tomáš. Zrození ze zkumavky: svědectví o české privatizaci 1990-1997. str 49. Praha: Prostor, 2007. ISBN 978-80-7260-183-7.

¹³⁸ JIROVSKÝ, Václav. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Souhrnně. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

politickým tlakem, jako bylo například patrné z vyšetřování Mrázka, kdy existovaly tlaky na odvolání vyšetřujících policistů a státních zástupců.¹³⁹

¹³⁹ KMENTA, Jaroslav. Kmotr Mrázek: [tajný život šéfa českého podsvětí]. Souhrnně první a druhý díl. Praha: JKM, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0.

5. 4. Drogová kriminalita

„Tak pravda je, že po revoluci, jakmile sem začaly ve větším proudit drogy tak se zvýšila majetková kriminalita. Nevím, teď přesně procentuálně, ale vím, že hodně velmi hodně lidí, pachatelů, kteří vykrádali byty, vykrádali auta, podíleli se na násilné trestné činnosti. Tak to byl důsledek vlastně. Užívání drog, protože ty drogy není, nebyla a není to ani levná záležitost.“¹⁴⁰

Drogová kriminalita je oblast, ve které se první respondent pohybuje již 25 let. Národní protidrogová centrála, již je členem má na kontě mnoho úspěchů jak na národním, tak mezinárodním poli.

Respondent hned na začátku uvedl, že velká část uživatelů drog páchá i jiné trestné činy, například vykrádá nemovitosti, auta či provádí loupeže. To dělají z důvodu, kdy potřebují peníze na omamné látky, jež jsou velmi drahé. To uvádí sám na příkladu: *„Ty drogy mají už, určitou hodnotu na černém trhu a třeba takový člověk, který v těch 90. letech potřeboval svoji dávku heroinu nebo pervitinu na měsíc tak spotřeboval, dejme tomu třicet až šedesát tisíc korun měsíčně a v 90. letech výplata v té době byla třeba mezi dvouma až deseti tisíciema korun.“¹⁴¹* Drogy byly, jsou a budou velmi drahé stále, neboť se jedná o nelegální látku, jejíž výroba a převoz je obtížná a nákladná. Právě cena a obtížná dostupnost těchto látek byla jedním z faktorů zvyšující se kriminality v České republice. V této souvislosti uvádí, že v 90. letech zde nebyl specializovaný útvar, který by se drogami a bojem proti nim zabýval. Proto byla v roce 1992 založena Národní protidrogová centrála jako útvar, který spadá pod dnešní celorepublikovou SKPV¹⁴² a jejím velitelem je brigádní generál Jakub Frydrych. Z pohledu respondenta, drogová kriminalita ovlivnila jeho práci zejména z hlediska bezpečnostního. Setkával se velmi často s narkomany a lupiči, kteří byli nositeli různých nemocí, jako jsou žloutenka nebo AIDS. Museli se naučit, jak k těmto lidem přistupovat, jak si od nich udržovat odstup, aby se při zákroku nenakazili, dodržovat určité hygienické standardy. Také se přizpůsobili v oblasti sebeobrany, kde jsou často v kontaktu s lidmi pod vlivem drog, kteří toho při případném střetu vydrží mnohem více. Museli se naučit lidi poznávat a odhadovat situace. Příslušníci musí povinně absolvovat očkování na žloutenku typu A a další nakažlivé nemoci. Dle policisty tak drogová kriminalita nejvíce ovlivnila přístup policistů k lidem, protože pod vlivem drog se zločinci chovají jinak než za střízliva a policisté na tuto

¹⁴⁰ Z rozhovoru s policistou č. 1

¹⁴¹ Z rozhovoru s policistou č. 1

¹⁴² NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. str. 35. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

skutečnost museli reagovat. Dotazovaný také uvedl jako velkou změnu, za kterou drogová kriminalita stojí, a to je mezinárodní spolupráce, kterou jejich oddělení muselo v 90. letech navazovat, převážně se západními zeměmi. Dnes je to již samozřejmost, tehdy se jednalo o velmi složitou věc, neboť se musela budovat síť kontaktů v zemích, jež byly do té doby vnímány jako ne zcela přátelské.¹⁴³

Druhý policista působí u drogového oddělení od roku 1991. Zde největší rozdíl respondent spatřoval ve skutečnosti, že se naše země stává z tranzitní země, cílovou destinací. Dotazovaný poukazuje na velké množství drog dostupné mezi lidmi a na nové zákonné úpravy, které mají za cíl některé druhy drog, například marihuanu zlegalizovat. Tento nesouhlas zdůvodňuje tím, že dle jeho názoru musí být někde nastaven mantinel, jinak by se mohlo tímto stylem postupovat dál. V tomto ohledu s ním souhlasím, neboť pokud povolíme marihuanu z důvodu, že je to „neškodná“ droga, je možné, že v budoucnu by byly tendence tuto hranici posouvat, což podle mě není dobré. Už tak se zvyšuje počet uživatelů omamných a psychotropních látek: *„Počet osob závislých na drogách V ČR po roce 1989 postupně narůstá. Roku 2014 je již v ČR téměř 48 tisíc problémových uživatelů drog, z toho je přes 36 tisíc osob závislých na metamfetaminu a přibližně 11 tisíc osob zneužívá opiáty (heroin a substituční preparáty na bázi buprenorfinu – Subutex, Rivotril, Ravata aj.). Mladí lidé v ČR patří k nejčastějším uživatelům marihuany na světě“*.¹⁴⁴ Alkohol a cigarety již samy o sobě zaměstnávají naše policisty ve velkém měřítku. Největší změnu spatřuje v distribuci drog, kdy, jak sám říká: *„Já říkám, že největším dealerem u nás jsou kurýrní služby. Aniž by o tom věděly, tak převezou spoustu věcí. Co máme spolupráci se zahraničím, tak spoustu těch poštovních, kolik toho Němci zadrží a zajistí defacto ne náhodou.“*¹⁴⁵. Tento způsob zvítězil díky jednoduché dostupnosti a také díky anonymitě, neboť kurýrní služby operují s údaji jako je telefonní číslo nebo email, ty se dají koupit nebo založit anonymně a jsou poté nedohledatelné. Díky velkému množství různých providerů těchto služeb můžou pachatelé používat několik těchto služeb najednou.

Dnes jsou velkým problémem látky substituční. Zejména buprenorfin, jenž se používá v substitučních léčivech. Tyto léčiva jsou využívána u osob, které jsou závislé na drogách, jako jejich náhražka. Důvod proč tomu tak je shrnuje policista následovně: *„když jste závislej na heroinu, tak já nevím potřebujete každých 4-6 hodin svoji dávku jinak máte absták,*

¹⁴³ Z rozhovoru s policistou č. 1

¹⁴⁴ NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. str. 26. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

¹⁴⁵ Z rozhovoru s policistou č. 2

*ošklivej absták šílený problémy. Když si dáte jednu pilulku subotexu nebo suboxonu, tak sice nemáte žádný krásný zážitky, ale nemáte zdravotní problémy po dobu třeba 24 hodin.*¹⁴⁶. Tato substituční léčiva nahrazují účinky drog po delší dobu, tudíž drogově závislí mohou být delší dobu bez své dávky. Dle mého názoru, by naše společnost tyto látky neměla lidem distribuovat, neboť tyto lidé jsou v běžném životě již nepoužitelní a jedná se o bezednou díru na peníze, kterou hradí daňoví poplatníci bez většího užitku. Tento názor zastávám i z toho důvodu, neboť tyto lidi v rámci své profese úřadu práce potkávám každý den, kdy se vymlouvají, že kvůli své závislosti nemohou pracovat, někteří tento fakt ani nemaskují a pracovat opravdu nechtějí. Pozitivním faktem, který policista zmiňuje ohledně těchto substitučních drog, je ten, že zde nejsou přítomny tolik tvrdé drogy. Obecně se drogová kriminalita transformovala dle něj na internet a lidé mají větší „výběr“ těchto látek a obchodování s drogami získalo svou pevně danou formu.

Třetí účastník výzkumu je také příslušníkem NPC. A tak jsou drogy jeho hlavním zaměřením. Největší rozdíl spatřuje ve velikosti drogové scény u nás. Zatímco dřív jsme bývali zejména tranzitní zemí, dnes je Česká republika cílová destinace pro pašeráky drog: *„Trestná činnost v oblasti omamných a psychotropních látek získává na profesionalitě, organizovanosti a plánovitosti. Významně se mění modus operandi¹⁴⁷ transportů a distribuce drog. Přes ČR tranzitují dodávky heroinu z Blízkého Východu, z Dálného Východu, dodávky kokainu z Latinské Ameriky, dodávky kanabinoidů z Blízkého a Středního Východu a z Afriky. Souběžně s využíváním ČR pro tranzit zásilek nelegálních drog roste podíl drog dopravovaných na území ČR jako do země distribuce. Cílovou zemí se ČR stává zejména pro části větších tranzitních zásilek drog, organizovaných mezinárodními skupinami, jež pro tyto skupiny provádějí čeští členové skupin. Dále do ČR dovážejí drogy méně organizované skupiny pachatelů vedené reemigranty¹⁴⁸. Zdejší drogová scéna je mnohem větší než v 90. letech¹⁴⁹. Dle policisty je to způsobeno hlavně tím, že každý zločinec má k drogám blízko. Dle něj neměla drogová kriminalita na vývoj u nás velký vliv. Byla spojena s ostatními zločiny, ale jak sám říká: „Dřív pili třeba, nebo to tak teď začali některý brát víc, některý míň tak brali více, jak skončili ve vězení. Nejspíš jsme je dostali, protože začali dělat chyby, který na tom bohatli, tak třeba časem přešli do té ekonomický kriminality, nebo jeli ve více jakoby směrech*

¹⁴⁶ Z rozhovoru s policistou č. 2

¹⁴⁷ Způsob provedení

¹⁴⁸ NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. str. 25. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

¹⁴⁹ NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. str. 25. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

té kriminality.“¹⁵⁰. Dle něj naopak společnost ovlivňují uživatelé drog, kteří jsou produktem této scény. Jsou viditelní a pro společnost jsou přítěží, neboť musí vydávat velké množství prostředků pro jejich léčbu a resocializaci. Počet uživatelů drog se navíc neustále zvyšuje¹⁵¹. Dále se v rozhovoru zaměřil na drogy, které zde během let byly dováženy, či se zde užívaly. V 90. letech zde byl hojně užíván Brown nebo také Braun, používají se oba termíny: „Tradiční český opiát na bázi kodeinu. Domácí výroba braunu byla v Čechách rozvinuta již před r. 1989“¹⁵². Tato droga zde byla hojně přítomna v počátku 90. let. Později byla vystřídána pervitinem a kokainem a některými druhy syntetických drog. Což je způsobeno lepší ekonomickou situací ve společnosti. Podle něj přesunula drogová kriminalita hlavně do varen, kde probíhá výroba a prodej drog, takže je obtížnější na ně přijít. Velké nebezpečí vidí v legalizaci marihuany, neboť jsme dle jeho názoru národ, kde nelze nic legalizovat: „Vemte si Rakušáci můžou vypít, já nevím, třetinku piva a jet v autě. Nám, když povolí třetinku piva, tak každéj vypije šest, a tak to prostě je.“¹⁵³. Zde naráží na pověstnou českou nedisciplinovanost a obcházení pravidel, kdy naráží na rozdíl v kulturách/mentalitách, že zatímco my máme menší respekt k pravidlům, tak na východě mají menší respekt k životu a jiné. Ohledně legalizaci marihuany se bojí hlavně kvůli mladší generaci. THC může zůstat v moči až třicet dní¹⁵⁴ a jak sám uvádí v dnešní době spousta mladších lidí tuto drogu užívá. Může to být problém u profesí jako jsou řidiči či doktoři, kteří budou mít stále v krvi tuto drogu a může docházet k omylům a nehodám. Také argumentuje ohrožením vývoje mladých lidí. Tím, že bude marihuana legalizována by se k ní mohlo dostávat větší počet mladých uživatelů, což by mohlo ohrozit jejich fyziologický vývoj, kdy dle některých studií může docházet u mladších lidí k poškození, či změnám v mozku¹⁵⁵. Pokud by se drogy legalizovaly, byl by policista pro osobní zodpovědnost každého za sebe. Pokud by tedy někdo vědomě užíval drogy a měl zdravotní problém, měl by si vše hradit ze svého. Drogovou problematiku shrnuje tím, že spíš, než revolucí si prošla drobnou evolucí, kdy se z ulic přesunula do uzavřených prostor, kde je hůře dohledatelná.

¹⁵⁰ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁵¹ NECHANSKÁ, Blanka. Uživatelé alkoholu a jiných drog ve zdravotnické statistice od roku 1959. souhrnně. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-048-3.

¹⁵² Drogy.info. Publikace. Nedařováno. <https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/?g=43>

¹⁵³ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁵⁴ Tester. Testování na thc a marihuanu. 7.9.2019. <https://www.tester.cz/blog/testovani-na-thc-marihuanu/>

¹⁵⁵ Zdravotnický týdeník. Marihuana může změnit mozek dospívajících dětí. 26.1.2019. Dostupné z <https://www.zdravotnickydenik.cz/2019/01/marihuana-muze-zmenit-mozek-dospivajicich-staci-jeden-ci-dva-jointy/>

Hlavní specializací čtvrtého respondenta jsou drogy, neboť je příslušníkem NPC jako předchozí účastníci. Největší rozdíl spatřuje mezi cizinci a Čechy samotnými. Zatímco cizinci mají tendenci objem vyrobených drog zvětšovat a stávat se méně nápadnými, čeští výrobci vaří po menších dávkách, kdy je obtížné si jich všimnout. Posun na drogové scéně vnímá hlavně v pohledu veřejnosti, kdy jsou zejména lehké drogy lépe přijímány a nejsou tak kriminalizovány, zejména ve věci marihuany, a i u dalších psychotropních látek. Z posledních průzkumů je tento trend patrný zejména v oblasti marihuany.¹⁵⁶ Drogy jsou v posledních letech ovlivněny zejména svojí dostupností, kdy je jich na trhu velké množství i vlivem otevřených hranic a Schengenského prostoru: „*Ted'ko jsem jde po tunách, takže ty Albánci, ale nejenom Albánci i Češi, všichni možní k tomu mají snazší přístup, takže pro ně není problém si zajet do toho Holandska. Tam si koupí tu kostku kilovou. Přivézt, dát ji do auta, přivést ji sem po vlastní ose nejsou hranice, takže nejsou celní kontroly, odpadá jakákoliv kontrola jakýkoliv riziko, nechat si to poslat zásilkovejma službama to všechno funguje tady to.*¹⁵⁷“ V současné době vidí nebezpečí v dostupnosti drog na školách, kde je dnes i mezi mladými lidmi možné pozorovat užívání marihuany, od té je to kousek k dalším tvrdším látkám, jako je heroin atd.

V rámci své kariéry by pátý policista rozdělil drogovou kriminalitu a její transformaci do několika období. Nejdřív na období romských a arabských prodejců, poté na prodejce ze střední Afriky, například Nigérie a další státy. Jedná se dle něj, ale o tu nejnižší úroveň, se kterou se on sám setkává. Drogová scéna prošla několika vlnami prodeje různých látek, ať je to Subutex či Suboxon, které se používají i jako substituční drogy¹⁵⁸ a prodávaly se hodně v minulosti. Dnes je rozšířen prodej zejména anabolik, hlavně v oblasti kulturistiky¹⁵⁹ a léků na předpis. Trh drog, dle něj ovlivňuje jako ostatní trhy nabídka a poptávka, po jakých drogách bude poptávka, takové se budou prodávat. K dostupnosti drog přispěla i otevřenost hranic, v tom je zajedno s předchozím respondentem. Ale nákup drog nefunguje tak snadno, většina prodejců pro něj využívá deep web, či dark web.¹⁶⁰ Zde sbor naráží na omezené kapacity finanční a lidské, neboť je problém najít odborníky, kteří jsou schopni se v tomto prostředí pohybovat a motivovat je, aby u policie zůstali.

¹⁵⁶ Centrum pro výzkum veřejného mínění. Postoj veřejnosti ke konzumaci vybraných návykových látek květen 2019. 19.6.2019. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/negativni-jevy-bezpecnost/4962-postoj-verejnosti-ke-konzumaci-vybranych-navykovych-latek-kveten-2019>

¹⁵⁷ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁵⁸ Prevcentrum. Informace o drogách – Subutex. Nedatováno. <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/subutex/>

¹⁵⁹ Česká televize. Nelegální anabolika jsou v Česku stále dostupnější. 20.2. 2018 <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2396752-nelegalni-anabolika-jsou-v-cesku-stale-dostupnejsi-vetsinou-se-objednavaji-z-ciny>

¹⁶⁰ Vyplývá z rozhovorů s policisty

Závěrečná interpretace kapitoly

Drogová kriminalita dle respondentů u nás neprošla revolucí, ale spíš evolucí. Tuto evoluci spatřují v tom, jak se mění drogy, které zákazníci užívají a formou, jak získávají peníze na jejich koupi. Zatímco v 90. letech byl užíván zejména Braun a léky, dnes lidé přešli na kokain, či pervitin¹⁶¹. To souvisí i se ekonomickou situací u nás, kdy mají lidé více peněz a mohou si dovolit utrácet více peněz za drogy. Z dříve tranzitní země se stává země cílová, kdy jsou drogy ve velkém pašovány na naše území, zejména cizojazyčnými skupinami, hlavně ze západní Evropy a Asie. Také se dle nich mění pohled na drogy samotné v rámci laické a široké veřejnosti, která je vnímá čím dál pozitivněji. Tento trend vnímám jako velmi nebezpečný, neboť může vést k častějšímu užívání drog mezi lidmi a k tomu vedoucímu nárůstu kriminality a úmrtí na základě předávkování drogami, ale také fyzickým následkům, co se týká užívání drog mladými lidmi. Velká část úmrtí z používání drog vyvstane z vyčerpání organismu. Pozitivnější vnímání drog ovlivňuje zejména mladší generace, kde se zvyšuje počet konzumentů a závislých. To vede k nárůstu počtu osob, které se lečí v různých ústavech či podstupují substituční léčbu, která daňový systém a poplatníky stojí nemalé peníze, dále také vyčerpává zdravotní kapacity, které by mohly pomoci v jiných odvětvích. Z mého pohledu by zde bylo potřeba vytvoření programu drogové prevence, která by byla podpořena vládou, bohužel současné vládní subjekty drogy převážně marihuanu podporují, i když peněžní přínos by byl menší než negativa zdravotní. I přes to je drog ohromné množství a největší evoluci spatřují policisté na úrovni distribuce, která se přesunula z ulic na internet. Dnes je možné nejen pomocí deep webu, ale i přes určité stránky pořídit různé druhy drog a nechat si je přes poštovní služby dovést. Dále k rozšíření látek dle respondentů pomáhá nehlídání hranic mezi členskými státy Schengenu, kdy mohou drogy volně proudit v rámci evropského trhu. To je dle mého názoru velmi špatné, a pro naše policisty neřešitelné, ale zrušení volného pohybu osob by tento problém nevyřešil, neboť zločinci si vždy najdou cestu, jak drogy distribuovat. Velkým problémem jsou látky substituční, které jsou zneužívány ve velkém i narkomany, neboť jejich účinky trvají déle. Jejich zneužívání je stále větší díky dostupnosti těchto léků. Zde bych zavedl přísnější evidenci všech substitučních léčiv a v případě jejich zneužití by dotyčná nezisková organizace měla nést následky, neboť z osobní zkušenosti musím konstatovat, že i lidé závislí na substituční léčbě jsou nepoužitelní v pracovním procesu a pro společnost jsou přítěží. Nejdůležitější je v této oblasti apelovat na

¹⁶¹ NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. Národní protidrogová centrála 1991-2016. str. 47. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

osobní zodpovědnost každého občana, neboť je to odpovědnost každého z nás. Boj proti drogám má sloužit především jako prevence, aby se nedostaly tyto škodlivé látky do běžné populace, to se policií v naší zemi daří velmi dobře i díky rozvíjející se mezinárodní spolupráci a vyšší profesionalitě sboru. Tato snaha je někdy podkopávána, některými politickými subjekty, které i vlivem lobbistů, chtějí část drog zlegalizovat. A to se jeví jako špatný směr, který by mohl vést k degradaci společnosti.

5. 5. Organizovaný zločin

Tuto kapitulu jsem zvolil za účelem získání poznatků od respondentů, abych zjistil jejich názor na vývoj této kriminality zde. Nejvíce byly vzpomínány osoby Mrázka a Krejčíře. Hlavně Mrázka, který má mezi policisty velmi špatné jméno za ovlivňování a propuštění mnoha policistů. Zároveň zde také působí mnoho cizojazyčných skupin z východu, které se v této problematice také vyskytují a dle některých respondentů vlivem konfliktu na Ukrajině bude jejich činnost mít stoupající tendenci.¹⁶²

K organizovanému zločinu měl první respondent co říci. Situaci v rámci této oblasti kriminality zpočátku přirovnal k situaci ve Spojených státech, kdy se zločinecké organizace pokoušely infiltrovat policejní sbor. I zde, dle něho byly v 90. letech tendence. Jako příklad uvádí nadaci Interpo¹⁶³ založenou Františkem Mrázkem a Karlem Gottem: „*jejím spoluzakladatelem nebo takovým kmotrem byl Karel Gott, že jo. Takže ten tenkrát byl použit takový jakoby v uvozovkách užitečný blbec*“¹⁶⁴. Tuto nadaci založil Mrázek za účelem praní špinavých peněz. Karel Gott nic o jejím skutečném účelu nevěděl. Jakmile se začala tato nekalost řešit v médiích ihned z jejího fungování vystoupil.¹⁶⁵ Přes velkou snahu se tehdejšími kmotry až na výjimky policií infiltrovat nepodařilo, a tak hledali jiné možnosti, jak realizovat své plány a zlegalizovat své zisky z nelegální činnosti. Spousta těchto zločinců a nejednalo se jen o výše uvedené měla vazby na politiky nebo jiné ústavní činitele, například již zmiňovaný Mrázek, jenž měl vazby s politiky. Toho využívali při legalizaci svých obchodů, kdy za pomoci úplatků ovlivňovali veřejné zakázky.

Ke kapitole organizovaného zločinu se vyjádřil druhý policista jen velmi stručně. Sám se prý nesetkal s tím, že by mu byla omezována činnost v tomto směru. Nicméně je dobré, že se tyto události staly, neboť se díky nim pročistil i policejní sbor. Tyto kauzy jako byly kmotři nebo lehké topné oleje, byly v určitém smyslu pro naši policii přínosem, neboť získala cenné zkušenosti ve vyšetřování těchto velkých případů. Zároveň sloužily jako pročistění kriminálního prostředí, kdy, jak sám uvádí se jednotlivé subjekty mezi sebou vybily.

¹⁶² NOŽINA, Miroslav. Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. s. 103. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

¹⁶³ Prahain. Nadace Interpo spojená s Karlem Gottem, navenek bohubilé úmysly v jádru nekalé záměry. 1.1.2023 <https://www.prahain.cz/krimi/nadace-interpo-spojena-s-karlem-gottem-navenek-bohubile-umysly-v-jadru-nekale-zamery-10561.html>

¹⁶⁴ Z rozhovoru s policistou č. 1

¹⁶⁵ KMENTA, Jaroslav. Kmotr Mrázek: [tajný život šéfa českého podsvětí]. Díl první. Str. 100. Praha: JKM, 2007. ISBN 978-80-903603-1-0.

Třetí respondent během své kariéry sloužil na oddělení OBOZ¹⁶⁶, který je spojen s kauzou Berdychova gangu. Tato kauza měla velký mediální dosah a na její motivy vzniklo i několik seriálů a filmů. Sám respondent se s některými členy setkal, neboť tento gang měl napojení právě na vedoucí činitele jeho oddělení majora Opavu a podplukovníka Brázdila¹⁶⁷. Díky tomu si policista utvořil jistou filozofii ohledně organizovaného zločinu a boje proti němu. Jeho vnímání organizovaného zločinu je výsledkem služby na tomto oddělení kdy sám popisuje, jak boj s organizovaným zločinem tehdy probíhal: „*v těch devadesátkách vzniká ta násilná kriminalita a tyhle věci a nebyli lidi, který by se s ním byli schopni vypořádat. A oni tam třeba tu následně UOOZ¹⁶⁸ soustředili takový typy policajtů, který toho schopný byli. Ale jak říká Nietzsche, když koukáte do jámy pekelny, tak jáma pekelná hledí na vás, tak tyhle ty lidi svým způsobem. Se s tím pak jako identifikovali, že jo? Protože, to byli násilníci, kteří šli proti násilníkům akorát, že v zájmu státu, že jo a najednou některý z nich jako by přešli, přešli na tu druhou stranu*“¹⁶⁹. Dle něj platí, že pokud chcete bojovat s organizovaným zločinem je nutné na něj nasadit lidi podobného charakteru a povahy. V tomto případě policisty, kteří se nebojí podobných praktik jako sami zločinci a jsou stejně nemilosrdní. To se pak může proměnit ve zběhnutí policistů na druhou stranu zákona, či spolupráci těchto policistů se zločinci. Stejně situace, jaká panovala u Berdychova gangu se bojí ve spojení s válkou na Ukrajině, kdy bude nutné k policii přibrat lidi podobného chování, jako budou mít případní zločinci, což by mohlo vést k incidentům uvnitř i vně organizace, které by mohly poškodit její dobré jméno. Organizovaný zločin se dle něj nijak nezměnil spíše se formalizoval jako jiné formy kriminality a snaží se svou formu zlegalizovat, přes různé firmy a charity, neboť struktury, které tu působí mají již své oblasti zájmů rozdělené a nechtějí mezi sebou rozbroje. Ale jinak necítí, že by se organizovaný zločin nijak měnil v průběhu let, například jako drogová scéna.

K organizovanému zločinu se čtvrtý účastník vyjádřil stručně. Důvod, proč mají často členové různých skupin kontakty mezi policisty je dle něho velmi jednoduchý. Jak policisté, tak zločinci se potřebují udržovat v dobré fyzické kondici, a tak navštěvují posilovny, kde dochází ke kontaktům mezi nimi, pak jak říká respondent je to na policistech samotných, zda sklouznou na druhou stranu zákona, či ne. Co se týče čelních představitelů organizovaného zločinu má na ně jasný názor: „*Mrázek a Krejčíř tak jako na to názor mám, že? To byli šmejdi*

¹⁶⁶ Odbor pro boj s organizovaným zločinem

¹⁶⁷ Česká televize. Polosvět. Vyrobeno. 2021. <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13811355924-polosvet/220562221970006/>

¹⁶⁸ Útvar pro odhalování organizovaného zločinu. Jeho následovníkem je NCOZ – Národní centrála proti organizovanému zločinu

¹⁶⁹ Z rozhovoru s policistou č. 3

jo. *Mrázek dopadl dobře, tak toho zastřelili. Nakonec bůhví kdo ale říkám.*¹⁷⁰. Konkrétněji se k tomu nechce vyjadřovat, neboť nečetl spis a knihám nevěří, neboť v nich je podle něj pravda zkreslená, stejný názor má i na různé dokumenty, které dle něj neobsahují celou pravdu a často ji zkreslují. Spoléhá se na svůj své zkušenosti.

Podle posledního respondenta ubylo v rámci organizovaného zločinu veřejných násilných projevů, kdy si již skupiny nevyřizují účty na veřejnosti, zejména ruskojazyčné gangy. Organizovaný zločin se v dnešní době zaměřuje zejména na drogovou a primárně na ekonomickou kriminalitu, kde může „legálně“ působit. Sám tuto situaci komentuje následovně: *„jednoduchá vlastně poučka je, že organizovaný zločin chce dosáhnout svého maximálního zisku, jako je to vlastně, jsou to firmy jako každé jiné.“*¹⁷¹. Dnes je dalším problémem v organizovaném zločinu migrace, kdy se různé zájmové skupiny pokouší nelegálně převádět migranty na území EU ze třetích zemí, ať už z Asie, Afriky, či v posledním roce z Ukrajiny¹⁷².

Co se týče kapitoly organizovaného zločinu, zde se respondenti dotýkali hlavně tématu policie a její možné korupce. Zde jsem byl velmi překvapen, že se nikdo z policistů nenesetkal s chováním, které je možné vidět v seriálech a filmech, kdy kladeny různé překážky. To je dle mého názoru způsobeno tím, že naprostá většina policistů bere svou práci jako posláni a ne povolání. Díky tomu je ve skutečnosti velmi složité sbor infiltrovat a zneužít ve vlastní prospěch, byť i zde se nachází, nepoctiví jedinci. V současnosti se již zlepšují podmínky pro práci policisty, včetně zlepšující se finanční situace policistů. Více respondentů uvádí jako možný problém do budoucna válku na Ukrajině, která by mohl přispět k rozvíjení organizovaného zločinu u nás a již v současné době jsou zde jisté indicie, kdy se zvyšuje kriminalita například růstem počtu vražd a pokusů o ně, či ohromné množství výskytu drog na území ČR. Tento trend se dle mého názoru v naší zemi rozvine i z toho důvodu, že zde bude velký počet lidí, kteří jsou v cizí zemi a nemají co ztratit. Pokud se tento faktor spojí s faktorem takzvané ztracené generace, což budou muži navrátilí se z fronty, mohou zde opravdu nastat 90. léta. Pro ně totiž zabíjení lidí představuje určitou rutinu a nemají při tom takové zábrany jako běžný člověk. Problém v tomto smyslu vidím i v tom, jak zmiňuje respondent č.3, že pokud chcete potírat takové zločiny je nutné nalézt lidi, kteří jsou charakterově podobní jako zločinci a nebojí se používat metody, které jsou často na hraně

¹⁷⁰ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁷¹ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁷² Policie ČR. Nelegální migrace v ČR v období mezi 1.1.2022 – 31.12.2022. 23.1.2023 <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22776535&doctype=ART&prev=true>

zákona. To může vést k situaci, kdy bude bujet v některých odděleních korupce, neboť tito lidé nebudou mít zábrany jako běžní příslušníci a začnou páchat trestnou činnost, které poškodí hlavně pověst policejního sboru, kterou poslední léta velmi pracně získával za svou výtečně odvedenou práci. Dalším problémem je přesun organizovaného zločinu do politiky, kdy se někteří jeho členové znají s politiky. V tomto bodě vidím velký problém v nedotknutelnosti politických špiček. Naši političtí představitelé by měli být pod větším drobnohledem a snadněji odvolatelní, neboť mají často ochranu v zákonech, často toho zneužívají a znesnadňují policii její práci. Obecně prošel organizovaný zločin jistou formalizací, kdy se snaží skrýt a legalizovat své aktivity, neboť po zhruba třiceti letech chtějí různé rodinné klany své jmění předávat dalším generacím.

5.6. Technika u policie

„Já, když jsem začínal, tak byl počítač na oddělení jenom jeden, a to T602 tam se jenom psalo jo. Nešlo, když jsem potřeboval si ověřit totožnost někoho, to jsem musel zvednout telefon. Tam se musel někdo další zvednout, dojít se, podívat. To byly papírové kartičky, kde byly fotky z občanek, fotky z pasů, fotky z řidičáků. Ten se mi podíval, jestli ten člověk existuje, jestli má řidičák, jestli nemá zákaz řízení. Když jsem si chtěl ověřit, jestli v ní je trestanej, tak mi to obratem nikdo neudělal. To zase se musel někdo zvednout, když to bylo v noci o víkendu, tak se to dělalo přes operačního, kterej tam byl jeden nebo ve dvou. A když měl práci, tak mi to nemohl zjistit, jo to samý různý evidence. Je to hodně, hodně to ulehčilo práci, jo obojí.“¹⁷³

Část rozhovorů, které jsem prováděl se týkala oblasti technologických změn, které se udály po roce 1989. V rámci výzkumu mě zajímalo, jaký vliv má moderní technologie na práci policie a policistů samotných. Jestli její přínos vnímají pozitivně či negativně. Zda jim tyto technologie práci usnadňují či ztěžují, popřípadě jakým způsobem, neboť za třicet uplynulých let prošla technika rapidní proměnou, kdy je využívána jak policií, tak zločinci.¹⁷⁴

První respondent uvedl jako první věc kamery na ulicích. Dnes jsou kamery přítomné na ulicích v každém větším městě, což policii poskytuje možnost monitorovat prostor a přecházet nežádoucím aktivitám. Zároveň to klade na zejména zasahující policisty větší nároky, neboť jsou pod drobnohledem nejen městských kamer, ale i kamer v mobilech civilistů, kteří si je natáčejí. To často zákroky stěžuje, neboť policisté musí dávat pozor i na přihlížející, aby se nepletli do zákroku a zároveň nebylo ublíženo civilistům. Velkým pomocníkem jsou v policejní práci mobilní telefony. Ty práci kriminalistům usnadňují, neboť mobilní telefon má dle slov respondenta dnes téměř každý: „kdo má mobil, tak o tom my víme, kde se pohybuje“¹⁷⁵. Díky tomu tak vědí o pohybu podezřelých osob téměř vše, tyto osoby to mohou také zneužít, kdy takový mobil využijí jako návnadu což zmiňoval v rozhovoru policista č. 2. který mi poskytl rozhovor po prvním příslušníkovi. Mobilní segment má pro policisty jednu nevýhodu a tou je anonymita, neboť jak dotazovaný zmiňuje je možné si zakoupit anonymní SIM kartu, takže není možné zjistit totožnost volajícího. Dále existují různé mobilní aplikace jako Signal a jiné, které umí anonymizovat, či šifrovat komunikaci, která znemožňuje pachatele sledovat. Pro představu to vysvětluje tak, že dokud byly mobily „hloupé“ a uměly jenom volat či posílat SMS daly se jednoduše odposlouchávat. Dnes je to možné také, ale

¹⁷³ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁷⁴ TUREČEK, Jaroslav. Policejní technika. Souhrnně. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-119-9.

¹⁷⁵ Z rozhovoru s policistou č. 1

díky existenci těchto aplikací, které skrývají komunikaci a dovolují používat mobil bez služeb operátorů (volání, SMS) je to mnohem složitější, protože policie nemá možnost, jak se do těchto aplikací napojit a komunikaci odposlouchávat. Velkým problémem s tímto spojeným je kapacita policejních sil. Dnes je v České republice více SIM karet než obyvatel a to konkrétně 10, 7 milionu¹⁷⁶. To znamená, že na každého obyvatele připadá jedna SIM karta. Zločinci využívají svobody trhu a mají aktivních třeba 5 karet. Pokud je skupina větší znamená to, že policista musí požádat o dvacet, třicet i více odposlechů, které následně musí přepisovat a zaznamenávat. Zde sbor naráží na hranici kapacit, neboť ještě v 90. letech se zaznamenalo pár odposlechů dnes je jich více, ale lidí, jež se o ně starají je zhruba stejný počet. Policista tak musí zpracovávat velké množství odposlechů a tím se prodlužuje délka vyšetřování a zvětšuje se tak vyšetřovací spis. Toto velké množství materiálu znesnadňuje i hledání důkazů například v počítačích či mobilech, neboť naráží na hranici lidských kapacit, kterých policie má vytrvalý podstav¹⁷⁷. Programy, ještě nedokážou přepisovat rozhovory tak precizně jako lidé. Pokud je osoba zadržena tak její technika je prohledávána a vyhodnocována. Problémem je, pokud je v přístroji velké množství fotek (tisíce) policisté musí projít každou jednotlivě a hledat, zda v nich není důkaz, který by jim pomohl v konkrétním případě. To jim práci velmi znesnadňuje. Naopak chválí využívání DNA, které jim případy často usnadní, neboť tak mohou dokázat pachateli jeho přítomnost na místě činu, či dokonce to, že trestný čin spáchal. Celkově hodnotí moderní techniku jako věc, která jim práci může usnadnit, ale také ztížit. Poukazuje na problém velké saturace, kdy jsou vyšetřovatelé často důkazy přehlcneny a mají paradoxně problém usvědčit pachatele, neboť se v tomto množství ztrácí. To uvádí na příkladu spisu k případům kdy: *„Když už tak vyhodnotit ty informace, aby důkazy byly pro i proti. No, a to je to je to, že na jednu stranu dřív to bylo omezené tím pádem jednoduché a ty spisy zase když si to vezmu ty spisy, které se dostaly k soudu, měly třeba 50 až 100 stran. Dneska není problém mít spis, který obsahuje třeba 16 až 50 000 stran.“*¹⁷⁸. Zde chci dodat informaci, že spis o délce například 10 000 stran, chce soud často ve třech kopiích, takže policie musí zřizovat i dostatečné archivní prostory, které by bylo možné využít v dnešní moderní době účelněji.

¹⁷⁶ Český statistický úřad. Z mobilů se vloni v rámci Česka volalo výrazně častěji. 26.10.2021 <https://www.czso.cz/csu/czso/z-mobilu-se-vloni-v-ramci-ceska-volalo-vyrazne-casteji>

¹⁷⁷ Česká televize. V Česku chybí tisíce policistů noví zájemci o práci ve sboru často nezvládnou psychotesty. 16.1.2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3428342-v-cesku-chybi-tisice-policistu-novi-zajemci-o-praci-ve-sboru-casto-nezvladnou>

¹⁷⁸ Z rozhovoru s policistou č. 1

Druhý respondent poukazuje na velký rozvoj technologií zejména v 90. letech, kdy došlo k jejich prudkému rozmachu i vlivem zlepšující se životní úrovně obyvatel.: „*My jsme v nějakým tom devadesátým, 91 roce si nedovedu představit, že bychom koordinovali své postupy mobilama, že bychom měli smartphony, na kterých najdeme všechno možný, včetně Google prohlížečů, Google map a podobně.*“¹⁷⁹. Respondent poukazuje na fakt, že technologie jim práci sice ulehčuje, ale též ztěžuje. Tento fakt má několik důvodů. Technologie se vyvíjí rychlým tempem a je nutné se tomuto tempu přizpůsobovat. Zde respondent připomíná, že i když se policie snaží, tak je vždy o krok za pachatelí. To je dle způsobeno hlavně nedostatečnou pružností státní správy, neboť vždy trvá velmi dlouho, než je zařízeno nebo koupeno potřebné vybavení. Vlivem toho tak policisté ztrácí drahocenný čas, aby tyto technologie mohly přizpůsobit své práci a zločinci tak mají náskok, který Policie jako represivní složka musí vždy dohánět. V čem spatřuje policista výhodu je v personálním zajištění: „*Co máme zase výhodu, že v našich řadách, byť strašně řídne, tak jsou stále srdcaři, kteří tomu věnují všechno možný a jde jim o to dopadnout toho zločince.*“¹⁸⁰ Zastávám názor, že u policie v naprosté většině pracují takzvaní „srdcaři“ jak zmínil respondent. Jedná se o pracovníky, pro které je práce u policie posláním, a proto jí vykonávají, neboť pro spoustu profesí, kteří pracují pro policií je plat, zejména v Praze oproti nabídce v soukromé sféře, malý. I nadále se policie potýká s odlivem lidí do jiných odvětví a její příslušníci jsou tak velmi často přetížení. I tak dokáže mít policie velkou úspěšnost v řešení případů. Dle jeho názoru by v 90. letech bylo vyřešeno mnohem více případů, kdyby policisté disponovali současnými technologiemi. V souvislosti s moderními technologiemi zmiňuje jejich nevýhodu v kyberprostoru. Pro policisty je mnohem obtížnější pachatele některých trestných činů vypátrat, neboť internet je anonymní médium, které nemá žádný stát plně pod kontrolou. Mnoho lidí je tak okrádáno například o své úspory a osobní data. Dle respondenta tvoří naše policie různé materiály a spoty, aby upozornila širší veřejnost na tyto praktiky, ale bez větších úspěchů. To je dle mého názoru způsobeno i jistou nedisciplinovaností společnosti, ale i neznalostí, kdy velké množství lidí není schopno rozlišit například falešnou zprávu od pravé, to je dnešní trend takzvaných „fake news“. Zde má vliv více faktorů od vzdělávacího systému, po rodinu až intelekt jedince. To je bohužel dost individuální a některé části společnosti je nutné před tímto jevem chránit, neboť jim jejich intelekt nedovoluje samostatného fungování. Dále také upozorňuje na nebezpečí moderních technologií při práci, ať už uniformovaných policistů, či neuniformovaných: „*Ted' už prostě on tam může mít online*

¹⁷⁹ Z rozhovoru s policistou č. 2

¹⁸⁰ Z rozhovoru s policistou č. 2

*nějakou kameru nebo něco takovýhle ho a jeho spolupachatel na druhé straně republiky, může vidět, jak tam zakročujeme, a dokonce slyšet na co se ptáme a když je tam skrytá takováhle kamera, tak si to ani neuvědomíme a dojde k vyzrazení. V tomhle to je to těžší.*¹⁸¹. Tak jim moderní technologie práci ulehčují, tak jim jí i ztěžují, policisté bývají často vyzrazení a musí zahájit proces sledování znovu, dále je nepříjemným faktorem zlepšujících se technologií chování moderní společnosti: *„A pak samozřejmě kolegové, kteří se pokouší prosazovat spravedlnost v uniformách a podobně, tak ti musí počítat s tím, že ať udělají, co udělají tak tam budou dva, tři lidé s telefonama, kteří místo aby pomohli policistovi nebo pomohli zahraňovat život, tak to natáčejí, aby to mohli sdílet, nebo postnout někde na sítích nebo něco, to je taky jako šílený. My jsme byli svědky u nějakých loupežných přepadení, že se bál do toho zamotat, ale teďko zjistíme, že to vidělo pět lidí, a nikdo nezasáhnul, protože si to všichni natáčeli.*¹⁸². Poukazuje zde na momenty, kdy lidé natáčejí a ani nejsou schopni zavolat pomoc. Často také dochází k incidentům, kdy kolemjdoucí recidivistům pomáhají v domnění, že policie koná neoprávněně, či poukazují na lidská práva, neboť se jim zákrok policistů zdá nepřiměřený. Je nutné říct, že policisté vždy jednají tak, aby neohrozili zdraví právě těch přihlížejících lidí, neboť by jim mohl například nebezpečný pachatel ublížit.

Technika u policie dle třetího policisty ušla velký kus cesty. Stejně jako jim práci zjednodušuje jim jí také v určitých aspektech ztěžuje. Podobně se vyjadřují i respondenti v práci kolegy Kapra. Dřív bylo například jednoduché provádět odposlechy, neboť si zajel pro pár disket na oddělení a mohl odposlouchávat a přepisovat. Podobný názor měl i respondent v diplomové práci pana Kapra: *„Veškerý vývoj, veškerá technika šla strašně dopředu, zase na druhou stranu je to i pro tu policii složitější. Když to neměla, tak se se vším rychle vypořádala. Teď jak tu techniku má, tak všechno tu policii sleduje, všechno musejí dodržet tak jak se má. Dřív se to nedělo. Dřív mohli lidi cokoliv očůrat.*¹⁸³. Stejně jako přechází absolventi mých rozhovorů i on zmiňuje nástup mobilních telefonů a ztížené sledování pachatelů vlivem složitější administrativy. S tím se pojí také již několikrát zmiňované formalizování práva, kdy dřív díky zákonu o policii nebylo potřeba souhlasu státního zástupce k odposlechům, ale pouze soudce. Oblast sledování se zhoršila i kvůli komunikačním programům, které také zmiňoval již jeden respondent a které znesnadňují policistům práci díky šifrované komunikaci (např. Signal). Ale moderní technologie práci policistům také

¹⁸¹ Z rozhovoru s policistou č. 2

¹⁸² Z rozhovoru s policistou č. 2

¹⁸³ KAPR, Ondřej. Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek. str. 93. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel.

usnadňují. Každý totiž po sobě na internetu zanechává stopy: „*Lidi kontrolují všechno se hlídají a pak jdou do Alzy a koupí si tam já nevím ty jo novej telefon nebo foťák nebo něco a už tam uvedou třeba kam se pošle že jo? Tak, takže zase jsou jiný zdroj těch informací, s kterými můžeme jako pracovat, kde na základě nějakých chyb těch protihráčů se k tomu můžeme dostat, že jo?*“¹⁸⁴. Díky těmto chybám pak mohou policisté na dotyčného zločince provést úspěšný zákrok a zatknout ho. To má také nevýhody, protože stejným stylem může techniku zneužít pachatel: „*Ale oni zase můžou sofistikovaně postupovat, že? Jo že, třeba si myslíme, že někam jedou na schůzku sleduje jsem mobil třeba podle lokací a ve skutečnosti s ním jede manželka, že jo a on je na druhé straně republiky.*“¹⁸⁵. Pokud tedy sledovaný ví, že je mu policie na stopě může techniku využít a policisty mást. Nejvíce se změnil kvůli technologií lidský přístup, kdy spolu mohou kolegové komunikovat i přes půl planety, ale vždy se musí ve finální fázi sejít osobně. Díky technologiím se i zločin přesunul převážně do digitálního prostředí kde je hůř sledovatelný, dle názoru a pocitů respondenta. Technologie dle něj kladou největší důraz na současné příslušníky, neboť s jejich rozvojem je nutné další vzdělávání policistů. Jedná se tak o zaměstnání, kde je nutné se neustále učit novým věcem: „*Tak to musí neustále stoupat ta kvalifikace těch lidí, že jo? A to máte ve všech oborech, že jo? Prodavačka v Kauflandu dřív taky nemusela umět se skenerem a nemusela nějakým digitálním zařízením něco umět zadávat a takže stačilo, že ona naváže 10 deka salámu, no abych řekl, že prostě.*“¹⁸⁶. Rozvoj různých nástrojů tak sice policií pomáhá, ale kvůli pomalejšímu přístupu k těm nejmodernějším mají zločinci nad policisty vždy lehký náskok a je jen na policistech, jak se s tímto náskokem vypořádají.

Pátý respondent sám uznává, že rozvíjející technika nabízí policií nové možnosti boje proti zločinu. Jako velkou výhodu vidí možnost práce s otevřenými zdroji a sociálními sítěmi, tzv. OSINT, což je analýza dat z otevřených zdrojů. To jsou kladné aspekty, jež dovolují policií prohloubit práci s veřejností i mezi jednotlivými útvary. Jako nevýhodu spatřuje možnost využívání techniky pachateli: „*Velká část trestné činnosti nás se nám přesouvá do toho virtuálního světa a pro tu policii je těžké, zejména naráží zde na legislativní rámce vyžadování těch informací, hodně operátorů a providerů zřizovatelů těch sociálních sítí nebo jiných platforem je umístěno v zahraničí, někdy v lokalitách, kde ten právní rámec pro nás si vyžádat v rámci jejich právního řádu*“¹⁸⁷. Tím, že je spousta různých operátorů a jiných technických

¹⁸⁴ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁸⁵ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁸⁶ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁸⁷ Z rozhovoru s policistou č. 5

služeb v zahraničí je problém pro naši policii případy řešit, neboť ne vždy tyto firmy spolupracují. Proto pokud se nejedná o nějaký závažný zločin naše policie často nezíská žádné materiály.

Shrnutí kapitoly

Rozvoj technologií provázel práci policistů od nepaměti. Jako velký mezník policisté zmiňují mobilní telefony a počítače, které jim práci usnadnily i ztížily. Dříve bylo velmi obtížné kontaktovat své kolegy, to si vybralo svou daň ve formě neustálé přístupnosti na telefonu, policisté musí být neustále připraveni zasáhnout. To se podepisuje na rodinném životě, kdy velká část příslušníků je velmi často v práci na úkor rodiny. Dále respondenti zmiňují mobily v oblasti zneužívání této technologie kriminálními živly. Zločinci se totiž adaptují na momentální situaci a technologie, které jim jejich obor nabízí. V případě mobilních telefonů je to snadná obsluha a jejich dostupnost, kterou nemůžeme ovlivnit. V této oblasti má policie více problémů nejen co se týče mobilů, ale celkově mobilních technologií, kdy se k nim policie dostane až s odstupem času. Například má software a hardware pro prolamování se do mobilů, nicméně je nutné takový program pořídit, což stojí téměř milion korun a každý rok kupovat obnovení licence za několik set tisíc. Také policisté musí procházet každých několik let školením, které je drahé a je nutné ho pravidelně obnovovat, proto není hrazeno všem, ale jen některým jedincům, kteří když od policie odejdou není nikdo, kdo by v této práci pokračoval. To by se dalo zlepšit lepším financováním a dosazením na dostatek lidí na pozice, techniků, kteří by věděli, jaká technika je třeba a policisty včas zaškolili, aby mohli být proti zločincům konkurence schopní. Dalším problémem, který je zmiňován v této kapitole je problematika zákonů v oblasti používání těchto technologií. Neustálé formalizování práva policistům práci ztěžuje. Tento právní rámec se zpřísnuje v rámci celé EU, a to znesnadňuje i přeshraniční spolupráci mezi sbory. Problém je bohužel řešitelný pouze na mezinárodní úrovni, kde by byla potřeba shoda mezi jednotlivými státy EU, což při dnešní politické situaci je téměř nemyslitelné. Lidé se hůře sledují což v ruku v ruce s digitalizací zločinu ruce policistům svazuje. I přes to panuje převážně názor, že moderní technologie práci příslušníkům usnadňují a mnozí říkají, že kdyby měli dříve současné technologie vyřešili by spoustu nevyřešených případů. S tím se pojí další zmíněný faktor, a to je zvyšování nároků na policistu v rámci jejich kvalifikace. Vzhledem k modernizaci a digitalizaci jsou na policisty kladeny čím dál větší vědomostní a učební dovednosti. To mohou z osobní zkušenosti potvrdit, neboť v současné době pracuji na jednom z technických úseků, kde je nutné pochytit velké množství vědomostí a na příslušníky jsou kladeny ty nepřísnejší nároky. To znamená, že být

policistou obnáší se učit celý život. Z mého pohledu se jedná o nezbytnou vlastnost každého policisty, ale i člověka obecně. Práce u policie je s moderní dobou čím dál více náročná na vědomosti, ale i psychiku a pokud chce policie, aby zde pracovali ti nejlepší, musí se tomu do budoucna přizpůsobit. Paradoxně nutnost se učit novým věcem kvůli novým technologiím tomu může napomoci. Zde je nutná kooperace s ministerstvem a vytvoření vzdělávacích středisek, které by umožnila naučit příslušníky s danou technologií. V současné chvíli právě na tomto aspektu policie soustavně pracuje a snaží se zabezpečit dostatek školicích zařízení, kde by mohli příslušníci tyto cenné informace čerpat a učit se od lidí, jež je získali prací a praxí.

5. 7. Mezinárodní spolupráce a role médií

„Já si myslím, že naše policie jako by komunistická byla na takový úrovni, že spousta těch věcí, který přišla, do té porevoluční policie, že nás dostalo úplně jakoby na špičku nejenom jako evropskou, ale řekl bych i v tom světovém porovnání jsem několikrát byl na školení DEA třeba, kde oni nás chtěli ohromit nějakýma věcmi a, vlastně to byl pro nás úplně standard, kterej tady se dělal jako normálně.“¹⁸⁸

Dle prvního respondenta se mezinárodní spolupráce velmi zintenzivnila zejména s nástupem organizovaného zločinu a taky zejména v době, kdy byly zrušeny hranice a vznikl Schengenský prostor. V devadesátých letech sice existovala nějaká mezinárodní spolupráce, ale spíše formou mezinárodní právní pomoci. Od vzniku pobočky Europolu¹⁸⁹ v Praze a s pokračováním kanceláře Interpolu v ČR, se mezinárodní spolupráce dostala z pozice justice do přímého kontaktu mezi policisty různých států. Urychlila se tak výměna informací jak k trestné činnosti, tak například v oblasti pátrání po mezinárodně hledaných osobách, ale také věcech, jako jsou automobily, šperky apod. První policista uvádí, že NPC je specifické prostředí v tom, že cca 90 procent případů, kterými se zabývají, spadá právě do mezinárodní spolupráce. Je to dáno i tím, že v jejich gesci jsou nejzávažnější případy obchodování s drogami mezi několika státy, takže logicky potřebují pomoc zahraničních partnerů. Často tak mají společné vyšetřovací týmy, tzv. "JIT"¹⁹⁰. Dále spolupracují například v oblasti dovozu kokainu, heroinu, metamfetaminu a cannabinoidů s partnery v zahraničí, ať už je to USA, tak i Austrálie, Japonsko, Vietnam, Brazílie, ale i exotické země typu Indie, Jamajka, Dominikánská republika apod. Díky spolupráci bylo realizováno řada úspěšných akcí, kdy například v deseti zemích najednou byly prováděny zákroky proti pachatelům ve stejný čas. Co se týká spolupráce s médii, tak je dle prvního policisty, že díky médiím se zprostředkuje práce policie, která slouží jako ukázka dobré práce a výsledků a taky jako reklama pro mladé, kteří chtějí u policie pracovat. Dále je dobrá spolupráce v oblasti masmédií, zejména v rámci pomoci veřejnosti s pátráním po pachatelích a hledaných osobách a dětech. Role médií, například novinářů, vidí pozitivně v tom, že informace mohou snadno šířit rychlou formou a taky toto pomáhá policii i k získávání informací, se kterými se pak daří dopadnout pachatele. V některých případech mohou být média využita například ke kriminalistickým lěčkám. Zde zmiňuje případ zastřeleného podnikatele, kdy jej nájemný vrah zastřelil a nebyl zjištěn přesně motiv a osoby, které se měly podílet na jeho vraždě a objednavce vraždy. V průběhu roku se

¹⁸⁸ Z rozhovoru s policistou č. 3

¹⁸⁹ Europol. About Europol. 17.4.2023. <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs>

¹⁹⁰ Joint investigation Teams – společné vyšetřovací týmy

zjistilo, kdo asi tak mohl být pachatelem, ale nebyly jasně dané role jednotlivých osobám. V televizní relaci byl odvysílán záznam, kdy jeden z pachatelů šel do prodejny koupit anonymní SIM kartu s tím, zda veřejnost pozná osobu pachatele. Snímek byl velmi nekvalitní, nicméně pachatelé, když jednoho z nich viděli v televizi, si začali navzájem volat a označili nejen střelce, ale i jejich jednotlivé role ve vraždě. Jejich telefony ale byly odposlouchávány. Také zmiňoval případ, kdy měl být zavražděn na objednávku muž. Organizátor najal vraha, který ale tyto informace sdělil policii a v roli svědka s policií sehrál scénu, kdy byla zinscenována vražda muže a fotograficky zadokumentována s pomocí maskérů. Fotka pak byla předána zadavateli vraždy, který vyplatil smlouvenou odměnu najatému vrahovi – svědkovi. Tím tak dokázal svoji roli a byl zadržen a odsouzen.

Poslední část rozhovoru s druhým policistou se také týkala role médií v práci policie a jejich dopadu na ni a mezinárodní oblasti spolupráce. V rámci rozhovoru byla situace ohledně médií hodnocena spíše negativně. Dotazovaný argumentuje důvodem, že zde ještě není vyspělá novinářská kultura, která by chránila policejní vyšetřování. Tuzemští novináři často vyhledávají senzace i za cenu neetického jednání, což se negativně projevuje na zprávách, které jsou šířeny v populaci: „*A je pořád nějaká patologická snaha se dozvědět, nějaký věci. Třeba Hlubuček. Že se provedla razie na magistrátu a že jsou tam podezřelí a že teda pan radní Hlubuček nebude chvíli chodit do úřadu, protože byl vzat do vazby a to stačí. A ne že zvíře Hlubuček atd.*“¹⁹¹. Vlivem těchto okolností pak dochází k jistému zkreslení policejní práce, kdy mají lidé často mylnou představu o postupech či výsledcích a jsou náchylnější k určitým dezinformacím či nepřenosnostem. Je zde nutné podotknout, že média mají i pozitivní stránku, byť dle tohoto respondenta jsou spíše v negativním spektru. Vzhledem k tomu, že má s nimi respondent negativní zkušenost je však možné, že tento názor je podpořen převážně jeho zkušenostmi, protože v dalších rozhovorech mají ostatní kriminalisté trochu jiný pohled na věc. Negativní zkušenost s médii má dotazovaný z toho důvodu, že dle něj necítí presumpci nevin. Jakmile je někdo vyšetřován a je ve skutečnosti nevinný, média z něho dělají kriminálně závadovou osobu. Proto nemá rád obecně média. Tento kriminalista se během své praxe setkal s případy, na které byl vyvíjen velký mediální tlak, a proto může k médiím cítit určitou animozitu. Je třeba zdůraznit, že média v určitých ohledech lze chápat, je to podstata práce novináře, nesmí to být ale na úkor etiky.

Předposlední oblastí, na kterou jsme se v rozhovoru zaměřili, byla mezinárodní spolupráce a její dopad na naši policii. Respondent zde hlavně chválí úspěchy naší policie v mezinárodním

¹⁹¹ Z rozhovoru s policistou č. 2

měřítka a zaměřuje se na oblast drog, ve které má širokou praxi. Zmiňuje zde práci kolegů Táborského a Raka, kteří založili sběrnou databázi Reliéf¹⁹². Tento systém je vytvořen na principu mechanoskopických stop, které po sobě zanechává každý mechanický nástroj, kterým se lisují zásilky drog v podobě nejvíce cihel. Systém porovnává jednotlivé stopy a tím je možné na lisovaných zásilkách zjišťovat a porovnávat markanty, které stejně jako papiláry otisků prstů mohou identifikovat nejen stroj či přístroj, na kterém byla zásilka vyrobena, ale i shromáždit jednotlivé stopy na zásilkách po celém světě, které je pak možno vystopovat ke konkrétnímu přístroji v produkční zemi či místu. Samozřejmě v případě, že takový přístroj je zajištěn v rámci policejního vyšetřování. Lze tak i zpětně určit v případech zajištěných drog i kvantitu výroby jednotlivých přístrojů a tím stanovit i množství vyrobené drogy výrobcem.. Tento fakt, že tento systém byl uznán Interpolem jako celosvětová databáze, je bezpochyby velkým úspěchem české kriminalistiky a velkým příspěvkem pro mezinárodní policejní spolupráci. Bylo to umožněno díky kvalitní práci českých kriminalistů.

V rámci mezinárodní spolupráce vidí třetí policista náš sbor ve světové špičce. Dle něj to byla zásluha i předlistopadové policie, která v některých oblastech byla sama na špičce, takže po revoluci měl sbor na co navazovat. U nás je situace v rámci mezinárodní spolupráce vynikající, naopak poukazuje na problém spolupráce se západními organizacemi, které jsou dle něj k přístupu k některým problémům laxní a nechtějí je řešit. Obtížná je situace zejména s německými kolegy, na které si v stěžoval i policista č. 4 v následujícím rozhovoru. Na tohoto policistu byla dokonce podána stížnost od Bavorského ministra vnitra: „*jsme věděli o nějakých bulharských zločincích, kteří převáželi pervitin po německý straně a my jsme chtěli, aby Němci zastavili a ten pervitin jim zabavili. A byl hroznej problém sehnat policisty, který na ten zákrok pudou, protože nám říkali, ale my nemůžeme tam poslat policisty, když víme, že to jsou dva zločinci, a maj u sebe drogy a my nemáme zásahovou jednotkou a obyčejný tam nepošlem. Tak jsme říkali já, proč ne, vždyť to jsou policisti. No to nejde to, co kdyby se něco stalo. Jo, a nakonec to jako zadržel někdo tam ale skončilo to až tak, že si na mě bavorský ministr vnitra stěžoval u našeho ředitele.*“¹⁹³. Je důležité připomenout, že za nesnáze v rámci spolupráce mezi sbory nemohou vždy jen neochota. Častým viníkem nemožnosti spolupráce jsou i právní řády jednotlivých zemí, které často nebývají v určitých ohledech kompatibilní. Rozdíl je zejména v pojetí, co je a není trestným činem a oboustranná trestnost konkrétních

¹⁹² Interpol. Identifying global drug traffickers Czech Republic donates high tech database to Interpol. 1.4.2019. <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2019/Identifying-global-drug-traffickers-Czech-Republic-donates-high-tech-database-to-INTERPOL>

¹⁹³ Z rozhovoru s policistou č. 3

skutků, i když jsme členy Evropské unie a Schengenského prostoru. Přínos mezinárodní spolupráce vidí v možnosti edukace, konkrétně jazykových kompetencí, možností zlepšení jazykové vybavenosti a vytvoření si osobních kontaktů mezi kolegy z jiných zemí, které je možné využít při řešení mezinárodních případů. V mezinárodní spolupráci snese naše policie srovnání s nejlepšími.

Z pohledu čtvrtého respondenta měla mezinárodní spolupráce velký význam pro naši policii. Po revoluci k rozvoji našeho sboru přispěly zahraniční sbory darováním techniky a školením o určitých problémech se kterými se naši policisté do té doby nesetkali. Tato spolupráce má dle něj smysl mezi sbory, ale ne mezi Interpolem, ke kterému se vyjadřuje s určitým despektem. Je třeba ale říct, že je to jeho osobní názor. *„Ono se sice říká Interpol, Europol. Já říkám, to jsou cestovní kanceláře, tak to jsou lidi, který tam seděj v barákách a maximálně předávají informace. Našim kolegům v těch daných zemích jo, nebo nebo zorganizuju nějaký jednání, ale že by oni se na něčem přímo podíleli. To jsou vždycky akorát tak věci pro novináře.“*¹⁹⁴. Co se týká spolupráce s jednotlivými sbory, negativně hodnotí německou policii: *„těžko se dělá s Němcema a ty nás mají za pól ty jenom sledujou svoje zájmy“*¹⁹⁵ a celkově západní sbory, Francii a Španělsko, které spolupracují dle jeho názoru jenom na případech, které se jim hodí, či pro ně mají nějaký užitek. Překvapivá je dle jeho názoru i špatná spolupráce s kolegy ze Slovenska, to je způsobeno hlavně Slovenskými zákony. Na druhé straně spektra je spolupráce se zeměmi Skandinávie, kterou si velmi chválí a kolegy z Maďarska s nimiž je spolupráce na velmi dobré úrovni.

Co se týká role médií má pátý respondent kladné zkušenosti. Aktivně s nimi spolupracuje během vyšetřování případů. Médii se dnes není možné vyhnout, protože podle respondenta dnes žijeme v online přenosu, kdy má každý mobil a může své video poslat jakémukoliv médiu. I samy policisté jsou často pod kamerovým dohledem civilistů a mají na svých uniformách připevněny kamery, aby byl zákrok nahrán pro případné soudní řízení. To vyvíjí tlak na policii, která je nucena rychleji reagovat na případné mediální kontakty. Z toho důvodu bylo zřízeno tiskové oddělení¹⁹⁶, neboť policisté v první řadě slouží veřejnosti, ale komunikaci s médii zastupuje právě tiskové oddělení. Roli médií vnímá kladně, zejména spolupráci médií, policie a občany. Zejména v pátracích relacích je role médií nezastupitelná. Zahraniční spolupráce je zejména doména celorepublikových útvarů, ale v současnosti se

¹⁹⁴ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁹⁵ Z rozhovoru s policistou č. 4

¹⁹⁶ Policie ČR. Policejní prezidium – odbor komunikace a vnějších vztahů. Nedatováno. <https://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-komunikace-a-vnejsich-vztahu.aspx>

průnik mezinárodní policejní pomoci objevuje ve všech vrstvách policie. Nejčastější problém vidí v rozdílných legislativách jednotlivých států, které bývají rozdílné a komplikují spolupráci mezi policejními sbory. Samozřejmě jsou stanoveny priority v rámci mezinárodní spolupráce, závažná trestná činnost nebo například dítě v ohrožení, má vždy přednost v rámci společných postupů než bagatelní trestná činnost. Mezinárodní spolupráce se zrychluje, zejména mezi sousedními státy i v rámci přeshraniční spolupráce.

V rámci spolupráce s médii mají respondenti velmi pozitivní zkušenosti až na jednoho. Tento fakt si vysvětlují tím, že policie má jako státní organizace velmi dobrý kredit u veřejnosti, a média jsou nápomocna. Jedná se o oboustranně výhodnou spolupráci. Média mohou získávat exkluzivní informace, samozřejmě za předpokladu, že jejich využití nebude komplikovat pátrání nebo vyšetřování věci. Na druhou stranu policie může kdykoliv média využít pro svou potřeby a snadněji může oslovit širokou veřejnost, pokud potřebuje. Také slouží často k propagaci a náborové kampaně k policii. Informace, šířené sdělovacími prostředky jsou efektivní při mimořádných situacích, kdy lze poměrně efektivně zajistit například hledanou osobu či věc. Proč vidí jeden policista spolupráci s médii negativně? Dle něj média, či spíše jednotliví novináři, třeba bulvární, nerespektují presumpci nevinný. Vlivem různých mediálních obrazů dochází ke zkreslování práce policie, a to u seriálů a filmů. Veřejnost si pak může vykreslovat zkreslené představy o práci policie, což může být zavádějící a občan může nabít dojmu, že policie nepracuje, jak má. Policie se pak musí se situací vypořádat, což může představovat informační kampaně a preventivní akce. Co se týče mezinárodní spolupráce zde vidím největší pokrok v rámci policie. Z rozhovorů jsem zjistil, že tato spolupráce přispěla k rozvoji policie hlavně k probíhající výměně zkušeností mezi policisty. To je dle mého názoru nejdůležitějším posláním mezinárodní spolupráce, výměna zkušeností. Česká policie je v rámci mezinárodního dění velmi aktivní, je na vysoké úrovni v mnoha oblastech kriminality, například v prevenci boji proti drogám, terorismu a počítačové kriminality. Česká policie je také známa svou vysokou objasňeností kriminálních případů, například u násilných trestných činů je to zejména u vražd, hodnota přesahující často až 90% objasňenosti. Je nutné nadále spolupracovat na mezinárodní úrovni. Vlivem rozdílných právních ráďů v zemích Evropské unie jsou policisté nuceni více improvizovat v případech, kdy jsou například rozdílné schvalovací pravomoci u jednotlivých států. Příkladem může být institut sledované zásilky, což je velmi často využívaná možnost mezinárodního sledování kontrabandu drog až do cíle. Trasa drogy je tak často zadokumentována od jejího objevení například v přístavu až do cílové destinace. Schvalování sledované zásilky v jednotlivých

státech ale podléhá státnímu zástupci (což je stejný pojem, jako prokurátor), ale třeba v Maďarsku se jedná o schválení povolení ke sledování policejním prezidentem. Rozdílný postup tak degraduje důkazní možnosti, kdy není dodržena jednotnost postupů, což komplikuje důkazní situaci před soudem. Zde musí nastat změna v legislativě jednotlivých států a sjednocení právních řádů, což se děje pomalu.

5. 8. Trest smrti

„Já jsem zastávce toho názoru, že co je nauka o trestu, tak trest má i výchovnou stránku. Takže já vás dopadnu, vysvětlím a potrestám vás. A potrestám vás za tím účelem, abyste věděl, že tohleto se nedělá. Když vás popravím, tak si myslím, že to není trest. To se dostávám na úroveň vás jako vraha.“¹⁹⁷

Trest smrti¹⁹⁸ ve smyslu výjimečného trestu dle §29 zákona č. 140/1961 Sb, Trestního zákona, byl v našem právním řádu přítomen až do 2. května 1990, kdy byl tehdejším Federálním shromážděním zrušen a ke dni 1. července došlo k faktickému zrušení trestu smrti. Zákaz trestu smrti byl ustanoven i v listině základních práv a svobod. V rámci mé práce jsem chtěl zjistit jak se příslušníci, kteří zažili trest smrti, ale nesetkali se ním ve své praxi vyrovnávají s jeho nepřítomností v českém právu. Měl by být zaveden, či je dobře, že byl zrušen.

První respondent má k trestu smrti a jeho případnému zavedení pozitivní názor. Jeho názor podkládá druhem odsouzených, kteří v naprosté většině byli odsouzeni za brutální vraždy. V těchto případech je dotyčný pro trest smrti, protože pokud podle jeho názoru, někdo vyvraždí svoji rodinu, trest smrti si zaslouží. Dále své argumenty podpírá o názor, že pokud by byl tento trest přítomen v právu, ubylo by brutálních vražd, neboť by si zločinci rozmysleli, zda spáchají skutek, za který mohou dostat hrdelní trest. Uvědomuje si nevratnost trestu smrti, ale stejně by byl pro jeho zavedení a uvádí zde možnost, že by vydávání tohoto trestu bylo přísně hlídáno, jako to bylo například v bývalém Československu (automatické přezkoumání nejvyšším soudem). Trest smrti musel být schválen přes několik úrovní a důkazy musely být jasné, jinak nebyl dotyčný popraven. Každý rozsudek musel na konci signovat prezident, který se mohl rozhodnout pro milost, měl-li pochybnosti, či snížení nebo revizi trestu. Respondent sám uvádí, že: *„...že vlastně ten systém kontroly byl takový, že myslím si, že v případě, kdy by nebylo úplně jasné, že se jednalo o vraždu, tak by ten trest smrti nebyl vydán.“¹⁹⁹* Argument nachází i v oblasti kulturní, zmiňuje zde často zmiňovaný názor, že trest smrti do civilizované země nepatří, ale zároveň zde připomíná jeho existenci v USA. Dle mého názoru je na každé zemi a jejím právním systému, zda bude mít trest smrti či nikoliv, ovšem brání nám v tom mezinárodní smlouvy, jejichž jsme signatáři. Podle respondenta by v našem právním řádu přítomen být měl, ale zároveň by musela být ošetřena varianta, aby nemohl být popraven nevinný: *„Trest smrti by mohl být. Měl by být za trestné činy, který*

¹⁹⁷ Z rozhovoru s policistou č. 2

¹⁹⁸ Zákony pro lidi. Zákon č. 140/1961 Sb. 8.12.1961. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140>

¹⁹⁹ Z rozhovoru s policistou číslo 1.

souvisí s úmyslným zabitím nebo s úmyslným zavražděním samo sobě, a tak ten kontrolní mechanismus by měl být dostačující k tomu, aby se mohlo říct, ano, ten člověk dostal trest smrti oprávněně a bude vykonán.“²⁰⁰. V některých zemích světa je ukládán i podmíněný trest smrti, například v Číně. Z určitých hledisek je to velmi netradiční cesta, jak uložit absolutní trest, aniž by byl vykonán. Ale na odsouzeného působí tento druh trestu velmi silně, až nehumánně.

Posledním bodem našeho rozhovoru s policistou číslo dva byla oblast trestu smrti stejně jako v předchozím případě. Respondent na něj má spíše negativní názor a nevěří, že by jeho existence měla nějaký větší vliv na zločince oproti prvnímu respondentovi. Pokud někdo chce být na špatné straně zákona, dle jeho názoru bude. Jsou jedinci, které to může odradit, ale je jich velmi málo. Policista je spíš pro tvrdší podmínky v kriminálech, aby několikanásobný vrah neměl na cele pohodlí a měl by mít pracovní povinnost. „*Nemělo by to být jako Breivik, že byste tam měl mít posilovnu a tyhle věci.*“. Zde si myslím, že vyšetřovatel nechce zavést trest smrti z toho důvodu, že pracoval v minulosti na oddělení vražd a se smrtí se setkával často, tudíž ji nepřeje ani lidem, kteří si vybrali špatnou stranu zákona. Navíc trest smrti skrývá nebezpečí chyby. Tím, že se jedná o trest definitivní ho již nelze napravit. Pokud by byl někdo popraven a po dvaceti letech by se zjistila jeho nevina, není možné provést u člověka restart a napravit chyby, které jsou nevratné. A nelze situaci napravit ani finanční satisfakcí. V tomto ohledu chápu názor respondenta a respektuji ho. Zároveň bude zajímavé ho porovnat v závěrečné interpretaci spolu s ostatními.

Třetí respondent má na trest smrti stejný názor jako policista číslo 2. Dle něj u nás není tolik doživotně odsouzených, aby to naše ekonomika nezvládla. Společnost musí nést náklady na eliminaci osob, které by svou činností páchali závažnou trestnou činnost. Je to daň za možnost žít v demokratickém a relativně bezpečném systému, aniž by byl ohrožován asociálními a nebezpečnými osobami. V současné době si doživotní trest odpykává 46²⁰¹ žen a mužů. Výkon jejich trestu nadále upravuje zákon č. 169/1999 Sb. O výkonu trestu odnětí svobody.²⁰² Dle respondenta je nutné, aby pokud je někdo doživotně odsouzen, měl k tomu přizpůsobené vězení. Příklad dává na severských věznicích, kde mají vězni velmi dobré ubytování a

²⁰⁰ Z rozhovoru s policistou č. 1

²⁰¹ Česká televize. Na zbytek života ve vězení. 6.9.2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3527597-na-zbytek-zivota-sedi-ve-vezeni-46-lidi-muze-pribyt-dalsi-podminecne-zatim-soudy>

²⁰² Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. 3. 8. 1999. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

podmínky a konkrétně jmenuje Anderse Breivika²⁰³, norského občana, který má na svědomí vraždu sedmdesáti sedmi lidí. Jeho cela je tvořena ze tří pokojů o výměře 10 metrů čtverečních, což je luxus, který by dle něj doživotně odsouzený vězeň mít neměl. V tomto směru s ním souhlasím, neboť pokud někdo zabije sedmdesát sedm lidí a nemá žádné výčitky, neměl by mít výkon trestu pohodlný, naopak by takový vězeň měl mít zostřené podmínky pro svůj trest odnětí svobody. Také odmítá tento trest ze stejného důvodu jako kolega před ním, neboť se jedná o trest definitivní. Pokud popravíte nevinného člověka, život mu již nevrátíte. Dále zde zmiňuje možnost, byť by se jednalo téměř o statistickou chybu, kdy by mohlo docházet k justičním omylům. Těmito argumenty obhajuje svou volbu toho, že by trest smrti v našem právním řádu být neměl.

Policista č. 4 se staví k trestu smrti pozitivně. Dle jeho názoru by trest smrti měl být přítomen v našem právním řádu. Svůj postoj vysvětluje svými občas radikálními názory: „*Proč bysme měli lidi, kteří někoho zabijou, zneužijou brutálním způsobem nějaký dítě nebo zmrzačej. Proč bysme je měli žít v kriminálech?*“²⁰⁴. Dále zmiňuje podmínky pro vězně, které jsou dle něj pro odsouzené moc mírné. Odsouzení mají podle něj až moc dobrou zdravotní péči a přístup, který by si dlouhodobě odsouzení nezasloužili. Pokud tedy dle respondenta spáchal někdo brutální zločin a je mu to jasně prokázáno, měl by trest smrti být na něm vykonán. V tomto názoru ho utvrzuje mentalita našeho národa, která je dle něj mírná. Proto kdyby lidé měli nad sebou výstrahu v podobě tohoto definitivního trestu, nepáchali by zde tyto zločiny.

Poslední respondent je také skeptický stejně jako druhý a třetí, co se týče trestu smrti v našem právním řádu. Dle něj je ideální právní situace v současné podobě, a to je nepřípustnost trestu smrti. Spolu s respondenty, kteří jsou proti trestu smrti argumentuje jeho malou, byť stále přítomnou chybovostí. Vždy je dle něj možné, že odsouzená osoba, uvězněná v cele smrti může být nevinná a dává příklad na případech z USA, kde byla nevina zjištěná i po více než pětadvaceti letech po vykonání trestu. Pak již nebylo možné dotyčnému vrátit život. Je pro něj hlavní důvod ne přijetí trestu smrti.

Shrnutí kapitoly

Kapitola trestu smrti je klasickou kulturní sondou, kterou jsem chtěl zjistit, jaký názor mají lidé na trest, jež z našeho práva vlivem politických změn vymizel. V současné době trest smrti

²⁰³ Novinky. Masový vrah Breivik u soudu jedná se o jeho podmíněném propuštění. 18.1.2022. <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-masovy-vrah-breivik-u-soudu-jedna-se-o-jeho-podminenem-propusteni-40384302>

²⁰⁴ Z rozhovoru s policistou č.4

rozděluje společnost pro jeho zavedení by bylo 51 % dalších skoro 50 % by bylo proti jeho znovuoobnovení²⁰⁵. Z výzkumu jsou dva respondenti pro a tři proti trestu smrti. Důvod proč by oba, kteří jsou pro jeho zavedení chtěli jeho návrat je jeho možné uplatnění u zvlášť brutálních trestních činů. Čtvrtý respondent argumentuje mírným právní řádem pro naše vězně a také tím, že pokud by takový trest byl přítomen v právu odradil by některé od páčení trestné činnosti. První respondent je pro zavedení trestu smrti, pokud by u něj byla zajištěna jeho nezneužitelnost a byl by pečlivě kontrolován celý proces od jeho vynesení až do signaci prezidentem. I přesto z této skupiny převládá názor, že by neměl tento trest být aplikován právě z důvodu možné chyby. Zkoumaná skupina je ale specifická, a ne zcela nezaujatá, neboť se jedná o policisty, kteří mohou mít s ohledem na své zkušenosti, jiný vztah k trestu smrti než většinová civilní společnost. Náhled ze strany policistů může být tak značně pokřivený, nelze jej brát jako reprezentativní vzorek. Odpůrci argumentují možností odsouzením nevinného člověka. To je naprosto racionální argument, neboť pokud člověka odsoudíte k trestu smrti a trest vykonáte, trest revidovat, resp. zrušit bez následků. Je definitivní a je zde vždy možnost chyby, popravení nevinného člověka. I malé procento, blízké se statistické chybě, není akceptovatelné. Smrt berou jako přirozenou součást života, ale odsuzují její násilné provedení. Dle mého osobního názoru bych trest smrti nezaváděl, pokud by to bylo možné, ale zvolil bych přísnější dohled nad odsouzení a zavedl tvrdší, ale spravedlivé podmínky výkonu trestu. Měl jsem osobní možnost náhledu do našeho vězeňského systému a je pravdou, že vězni mají relativně pohodlný život. Mohou se kulturně vzdělávat, sportovat, využívat návštěvy různých zájmových kroužků. Tedy využívat to, co veřejnost si musí zajišťovat sama a často nemá takové možnosti. Osobně si myslím, že by většina těchto věcí měla být pro vězně nepřístupna. Pokud odsouzený spáchá tak závažný zločin, jako je vražda, měl by nést následky a odpovědnost. Odsouzení k dlouholetým trestům s povinností pracovat a splácet dluh společnosti dohromady s propadnutím majetku, který je dle trestního řádu možné aplikovat v případech dlouholetých trestů, který je ale využíván jen v omezených případech výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí, by bylo jednou z možností splácet morální i majetkový vůči společnosti, pokud by byl využíván důsledně.

²⁰⁵ Centrum pro výzkum veřejného mínění. Postoje občanů k trestu smrti. 18.6.2019. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/negativni-jevy-bezpecnost/4960-postoje-obcanu-k-trestu-smrti-kveten-2019>

6. Závěr

Účelem diplomové práce bylo zjistit očima policistů, jak se proměnila z jejich úhlu pohledu kriminalita za posledních třicet let. Sám jsem v době zpracování diplomové práce nebyl, ale vlivem mého okolí, kdy jsem byl od dětství konfrontován s realitou policejní práce rodiče, jsem se rozhodl vypracovat diplomovou práci zabývající se formou proměny kriminality z pohledu policistů. Česká republika si musela projít přeměnou ze socialistického do demokratického zřízení což sebou vedlo spoustu pozitiv, ale i negativ. Nutnou profesionální změnou musela projít i policie, která se z respektovaného sboru stala hlavně v 90. letech terčem vtipů a pozbyla kredit vlivem předchozích událostí za bývalého režimu. Současně byla zajímavá otázka, zda měla tato kriminalita vliv na vyšetřování a jak se policie přizpůsobila některým trendům. S několika vybranými policisty, kteří souhlasili s pořízením monitorovaných nahrávek jsem uskutečnil několik rozhovorů, na jejichž základě jsem se pokusil roztrždit vybrané informace do kapitol v praktické části práce.

V teoretické části práce jsem se pokusil nastínit základní popis činnosti policie a její členění v rámci kriminálního oddělení. Považoval jsem za užitečné, aby se čtenář mohl stručně seznámit s policejním sborem, ale současně jsem nechtěl zacházet do podrobností, neboť hlavním úkolem práce bylo zpracovat rozhovory s respondenty, zajímat se o stanovené cíle a náhled na policejní práci rozvést pouze nezbytně k tématu. Dále se věnuji knižním titulům, které na dané téma byly vytištěny a které jsem přečetl, abych získal přehled o tématu. Z nastudovaných titulů byly vyhotoveny sady otázek, které byly předneseny respondentům. Jedná se o mix titulů jak odborných, tak popularizačních, neboť kriminalistika má v Čechách hlubokou tradici již dávnou tradici. Snažil jsem se k titulům vypsát jejich pozitivní i negativní stránky, abych tak lépe charakterizoval jednotlivé knihy.

V praktické části jsem vytyčil sedm kapitol, kdy se první část zabývá pohledem policistů na svou práci u sboru a toho, jak dle nich veřejnost policií vnímá. Zjistil jsem jejich názor na práci u policie. Respondenti byli se svou prací u sboru spokojeni a svou práci berou jako poslání, a ne zaměstnání. Být policistou je dle nich závazkem na celý život. Zlepšující reputaci sboru vnímají a jsou za to velmi rádi. Důvod proč tomu tak je přikládají dobré práci, kterou policie za posledních třicet let odvedla. Jak sami uznávají, jsou zde některá místa historie novodobé kriminalistiky, které popisují nezdary, ale v historii české policie se jedná spíše o jednotlivá pochybení než opakující se problémy. Každopádně každá chyba slouží k napravení postupů a poučení do dalších let.

Druhá část byla koncipována s cílem získat pohled policistů na proměnu jednotlivých forem kriminality za posledních třicet let, či dobu jejich služby. Zajímal mě jejich názor na násilnou trestnou činnost, která se i vlivem různých seriálů a filmů u nás nejvíce veřejnost vnímá. To je dáno také kauzami, jež hlavně v 90. letech hýbaly s veřejností. Jedná se například o kauzy Roubala, Stodolových, či tzv. „Orlické vraždy“. Nejvíc byli zmiňováni Stodolovi, proto jsem jim věnoval samostatnou podkapitolu, aby byl případ podrobněji popsán a mohl si každý utvořit obrázek k jednotlivým krokům proč byl tento případ pro naši kriminalistiku tak klíčový.

Druhým okruhem, který jsem vytyčil byl okruh ekonomický, ke kterému se mi vyjádřili policisté ze všech těchto okruhů nejstručněji, neboť se sami s touto kriminalitou ne zcela setkávaly. I tak jsem získal jejich pohled na danou problematiku, což bylo účelem této práce. Nejvíce zaznívalo jméno odsouzeného podvodníka Viktora Koženého, se kterým měli policisté detailnější zkušenosti z pohledu zasvěcených pamětníků. Největším problémem tak dle nich představuje v ekonomické oblasti lidská naivita a touha vydělat za každou cenu finanční prostředky. I když i díky prevenci jsou lidé stále více zkušenější, nechají okrást na základě banálních inzerátů a pobídek na internetu.

Třetím okruhem byla drogová kriminalita. Tento okruh měl mezi respondenty velkou výtěžnost, co se týká informací, neboť téma je jim velmi profesně blízké. V rámci jejich vyprávění jsem se tak setkal s jejich kauzami v této oblasti i k trendům, které zde časem významně působily na lokální trh. Bylo tak zjištěno, čeho se respondenti obávají do budoucna ve spojení legalizace některých drog v naší republice a vliv jejich dostupnosti pro mládež. Nejvíce naráželi na situaci ohledně legalizace marihuany, která je dle nich nedostatečná, zavádějící a obecně špatná. Také se jim nelíbí jisté pokřivené pozitivní náhledy veřejnosti na drogy, které může vést k jejich zvýšenému užívání a s tím spojených sekundárních problémů zvýšené kriminality. Drogy jsou poměrově drahé a pokud je někdo užívá, zpravidla nemá dostačující finanční prostředky, které jsou nutné na zakoupení drog. Zpravidla tak musí uživatel finanční prostředky získávat trestnou činností a výdělek z této činnosti odpovídá zlomku skutečně spáchaných škod, které narkomani způsobí v situaci zajišťování hotovosti na nákup drogy.

Poslední z těchto hlavních okruhů byl organizovaný zločin. Chtěl jsem získat jejich pohled na to, jak nazírají například na lidi jako byl Mrázek či Krejčíř a jejich možné napojení na státní správu a zejména policii. To se netýkalo jen těchto dvou osob, zajímal mě celkový náhled policejních respondentů k tématu. Dle zvýšený vliv organizovaného zločinu devadesátých let

pominuly. Snahy o infiltraci policií a využívání zdrojů v ní, jsou dle nich neustálé, hlavně z politického hlediska mohou být ale neúspěšné. A to vlivem kontrolních mechanismů uvnitř policie a povaze lidí, kteří u policie pracují, z nichž valná většina je spravedlivých.

Doplňkovými tématy pro mou práci byla mezinárodní spolupráce mezi policisty. Jaký mají policisté náhled na média a jako určitý průzkumný bonus mě zajímalo, jak jednotlivý kriminalisté nahlíží na trest smrti a zda by byli pro jeho znovuzavedení. V rámci otázky mezinárodní spolupráce jsem chtěl zjistit od respondentů jaká jsou pozitiva, jak na ni nahlíží a zda ji považují za přínosnou. Byla překvapující určitá nespokojenost v oblasti mezinárodní spolupráce, ale na druhou stranu bylo pozitivním zjištěním, že jí berou jako přínos v otázce vzdělávání, poznávání nových kontaktů, spolupracovníků a jazykového vzdělávání. Nespokojenost panovala zejména v rámci spolupráce s policejními sbory ze západních zemí, které nahlíží na některé trestné činy mírněji, případně některé trestné činy jsou jinak právně ukotveny než naše trestní právo. Někteří policisté jsou přesvědčeni, že některé policejní sbory ze západní Evropy na nás stále pohlíží jako východní stát s postkomunistickou historií. Mezinárodní spolupráce je i tak hodnocena a vnímána velmi kladně. K médiím mají policisté spíše zdrženlivý vztah, ale většinou je pozitivního rázu. Oceňují roli médií při pátracích relacích či v široké spolupráci s policií. To pomáhá vytvářet i určité pouto mezi těmito dvěma tábory. Policie se proto těší většímu respektu, důvěře a oblíbenosti mezi veřejností. Odsuzují nerespektování nevinny a určité bulvárnosti našich médií, která mají tendenci dělat z lidí předčasně zločince za účelem hledání senzací. Takový přístup může hrubě narušit vyšetřovaný případ a lidé mohou působit zaujatě.

Poslední téma se zabývalo trestem smrti, kdy mě bylo zajímavé se dozvědět, jaký mají policisté názor na tuto formu trestu a zda by ji zavedli, neboť sami realizují pachatele řady trestných činů. Chtěl jsem zjistit, zda vlivem svých zkušeností by se k němu klonili či nikoliv. Výsledkem je, že dva z pěti byli pro, ostatní proti. Každá ze stran respondentů přednesla logické argumenty, a to jen dokazuje, jak toto téma společnost štěpí na dva tábory, kdy se lze argumentačně přiklonit na jednu či druhou stranu názorového spektra. Osobně si myslím, že trest smrti ve své podobě je již překonán, a i když je to pro společnost nákladnější, doživotní izolace s povinností nahradit způsobené následky a důsledné uplatňování práva je efektivnější než trest absolutní. Současně je tak respektováno právo ve svých mezinárodních smlouvách, které zakazují ukládání a výkon trestu smrti a k čemu jsme se jako Česká republika zavázali.

Diplomovou práci jsem se snažil poskytnout čtenáři vhled do života práce policie a proměně činnosti očima vybraných respondentů. Za pomoci získaných rozhovorů jsem se pokusil

interpretovat jednotlivé oblasti na základě pohledů jednotlivých policistů, kde jsem od každého získal unikátní informace a pohled na věc na který jsem se snažil za pomoci získaných znalostí z knih a od policistů samotných reagovat. Tato práce by mohla sloužit do budoucna jako základ pro další výzkum tohoto tématu.

7. Přehled použitých legislativních nařízeních, tematické literatury a pramenů

Legislativní nařízení

Úplné znění zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky: Úplné znění zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich; Úplné znění zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Vydání: dvacáté. Praha: Armex Publishing, 2022. ISBN 978-80-87451-90-8.

Úplné znění Zákona č. 361/2003 Sb. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Rozhovory s policisty

Rozhovor s policistou č. 1, uskutečněn dne 8. 1. 2023, vedl Dominik Muszela

Rozhovor s policistou č. 2, uskutečněn dne 3. 2. 2023, vedl Dominik Muszela

Rozhovor s policistou č. 3, uskutečněn dne 3. 3. 2023, vedl Dominik Muszela

Rozhovor s policistou č. 4, uskutečněn dne 4. 3. 2023, vedl Dominik Muszela

Rozhovor s policistou č. 5, uskutečněn dne 15. 3. 2023, vedl Dominik Muszela

Periodika a interní tisky

Kriminalistický sborník: časopis pro kriminalistiku, soudní lékařství, trestní právo a příbuzné obory. Praha: Vydavatelství časopisů MNO, 1952 - dodnes.

Časopis Policista. Tiskárna Ministerstva vnitra.

Video a audio

Seriál Polosvět, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13811355924-polosvet/>

Legendy Kriminalistiky, <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/>

Elektronické zdroje

Zákony pro lidi. Zákon č. 283/1991 Sb. Zákon České národní rady o Policii České republiky. Nedatováno. Dostupné na <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-283>

Rexter. Platy policie – kolik bere policista a tarifní třídy. 4.1.2023. dostupné na https://www.rexter.cz/rubriky/finance/platy-policie-kolik-bere-policista-a-tarifni-tridy_746.html

Policie ČR. Požadavky. Nedatováno. Dostupné na <https://nabor.policie.cz/clanek/pozadujeme.aspx>

Policie ČR. Posouzení fyzické způsobilosti uchazeče. Nedatováno. <https://www.policie.cz/clanek/posouzeni-fyzicke-zpusobilosti-uchazece.aspx>

NBU. Ochrana utajovaných informací. Nedatováno. <https://www.nbu.cz/cs/ochrana-utajovanych-informaci/personalni-bezpecnost-oznameni-pro-v-osvedceni-d-t-pt-certifikaty/1041-kdo-a-kdy-ma-pristup/>

Policie ČR. Spouštíme komunikaci na sociálních sítích. 21.6.2017. <https://www.policie.cz/clanek/web-informacni-servis-zpravodajstvi-spoustime-komunikaci-na-socialnich-sitich.aspx>

Centrum pro výzkum veřejného mínění. Důvěra k vybraným institucím veřejného života a mezilidská důvěra jaro 2022. 8.6.2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/politicke-ostatni/5560-duvera-k-vybranym-institucim-verejneho-zivota-a-mezilidska-duvera-jaro-2022>

Centrum pro výzkum veřejného mínění. Veřejnost o svých obavách pocitu bezpečnosti a spokojenosti s policií listopad–prosinec 2022. 1.2.2022. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/negativni-jevy-bezpecnost/5635-verejnost-o-svych-obavach-pocitu-bezpecnosti-a-spokojenosti-s-policií-listopad-a-prosinec-2022>

Česká televize. Před 30 lety vyhlásil Václav Havel nebývale rozsáhlou amnestií. 30.12.2019. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3016445-pred-30-lety-vyhlasil-vaclav-havel-nebyvale-rozsahlou-amnestii-kritizoval>

Policie ČR. Vývoj registrované kriminality v roce 2022. 13.1.2023. <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>

NAČR. Politické procesy. Nedatováno. <https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy>

Banky.cz. Ponzioho schéma. Nedatováno. <https://www.banky.cz/slovník/ponziho-schema/>

Finance pro radost. Co je to pyramidové schéma? 6.5.2021. <http://www.financeproradost.cz/clanek/co-je-to-pyramidova-hra-alias-letadlo-aneb-jak-husakovy-deti-naletely-na-sny-o-velkem-bohatstvi>

Policie ČR. Preventivní informace k falešně výhodným investicím. 25.11.2021. <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-falesne-vyhodne-investice.aspx>

Policie ČR. Podvodů přes internet se množí i přes častá varování. 10.6.2022. <https://www.policie.cz/clanek/podvody-pres-internet-se-mnozi-i-pres-casta-varovani.aspx>

Drogy – info. Publikace. Nedatováno. <https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/?g=43>

Tester. Testování na THC marihuanu. 7.10.2019. <https://www.tester.cz/blog/testovani-na-thc-marihuanu>

Prevcentrum. Informace o drogách Subutex. Nedatováno. <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/subutex/>

Prahain. Nadace Interpo spojena s Karlem Göttem. Navenek bohulibé úmysly, v jádru nekalé záměry. 1.1.2023. <https://www.prahain.cz/krimi/nadace-interpo-spojena-s-karlem-gottem-navenek-bohulibe-umysly-v-jadru-nekale-zamery-10561.html>

Lidovky. Expolicista Tichý tvrdí, že mafián Mrázek spoléhal na Langra. 8.9.2009. https://www.lidovky.cz/domov/expolicista-tichy-tvrdi-ze-mafian-mrazek-spolehal-na-langra.A090908_160626_ln_domov_ter

Český statistický úřad. Z mobilů se vloni v rámci Česka volalo výrazně častěji. 4.1.2023. <https://www.czso.cz/csu/czso/z-mobilu-se-vloni-v-ramci-ceska-volalo-vyrazne-casteji>

Česká televize. V Česku chybí tisíce policistů, noví zájemci o práci ve sboru často nezvládnou psychotesty. 16.1.2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3428342-v-cesku-chybi-tisice-policistu-novi-zajemci-o-praci-ve-sboru-casto-nezvladnou>

Europol. About Europol. 17.4.2023. <https://www.europol.europa.eu/about-europol:cs>

Interpol. Identifying global drug traffickers Czech republic donates high tech database to INTERPOL. <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2019/Identifying-global-drug-traffickers-Czech-Republic-donates-high-tech-database-to-INTERPOL>

Zákony pro lidi. Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon. Nedatováno. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-140>

Česká televize. Na zbytek života sedí ve vězení. 6.9.2022. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3527597-na-zbytek-zivota-sedi-ve-vezeni-46-lidi-muze-pribyt-dalsi-podminecne-zatim-soudy>

Novinky. Vrah Breivik u soudu, jedná se o jeho podmíněném propuštění. 18.1.2022. <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-masovy-vrah-breivik-u-soudu-jedna-se-o-jeho-podminenem-propusteni-40384302>

Centrum pro výzkum veřejného mínění. Postoje občanů k trestu smrti, květen 2019. 18.6.2019. <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ostatni/negativni-jevny-bezpecnost/4960-postoje-obcanu-k-trestu-smrti-kveten-2019>

Businessinfo. V královských platech IT specialistů jsou velké rozdíly mezi nováčky a zkušenými. 9.11.2022. <https://www.businessinfo.cz/clanky/v-kralovskych-platech-it-specialistu-jsou-velke-rozdily-mezi-novacky-a-zkusenymi/>

Idnes.cz. Výjimečný trest pro dvojnásobného vraha z Bubenče. 29.6.2022. https://www.idnes.cz/pardubice/zpravy/soud-vyjimecny-trest-dvojnaso-bna-vrazda-vila-bubenec.A220629_140048_pardubice-zpravy_mv0

České předsednictví v Radě Evropské unie. Cesta České republiky do Evropské unie. 28.6.2022. <https://czech-presidency.consilium.europa.eu/cs/aktuality/cesta-ceske-republiky-do-evropske-unie/>

Český statistický úřad. V roce 2021 byla kriminalita nejnižší za 10 let. 10.1.2023. <https://www.czso.cz/csu/czso/v-roce-2021-byla-kriminalita-nejnizsi-za-10-let>

Zdravotnický deník. Marihuana může změnit mozek dospívajících stačí jeden či dva jointy. 26.1.2019. <https://www.zdravotnickydenik.cz/2019/01/marihuana-muze-zmenit-mozek-dospivajicich-staci-jeden-ci-dva-jointy/>

Česká televize. Nelegální anabolika jsou v Česku stále dostupnější, většinou se objednávají z Číny. 20.2.2019. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2396752-nelegalni-anabolika-jsou-v-cesku-stale-dostupnejsi-vetsinou-se-objednavaji-z-ciny>

Policie ČR. Nelegální migrace v ČR v období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022. 23.1.2023. <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22776535&doctype=ART&prev=true>

Týden.cz. Armádě a policii důvěřuje nejvíce lidí od 90. let. 9.10.2013. https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/armade-a-policii-ted-duveruje-nejvic-cechu-od-90-let_285230.html

Vzpomínám na vraždění se směje. Podívejte se, jak Jaroslav Stodola popsal odklizení mrtvého těla, 18.9.2023, Prima Zoom, <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/jaroslav-stodola-rozhovor-366463>

Policie České republiky – Kriminalistický ústav. Stránky Kriminalistického ústavu. <https://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha.aspx>

Zákony pro lidi. Úplné znění zákona č. 110/2019 Sb. Zákon o zpracování osobních údajů. 24.4.2019. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>

Monografie

BRUŽEŇÁK, Vladimír, Rudolf FLAŠKA a Romana BERANOVÁ VAICOVÁ. Historie a současnost policejních sborů na Sokolovsku. [Sokolov]: Muzeum Sokolov, příspěvková organizace Karlovarského kraje, 2022. ISBN 978-80-86630-53-3.

DEJMEK, Jindřich. Československo: dějiny státu. Praha: Libri, 2018. ISBN 978-80-7277-572-9.

DOUCHA, Josef a Aleš PIVODA. *Orlické vraždy: akce Přehrada očima vyšetřovatele*. Praha: XYZ, 2022. ISBN 978-80-7683-120-9.

FRANCEK, Jindřich. Velké dějiny zemí Koruny české. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-000-2.

- GREGOR, Milan. Historie a současnost služby pořádkové policie od roku 1918. [Praha]: Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky, 2017. ISBN 978-80-270-1521-4.
- HAVLÍK, Adam. Marky, bony, digitálky: veksláci a fenomén veksláctví v socialistickém Československu. V Praze: Vyšehrad, 2022. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7601-694-1.
- HIML, Pavel. Pozorovat, popsat, stvořit: osvícenská policie a moderní stát 1770-1820. Praha: Argo, 2019. Každodenní život. ISBN 978-80-257-2906-9.
- JEŽEK, Tomáš. *Zrození ze zkumavky: svědectví o české privatizaci 1990-1997*. Praha: Prostor, 2007. ISBN 978-80-7260-183-7.
- JIROVSKÝ, Václav. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.
- KLÍMA, Josef. *Zločin, jak ho pamatuju*. V Praze: Andrej Šťastný, 2018. ISBN 978-80-86739-72-4.
- KMENTA, Jaroslav. *Padrino Krejčíř: žralok*. Nymburk: JKM – Jaroslav Kmenta, 2016. ISBN 978-80-87569-28-3.
- KMENTA, Jaroslav. *Padrino Krejčíř: gangster*. Nymburk: Nakladatelství JKM – Jaroslav Kmenta, 2015. ISBN 978-80-87569-23-8.
- MACEK, Pavel. *Bezpečnostní služby. 2., dopl. vyd.* Praha: Police history, 2008. ISBN 978-80-86477-48-0.
- MACEK, Pavel a Lubomír UHLÍŘ. *Dějiny policie a četnictva*. Praha: Police history, 2011. ISBN 978-80-86477-55-8.
- MACHUTOVÁ, Marcela, BRONCOVÁ, Dagmar, ed. *Historie dopravní policie*. Praha: Milpo media, 2009. ISBN 978-80-87040-14-0.
- NECHANSKÁ, Blanka. *Uživatelé alkoholu a jiných drog ve zdravotnické statistice od roku 1959*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. ISBN 978-80-7440-048-3.
- NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. *Národní protidrogová centrála 1991-2016*. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

PEHE, Veronika, Apolena RYCHLÍKOVÁ, Ondřej DANIEL, Lenka KRÁTKÁ, Michal LEHEČKA, Vojtěch ONDRÁČEK, Jana PATOČKOVÁ a Jaroslav SPURNÝ. *Věčná devadesátá: proměny české společnosti po roce 1989*. V Brně: CPress, 2023. ISBN 978-80-264-4965-2.

Police Occupational Culture: New Debates and Directions. *Sociology of Crime, Law and Deviance*, Vol. 8. Emerald Group Publishing, pp. 85-102. ISBN 9780762313075

RŮŽEK, Jiří. *V labyrintu zpravodajských služeb*. Praha: Šulc – Švarc, 2014. ISBN 978-80-7244-363-5.

SLUŠNÝ, Jaromír. *Světové dějiny policie – starověk*. Praha: Orac, 2002. Focus (Orac). ISBN 80-86199-42-8.

SLUŠNÝ, Jaromír. *Světové dějiny policie: středověk, novověk*. Praha: Slávy dcera, 2006. ISBN 80-903725-2-X.

SPURNÝ, Jaroslav a Karel RANDÁK. *Nepohodlný agent: rozhovor s Karlem Randákem o mafiánech, špionech a politicích*. Praha: Paseka, 2018. ISBN 978-80-7432-896-1.

SPURNÝ, Jaroslav a Zdeněk MACHÁČEK. *Nepohodlný policajt*. V Brně: CPress, 2023. *Skutečné zločiny*. ISBN 978-80-264-4640-8.

STRAUS, Jiří. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem: (do roku 1939)*. Praha: Police History, 2003. ISBN 80-86477-18-5.

STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem II.: (od roku 1939 po současnost)*. Praha: Police history, 2005. ISBN 80-86477-28-2.

STRAUS, Jiří a František VAVERA. *Dějiny kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-370-4.

ŠLACHTA, Robert a Josef KLÍMA. *Robert Šlachta: třicet let pod přísahou*. Praha: Euromedia Group, 2020. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-242-6576-6.

ŠTEINBACH, Miroslav. *30 let Policie České republiky*. Praha: Policejní prezidium ČR, 2021. ISBN 978-80-908139-0-8.

TŘÍSKA, Dušan. *Kupónová privatizace: sborník textů*. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-86547-02-7.

TUREČEK, Jaroslav. *Policejní technika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-119-9.

VANĚK, Miroslav a Pavel MÜCKE. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2931-5.

VANĚK, Miroslav a Lenka KRÁTKÁ, ed. *Příběhy (ne)obyčejných profesí: česká společnost v období tzv. normalizace a transformace*. Praha: Karolinum, 2014. Orální historie a soudobé dějiny. ISBN 978-80-246-2813-4.

VANŮRA, Miroslav. *Legends kriminalistiky: pohled do zákulisí vyšetřování nejznámějších zločinů divokých 90. let*. V Praze: XYZ, 2018. ISBN 978-80-7505-902-4.

VANŮRA, Miroslav. *Legends kriminalistiky 21. století*. V Praze: XYZ, 2019. ISBN 978-80-7597-505-8.

Akademické práce

KAPR, Ondřej. *Reflexe policejní práce z pohledu samotných policistů a policistek*. Praha, 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel.

MACEK, Roman. *Od Sboru k policii... Sonda do života příslušníků policejních složek na konci 80. a na počátku 90. let minulého století prostřednictvím orální historie*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií, Pracoviště Orální historie – soudobých dějin. Vedoucí práce Mücke, Pavel.

KNÍŽEK, David. *Reforma Policie České republiky – příležitost k efektivnější službě veřejnosti*. Diplomová práce, vedoucí Knobloch, František. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra veřejné a sociální politiky, 2011.